

KHAZAR REVIEW

№ 360 Mart 2017

XƏZƏR XƏBƏR

AYLIQ DƏRGI
ISSN 2218-2772
khazar-review.khazar.org

İÇİNDƏKİLƏR

"Xəzər"in Mədəniyyət Mərkəzində konsert	4
"Potensial məktəb direktorlarına məktəbin idarə edilməsi üzrə təlim kursu"nun beşinci buraxılışı	6
Universitet xəbərləri	8
Tələbə Məclisinin hesabat konfransı.....	10
Erasmus+ Aesor layihəsi ilə əlaqədar növbəti görüş	12
<i>Hamlet İsaخانlı. Mərakeşə səfər haqqında</i>	16
Xəzər Universiteti Eurie-2017 təhsil sammitində təmsil olundu	18
<i>Елена Остапенко, Э. Т. Хаяла Эйлазова-соавтор лучшей технологической разработки в бизнес-школе Кембриджа</i>	28
<i>С. Алиева. Азербайджан платит за образование, а студенты продолжают "утекать".</i>	32
"Növrüz təqvimi: lirikada və astrofizikada" mövzusunda ikinci "Fizika və lirika" konfransı.....	34
Tarix və arxeologiya departamentində xaricdə təhsilə həsr olunmuş görüş	38
"Dünya" xəbərləri	40
Polimatın biliyi yeriyir, səs sahr, arxasınca aparır, əmələ cəvrilir (<i>Waqas Ahmed</i>)	44
NDU xəbərləri	54
<i>Zamir Rahim. Norway is Happiest Country in the World. What's the Secret?</i>	55
<i>Elza İsmayılova. Hələ qabaqdadır ömrün illəri...</i>	58
<i>Əlirza Balayev. Qeyrət qalasının övladı</i>	64
<i>Alexandra Sifferlin. Eating More of this Will Make You Live Longer</i>	66
Əziz Nesin. Sizin ölkədə eşşək yoxdur?	67

1995-ci ilin
yaşayışından nəşr olunur

Təsisçi:
Xəzər Universiteti

Baş redaktor:
Hamlet İsaخانlı

Baş redaktor müavini:
Əlirza Balayev

Redaksiya heyəti:
Carnal Mustafayev
Əjdər Ağayev
Alia Axundova
Şahin Fəzli
Knyaz Aslan

**İngiliz dilində
mətnlərin redaktorı:**
Seyda Salayeva

Kompüter tərtibatçısı:
Gözal Həbibova

Foto:
Multimedia Mərkəzi

Address:

41 Məhsəti str., Bakı
(near the "Neftçilər" metro)

Tel: (+99412) 323 93 13

(+99412) 421 10 93 (209)

GSM: (+99450) 321 31 69

Faks: (+99412) 493 93 79

E-mail: xazarxabar@khazar.org

Certificate: 376

Index: 67178

Copies: 3000

It has been published
since January 1998

Founder:
Khazar University

Editor-in-chief:
Hamlet İsaخانlı

Associate editor:
Əlirza Balayev

Editorial member:
Jamal Mustafayev
Ajdər Ağayev
Alia Axundova
Şahin Fəzli
Knyaz Aslan

Editor of English Texts:
Seyda Salayeva

Computer graphics:
Gözal Həbibova

Photo:
Multimedia Center

“XƏZƏR”İN MƏDƏNİYYƏT MƏRKƏZİNDƏ KONSERT

Martın 1-də Xəzər Universitetinin Mədəniyyət mərkəzində Musiqi və incəsənət departamentinin müdiri, pianoçu Zülfyyə Sadıqovanın rəhbərliyi ilə universitetin Kamera orkestrinin konserti oldu. Universitet rəhbərliyinin və əməkdaşlarının iştirak etdikləri konsertdə Azərbaycan bəstəkarlarının kamera orkestri üçün yazılmış əsərləri və mahnıları səsləndirildi. Mahnıları Xəzər Universitetinin müəllimi, Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının solisti Məhsəti Cəbbarova və M. F. Axundov adına Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrının solisti İlham Nəzərov ifa etdilər.

Konsertdə, həmçinin, “Dünya” məktəbinin müəllimi, bəstəkar Sevda Rəhimovanın şair Hamlet İsaخانlının “İkimizdən birimiz” adlı şeirinə bəstələdiyi mahnı İlham Nəzərov və Gülşən İbadova dueti tərəfindən ilk dəfə ifa olundu.

Həmin gün Hamlet İsaخانlının ad gününü olduğundan iştirakçılar onu təbrik etdilər.

CONCERT IN KHAZAR UNIVERSITY CULTURAL CENTER

On March 1, the Khazar Chamber Orchestra, led by Zulfiyya Sadigova, Head of the Department of Music and Fine Arts, gave a concert in the Cultural Center of the Khazar University. Instrumental pieces and songs by Azerbaijani composers were performed at the concert attended by the university administration and staff members. The concert included performances by Mehseti Jabbarova, instructor of Khazar University and soloist of the Magomayev Azerbaijan State Philharmonic Hall; Ilham Nazarov, soloist of the Akhundov Azerbaijan State Academic Opera and Ballet Theater.

A recent composition by Dunya school instructor and composer Sevda Rahimova based on Hamlet Isaxanli's poem "One of us" was performed by Ilham Nazarov and Gulshan Ibadova for the first time at the concert.

As March 1 marked Prof. Isaxanli's birthday, the ceremony also included congratulatory notes.

"POTENSİAL MƏKTƏB DİREKTORLARINA MƏKTƏBİN İDARƏ EDİLMƏSİ ÜZRƏ TƏLİM KURSU" NUN BEŞİNCİ BURAXILIŞI

GRADUATION CEREMONY FOR MANAGEMENT TRAINING COURSE FOR POTENTIAL SCHOOL DIRECTORS AT KHAZAR UNIVERSITY

Martın 3-də Xəzər Universitetinin Mərmər zalında "Potensial məktəb direktorlarına məktəbin idarə edilməsi üzrə təlim kursu" nun başa çatmış beşinci buraxılışının iki qrupda təlim keçmiş 40 məzununa sertifikatların təqdim olunması mərasimi keçirildi.

Xəzər Universitetində ardıcıl davam edən bu kursların əsas məqsədi ölkədəki yeni təhsil strategiyasına və təhsil islahatına uyğun olaraq məktəb direktorlarının və gələcəkdə bu sahədə fəaliyyət göstərmək istəyən təhsil işçilərinin bacarıqlarını artırmaq, onları dünyadakı səmərəli idarəetmə tərübasi ilə tanış etməkdir.

Üç aylıq kursun məşğələlərində iştirakçıların təqdimatları olur, müzakirələr aparılır. İştirakçılar kursun çox əhəmiyyətli olduğunu, əldə etdikləri nəzəri və tərübasi bilikləri öz işlərində tətbiq etdiklərini bildirdilər. İndiyədək layihə çərçivəsində təlim keçmiş 364 təhsil işçisinin 50 nəfərdən çoxu direktor və ya direktor müavini vəzifələrinə təyin olunmuşlar.

Mərasimin rəsmi hissəsindən əvvəl iştirakçılara universitetin Kamera orkestrinin konsert proqramı təqdim olunmuşdur.

On March 3, a graduation ceremony was held in the "Marble Hall" of Khazar University to award certificates to 40 graduates who successfully completed the fifth iteration of the Training Course for Potential School Directors.

The main objective of the course is to increase the knowledge and skills of school directors and educational workers interested in working as school directors in the future in accordance with the new education strategy and the educational reforms of the country.

The three-month course's classroom sessions included presentations for the participants, discussions, and conversations. The participants stated that the course was very significant for them and that they had been able to apply theoretical and practical knowledge gained through the course.

First, a concert was performed under the leadership of Zulfiyya Sadigova, head of the Khazar University Department of Music and Fine Arts, including performances of the university's Chamber Orchestra

Mərasimi Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaخانlı açaraq, geniş çıxışında kursun əhəmiyyətindən danışdı, məktəb rəhbərləri qarşısında duran vəzifələrdən bəhs etdi.

Sonra sertifikatların təqdim olunması mərasimi başlandı. Sertifikatları professor Hamlet İsaخانlı, prorektor İsaخان İsaخانlı, Təhsil fakültəsinin dekanı Elza Səmədova, İnkişaf mərkəzinin direktoru Raziyə İsayeva, Humanitar və sosial elmlər fakültəsinin dekanı müavini Mələk Kərimova, universitetin müəllimləri Akif Əlizadə və Vüsal Məmmədrazayev təqdim etdilər. Kurs haqqında slayd-şoular nümayiş etdirildi.

Kursu bitirənlər adından Lətin Rüstəmovə və Lətafət Bayramova çıxış edərək, universitet rəhbərliyinə, layihə rəhbərləri Raziyə İsayevaya və Elza Səmədovaya, layihənin digər təşkilatçılara minnətdarlıqlarını bildirdilər. Kursun məzunu Təranə Məhəmmədovanın anası, Bakının Sabunçu rayonundakı 155 nömrəli tam orta məktəbin sabiq direktoru, şair Zöhrə Məhəmmədova çıxış edərək, belə kursun təşkilinə görə universitet rəhbərliyinə təşəkkürünü bildirdi, kursun məzunlarına tövsiyələrini söylədi.

Mərasim xatirə şəkillərinin çəkilməsi ilə başa çatdı.

Prof. Hamlet İsaخانlı, the founder of Khazar University and Chairman of its Board of Directors and Trustees, opened the graduation ceremony with a speech about the significance of this course at Khazar University and the challenges remaining for school directors.

Then certificates were awarded to the 40 graduates of the course. The certificates were handed out by H. İsaخانlı; İsaخان İsaخانlı, Vice Rector for Administration and Students Affairs; Raziya İsayeva, Development Director; Elza Səmedli, Dean of the School of Education; Malak Karimova, Vice Dean of the School of Humanities and Social Sciences and university instructors Akif Alizade and Vusal Məmmədrazayev. After the certificates were presented, the audience watched slide shows about the course.

On behalf of the graduates, Lətin Rustamova and Lətafət Bayramova made speeches to thank Raziya İsayeva, Elza Səmedova and the other course organizers.

Zöhrə Məmmədova, mother of a graduate of the fifth iteration of the course, who previously served as the director of School no. 155, made a speech in which she stressed the importance of the course and expressed her gratitude to the university administration.

Group photos were taken.

MEETING WITH LYON 2 UNIVERSITY DELEGATION

Martın 3-də Xəzər Universitetində Lyon 2 Universitetinin (Fransa) nümayəndələri ilə görüş keçirildi. Görüşün əsas məqsədi iki universitet arasında gələcək əməkdaşlıq perspektivlərini müzakirə etmək idi.

Görüşdə Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsxanlı, universitetin rektoru Hassan Niknafs, Tədris işləri üzrə prorektoru Məhəmməd Nuriyev, dekanlar və digər heyət üzvləri iştirak edirdilər. Hamlet İsxanlı qonaqları salamladıqdan sonra universitetin inkişaf mərkəzinin direktoru Raziyə İsayeva Xəzər Universiteti haqqında məruzə ilə çıxış etdi. Lyon 2 Universitetinin Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru Jim Walker isə öz universiteti haqqında görüş iştirakçılarna məlumat verdi.

Görüşün sonunda iki universitet arasında anlaşma memorandumu imzalandı.

On March 3, a meeting with the representatives of Lyon 2 University (France) was held at Khazar University. The main objective of the meeting was to discuss the perspectives on future collaboration between the two universities. The meeting was attended by Hamlet Isaxanli, the founder of Khazar University and Chairman of its Board of Directors and Trustees; President Hassan Niknafs; Mahammad Nuriyev, Vice Rector for Academic Affairs; deans and other staff members. After Hamlet Isaxanli's welcoming remarks, Raziya Isayeva, Development Director of Khazar University, made a presentation about Khazar University. Jim Walker, Vice Rector for International Relations of Lyon 2 University, informed the meeting participants about Lyon 2 University.

At the end of the meeting, a memorandum of understanding was signed.

"ELM ÜÇBUCAĞI" İCTİMAİ TV - DƏ

TRIANGLE OF SCIENCE SHOW ON PUBLIC TV

Martın 12-də Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsxanlının "Elm üçbucağı" verlişinin növbəti buraxılışı İctimai TV-də yayımlandı.

Budəfəki mühazirənin mövzusu "Məktublar Respublikası" haqqında idi. O, eyni zamanda, müasir elmi jurnallar və onların tarixi haqqında da fikirlər söylədi. Mühazirənin auditoriyası Xəzər Universitetinin müəllim və əməkdaşlarından ibarət idi.

On March 12, the "Elm üçbucağı" (Triangle of Science) program by Professor Hamlet Isaxanli, the founder of Khazar University and Chairman of its Board of Directors and Trustees, was broadcast on Public TV.

The theme of the lecture during the broadcast was the Republic of Letters. He also spoke about scholarly journals and their history. Khazar University faculty and staff members also participated as audience members during the show.

8 "Xəzər" də bayram şənliyi Holiday Celebration at Khazar University

Martın 7-də universitetin Mərmər zalında 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə bayram tədbiri keçirildi.

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyunlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaخانlı çıxış edərək, qadın əməkdaşların fəaliyyətini yüksək qiymətləndirdi, onları təbrik etdi və qadınlara həsr etdiyi şeirlərini oxudu.

Digər çıxış edənlər – rektor Hassan Niknafs, prorektorlar Məhəmməd Nuriyev və İsaخان İsaخانlı, Fəlsəfə və insansünaslıq departamentinin müdiri Mail Yaqubov, Azərbaycan dili və ədəbiyyat departamentinin müdiri Vurğun Əyyub, həmin departamentin müəllimi Dilbər Zeynalova da qadın əməkdaşların ünvanına xoş sözlər söylədilər, onlara əmək və şəxsi həyatlarında uğurlar arzuladılar. Mail Yaqubov qadınları həm də şeir və mahnı, Vurğun Əyyub və Dilbər Zeynalova şeirlərlə təbrik etdilər.

Bayram şənliyində universitetin Musiqi və incəsənət departamentinin müdiri, pianoçu Zülfiyyə Sadıqova və Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının solisti, universitetin müəllimi Məhsəti Cabbarova tərəfindən iştirakçılara konsert proqramı təqdim olundu.

Məzunlarla iş füzə mərkəzin müdiri Baba Bayramlının aparıcılığı ilə keçən bayram şənliyi xoş əhval-ruhiyyə ilə başa çatdı.

On March 7, a celebration of International Women's Day took place in the "Marble Hall" of Khazar University.

Professor Hamlet Isaxanli, the founder of Khazar University and Chairman of its Board of Directors and Trustees, made a speech in which he highly evaluated female staff members' service; he then read some of his poems.

Other speeches were made by President Hassan Niknafs; Vice Presidents Mahammad Nuriyev and Isakhan Isakhanli; Mail Yagubov, Head of the Department of Philosophy and Anthropology; Vurgun Eyyub, Head of the Department of Azerbaijani Language and Literature; and instructor Dilbar Zeynalova. Congratulatory speeches also included poems (Vurgun Eyyub and Dilbar Zeynalova) and songs (Mail Yagubov).

Mahsati Jaffarova, soloist for the State Philharmonic, performed musical numbers accompanied by Associate Professor Zulfıyya Sadıqova, Head of the Department of Music and Fine Arts.

The announcer of the event was Baba Bayramli, Director of the Center for Alumni Relations.

The photos are on the second page of the journal.

TƏLƏBƏ MƏCLİSİNİN HESABAT KONFRANSI

Martın 9-da Tələbə Məclisinin hesabat konfransı keçirildi. Tələbə Məclisinin prezidenti Qurban Əsgərov və vitseprezident Özal Süleymanov 1 il ərzində görülmüş işlər barəsində ətraflı məlumat verdilər.

Qeyd olundu ki, ümumilikdə 55 tədbir keçirilmişdir. Bunlardan 35-i seminar, 15-i təlim, 2-si əyləncə fəaliyyəti, 2-si fləş-mob, 1-i beynəlxalq tədbirdə iştirak olmuşdur. Tədbirdə Tədris və təlim işləri üzrə prorektor İsxan İsxanlı və fakültə dekanları da çıxış edərək, 1 il ərzində görülmüş işləri qiymətləndirdilər.

Sonda fəal üzvlər və Tələbə Məclisinin təşkil etdiyi futbol çempionatının qalibləri diplom, sertifikat və pul mükafatı ilə təltif olundular.

Konfransda Xəzər Universitetinin rektoru Həsən Nıknafs və İctimai əlaqələr və media üzrə direktor Ələvsət Əmirbəyli iştirak etdirdilər.

STUDENT UNION'S REPORTING MEETING

On March 9, Gurban Asgarov, Khazar University Student Union President, held a reporting meeting. Gurban Askerov and his deputy Ozal Suleymanov spoke to Khazar University academic and administrative staff members about the activities of the union. They noted that the Student Union has held fifty-five events in the past year; this includes thirty-five seminars, fifteen workshops, two entertainment activities and two flash mobs.

Speeches were made by Isakhan Isakhanli, Vice Rector for Administration and Student Affairs and the deans; they spoke about the Student Union and evaluated its activities.

At the event's end, some members of the union and the winners of the football championship organized by the Student Union were awarded diplomas, certificates and were given pecuniary prizes.

Khazar University President Hassan Nıknafs and Alovzat Amırbayli, Media and Public Relations Director, participated at the conference.

ERASMUS+ AESOP LAYİHƏSİ İLƏ ƏLAQƏDAR NÖVBƏTİ GÖRÜŞ SECOND ERASMUS+ AESOP PROJECT MEETING HELD AT KHAZAR UNIVERSITY

Martın 16- 17-də Xəzər Universitetində "Ombudsman vəzifəsi yaratmaqla tələbələr təmsili təyin olunması" ERASMUS+ layihəsi çərçivəsində regional tərəfdaşlar arasında görüş keçirildi. Xəzər Universitetinin rektoru Dr. Hassan Niknafs görüşü açaraq, qonaqları salamladı.

Görüşdə iştirak edən Akaki Tsereteli Dövlət Universitetinin (Gürcüstan) rektoru professor Georgi Gvartadze, Qafqaz Universitetinin (Gürcüstan) rektoru professor Kaxa Shengelia, Azərbaycanda Milli ERASMUS+ Ofisinin rəhbəri Pərviz Bağirov və Təhsil Nazirliyinin nümayəndəsi Yaşar Ömerov çıxış edərək, layihənin əhəmiyyətindən danışdılar və tərəfdaşlara gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzuladılar. Sonra Gürcüstan, Ukrayna və Azərbaycandan olan tərəfdaş universitetlərin nümayəndələri ehtiyacların qiymətləndirilməsi mövzusunda universitetlərdə aparılan sorğuların nəticələri haqqında məlumat verdilər.

On March 16-17, a meeting of the regional partner universities of the "Advocacy Establishment for Students through Ombudsman Position (AESOP)" Erasmus + project took place at Khazar University. Khazar University President Hassan Niknafs opened the meeting with a welcome speech.

Other speeches were made by Prof. George Gvartadze, rector of Akaki Tsereteli State University; Prof. Kakha Shengelia, rector of Caucasus University; Yashar Omarov, Senior Advisor of Ministry of Education of Azerbaijan; and Parviz Bagirov, Head of the National Erasmus + Office in Azerbaijan.

During the meeting, the representatives of the partner universities made brief presentations on the results of the needs assessment conducted at the partner universities; future goals and plans were extensively discussed.

Sorğuların nəticələri və aprel-may aylarında Avropa universitetlərində təşkil olunacaq görüşlər zamanı müşahidə ediləcək və öyrəniləcək məsələlər müzakirə olundu və fəaliyyət planı hazırlandı.

Akaki Tsereteli Dövlət Universitetinin rektoru professor Georgi Gvartadze və Qafqaz Universitetinin rektoru professor Kaxa Şengeliya ayrı-ayrılıqda Xəzər Universitetinin rektoru Dr. Hassan Niknafsla görüşdülər. (*G. Gvartadze ilə görüşdən ətrafı məlumat səh.14-də*). Görüşlər zamanı universitetlər arasındakı gələcək əməkdaşlığın inkişafı, habelə, müxtəlif mübadilə proqramları və akademik miqyaslı tədbirlərin (seminar, konfrans, yay məktəbi) təşkili barəsində müzakirələr aparıldı.

Tədbirin ikinci günündə cari məsələlər və növbəti addımlar haqqında müzakirələr aparıldı və layihənin ümumi idarəetmə görüşü keçirildi. Sonra qonaqlar Xəzər Universiteti tələbələrini müşayiət ilə Şirvanşahlar sarayında oldular və onun tarixi haqqında məlumat aldılar.

Khazar University President Hassan Niknafis had one-on-one meetings with Prof. George Gvartadze and Prof. Kakha Shengelia.

During the meetings, further development of partnership between the universities, including the provision for various exchange programs and joint projects (seminars, conferences, and summer schools) was discussed.

At the end of the event, the representatives of the partner universities visited the Palace of the Shirvanshahs.

Khazar University students guided the guests in the Old City (İçəri Şəhər) and gave detailed information about its history.

AKAKİ TSERETELİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİNİN REKTORU XƏZƏR UNİVERSİTETİNDƏ

Martın 16-da Akaki Tsereteli Dövlət Universitetinin (Gürcüstan) rektoru professor Georgi Gavtadze Xəzər Universitetinin rektoru Hassan Niknafs ilə görüşdü. Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin direktoru Turan Cəfərova da görüşdə iştirak etdi.

Görüşdə iki universitet arasındakı gələcək əməkdaşlığın inkişafı, habelə, müxtəlif mübadilə proqramları və akademik miqyash tədbirlərin (seminar, konfrans, yay məktəbi) təşkili barəsində müzakirələr aparıldı.

Qeyd edək ki, iki universitet arasında akademik əməkdaşlıq çərçivəsində ümumi razılaşma 2013-cü ildə imzalanmışdı.

Həmin vaxtdan etibarən iki universitet müxtəlif müştərək layihələrdə iştirak etmişdir (2012-2014: Tələbə Dəstək və İnkişaf Xidməti Tempus Layihəsi). Hazırda Xəzər Universiteti və Akaki Tsereteli Dövlət Universiteti Erasmus+ proqramı çərçivəsində iki layihədə iştirak edir.

Akaki Tsereteli Dövlət Universitetinin rektoru "Ombudsman vəzifəsi yaratmaqla tələbələrin təmsili təyin olunması" (*Advocacy Establishment for Students through Ombudsman Position*) layihəsi çərçivəsində Bakıda keçirilən görüşdə iştirak etmək üçün Azərbaycana gəlmişdi.

RECTOR OF AKAKI TSERETELI STATE UNIVERSITY (GEORGIA) VISITS KHAZAR

On March 16, Prof. George Gavtadze, the rector of Akaki Tsereteli State University, visited Khazar University and met with Khazar University president Dr. Hassan Niknafs. Turan Jafarova, Director of the International Affairs Office, was also present in the meeting. During the meeting, further development of partnership between Akaki Tsereteli State University and Khazar University, including the provision for various exchange programs and joint projects (seminars, conferences, and summer schools) was discussed.

The general agreement on academic cooperation between the two universities was signed in 2013. Since then, both universities participated in various joint projects (2012-2014: Student Support and Development Services, a TEMPUS project). Currently Khazar University and Akaki Tsereteli State University participate in two Erasmus + projects on capacity building: AESOP project (Advocacy Establishment for Students through Ombudsman Position) and PAWER project (Paving the Way to Interregional Mobility and Ensuring Relevance, Quality and Equity of Access).

The rector of Akaki Tsereteli State University is currently in Baku in connection with the kick-off meeting of the AESOP project mentioned above.

"XƏZƏR"DƏ NOVRUZ BAYRAMI

NOVRUZ CELEBRATION AT KHAZAR UNIVERSITY

Martın 17-də Xəzər Universitetində Novruz bayramı münasibətilə musiqili-əyləncəli tədbir keçirildi. Universitetin Neftçilər kampusunun geniş həyətidə tonqal qalanmış, bayram süfrəsi açılmışdı. Bayram şənliyində universitetin rəhbərliyi, əməkdaşları və tələbələr, həmçinin ERASMUS+ layihəsi çərçivəsində keçirilən konfransa gəlmiş qonaqlar iştirak edirdilər.

Universitetin Tədris işləri üzrə prorektoru Məhəmməd Nuriyev və Tələbə məclisinin prezidenti Qurban Əsgərov iştirakçılara təbrik etdilər. M. Nuriyev bayram tonqalını yandırdıqdan sonra Novruz şənliyi başlandı. Ramal Azaflı sazda aşiq havası, universitetin magistr tələbəsi Elçin Fərzəliyev mahnı ifa etdilər. Əməkdaşlar və tələbələr rəqs edib, əyləndilər.

Novruz şənliyi xoş əhval-ruhiyyə ilə başa çatdı.

On March 17, the Novruz holiday was celebrated in the courtyard of the Neftchilar campus of Khazar University. The celebration included a bonfire and a tea party. The party was attended by the university administration, staff members and students. Speeches were made by Prof. Mahammad Nuriyev, Vice President for Academic Affairs, and Gurban Askerov, President of Khazar University Student Union. After Prof. Nuriyev lit a holiday bonfire, students and staff enjoyed music and dancing. Ramal Azaflı performed a song on the saz. Elchin Feyzullayev, Khazar University graduate student, also sang a song.

The celebration ended in a pleasant atmosphere.

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaخانlı Mərakeşdə səfərdə olmuşdur. Professorun səfər qeydlərini təqdim edirik.

Hamlet İsaخانlı MƏRAKEŞƏ SƏFƏR HAQQINDA

1. Səfərin məqsədi və məzmunu

Mərakeş kralı (Məlik) 6-cı Məhəmmədin yüksək himayəsi altında (under the high patronage of his majesty Mohammed VI, king of Morocco) 2017-ci ilin mart ayının 16-20-də "Crans Montana Forumu" keçirildi. Mərakeş Krallığının Azərbaycan Respublikasındakı səfiri Məhəmməd Adil Embarch'ın təşəbbüsü ilə Forumu mən də dəvət olunmuşdum.

Forum, nəzərdə tutulduğu kimi, iki hissədən ibarət oldu - birinci hissəsi (16-18 mart) Mərakeşin cənubunda, Qərbi Səhra (Western Sahara) adlanan yerin Daxla (Dakhla) şəhərində, ikinci hissəsi isə (19-20 mart) At-

lantik okeanı boyu Daxla'dan Casablanca şəhərinə doğru üzən "Rapsody" gəmisində (12 mərtəbəli İtaliya gəmisi) baş tutdu.

Təqribən 130 ölkədən min nəfərdən artıq şəxsin iştirak etdiyi bu Forumda bir sıra ölkə rəhbərləri, xüsusilə Afrikanın siyasi elitası, elm və sənət adamları təmsil olunmuşdu. Forumda, bu və ya digər dərəcədə, Afrikanın problemləri və inkişafı ilə bağlı mövzular müzakirə olundu - qlobal siyasət, Afrikanın inkişafında Mərakeşin rolu, iqtisadiyyat, təhsil, ətraf mühit, enerji, gənclik, işsizlik, davamlı inkişaf və s.

2. Mərakeşin sivilizasiya tarixində tutduğu yer

Mərakeş dövləti haqqında qısa söhbəti Afrikanın şimal-qərb hissəsinin islamlaşması ilə bağlamaq təbii (8-ci əsrin əvvəlləri). Yerli bərbər tayfaları və müxtəlif məqsəd və dalğalarla bura köçüb gələn ərəb tayfaları Mərakeş islam mədəniyyətini yaratdılar. Onlar şimaldakı İberia yarımadasına çox maraq göstərirdilər.

Hələdici yürüş 711-ci ilin yazında baş tutdu, bərbər sərkərdə Tarik ibn-Ziyadın rəhbərlik etdiyi təqribən yeddi minlik ordu gəmilərlə İberia yarımadasına çıxdı. Aralıq dənizini Atlantik okeanı ilə birləşdirən Cəbəl-I Tarik (Tarik dağı/Gibraltar) bu sərkərdənin adı ilə bağlıdır. Deyilənə görə, Tarik öz gəmilərini yandırmış, "Öntünüzdə düşmən, arxanızda dənizdir, ya qələbə çalmalıyıq, ya düşmən bizi dənizə tökməlidir, arxamca!" deyərək, qat-qat çoxsaylı vestgot (visigothic) ordusunu böyük məğlubiyyətə uğratmışdı (19 iyul, 711).

Bununla müsəlmanların İberia yarımadasında hökmranlığı başlamış, dünya mədəniyyətinə və Avropanın sonrakı inkişafına böyük töhfələr vermiş Əndəlüs (Əndülüs) mədəniyyəti yaranmışdır. Mərakeş və onun ətrafında iki əsrə yaxın hakimiyyətdə olan İdrisi sülaləsindən (788-974) sonrakı qarışıqlıqda Əndəlüsün xristian güclərdən müdafiəsində əsas rol oynamış bərbər Əlmürubilər (Almoravid) sülaləsi hakimiyyətə gəlmişdir (1060-1147). Onları əvəz edən bərbər Əlmüvəddilər (Almohad, 1147-1248) Əndəlüsü də təsir dairəsində saxlamış, lakin get-gedə xristianlarla savaşa uduzmağa və əsas yerləri tərk etməyə məcbur oldular. Daha sonrakı Marinilər (Marinid) sülaləsi (1248-1465) Əndəlüsdə heç bir güc nümayiş edə bilmədi. "Marocco" adı Əlmürub və Əlmüvəddi imperiyalarının paytaxtı olan Mərakeş şəhərinin adından götürülmüşdür.

Mərakeş və ətrafında avropalılar göründü, 19-

cu əsrdə ölkə Avropa təsiri altına düşdü, fransız təsiri üstün oldu. 1912-1956-cı illərdə Mərakeş Fransa və İspaniya protektoratı altında idarə edildi. Sultan 5-ci Məhəmməd (1909-1961) Mərakeşin müstəqilliyi və konstitusiyalı monarxiya quruluşu barədə danışıqları uğurla bitirdi (1956). Sultanın anası Lalla Yaqut türk olub. İndiki Mərakeş sultanı 6-cı Məhəmməd 5-ci Mə-

həmmədin nəvəsidir. 859-cü ildə Fas (Fes) şəhərində (çağdaş Mərakeşin ikinci böyük şəhəri) təsis edilmiş əl-Qaraviyyənin (al-Qaraviyyənin, fransızca: Al Qaraouiyyine) məscid-məktəb-mədrəsəsi İslam dünyasının ilk ali məktəbi (bəzən də dünyanın ilk universiteti) sayılır.

3. Çağdaş Mərakeş

34 milyonu aşan əhalisi və geniş ərazisi (dağlar, düzənliklər, səhra, Atlantik okeanı və Aralıq dənizi sahilləri) ilə Mərakeş Afrikanın inkişaf etmiş dövlətlərindən biridir. Ümummilli məhsul (GDP) görə Afrikada 5-ci yerdədir (Nigeria, Misir, Cənubi Afrika Respublikası və Əlcəzairdən sonra). İqtisadiyyatı əsasən fosfat sənayesi (Çin və ABŞ-dan sonra dünyada üçüncü!), turizm, aqrar iş və balıqçılığa əsaslanır. Paytaxtı – Rabat, ən böyük şəhəri (və limanı) və iqtisadi mərkəzi – Kasablankadır (Casablanca), digər böyük şəhərləri arasında – Təncə (Tangier) və Mərakeşi göstərmək olar. Osmanlı dövləti içində olmamışdır (şimal-şərq qonşularından fərqli olaraq). Ərəb və bərbər dilləri rəsmi dil olsa da, təhsil dili ərəbcə və fran-

sızcadır (riyaziyyat və təbiət elmləri fransızcadır), icbari təhsil 6-13 yaş arasındadır. Avropada geniş diasporası var. Mərakeş, Mauritania və Əlcəzair arasında yerləşmiş olan və Qərbi Səhra adlanan ərazi İspaniyanın koloniyası olmuş, koloniya sistemi çökdükdən sonra qonşu dövlətlər arasında böyük ziddiyyət yaratmış, savaşa yol açmışdır. Beynəlxalq aləmdə Mərakeş və Mauritania arasında danışıqlar vasitəsilə bu ərazinin özli-özünü idarəetməsi məsələsi qoyulmuş, lakin Mərakeş, Mauritania və Əlcəzair dəstəklənən Polisario cəbhəsi arasında baş verən savaşlar nəticəsində ərazinin təqribən üçdə ikisi Mərakeş daxilində qalmış, Mauritania öz iddiasından əl çəkmişdir (1979).

PROFESSOR HAMLET ISAXANLI VISITS MOROCCO

On March 16-20, Professor Hamlet Isaxanli, the founder of Khazar University and Chairman of its Board of Directors and Trustees, visited Morocco to attend the Crans Montana Forum organized under the High Patronage of His Majesty King Mohammed VI, King of Morocco. Prof. Isaxanli's invitation to the forum was initiated by Mohamed Adil Embarch, Ambassador of Morocco to Azerbaijan.

The conference took place in two phases: between March 16 and 18, in Dakhla, a city in the Western Sahara Coast of Morocco, and on board of a

ship (Rhapsody) from March 19 to 21.

The forum brought together more than one thousand representatives from 130 countries, including the elite of Africa and people of arts and science. The forum highlighted the challenges of African integration and the role of Morocco in the development of Africa. Their discussion also focused on economics, education, environment, energy, youth, unemployment, sustainable development and so on.

XƏZƏR UNIVERSİTETİ EURIE-2017 TƏHSİL SAMMİTİNDƏ TƏMSİL OLUNDU

Martın 22-24 - də İstanbul şəhərində yerləşən Lütifi Kırdaş Beynəlxalq Konqres Mərkəzində (ICEC) EURIE-2017 Təhsil Sammitinin rəsmi açılışı oldu. Sammiti giriş sözü ilə Avrasiya Universitetlər Birliyinin prezidenti Dr. Mustafa Aydın açdı. M. Aydın dünyanın 4 qitəsindən 53 ölkəni təmsil edən 200-dən artıq universitet nümayəndələrini, Türkiyə Respublikasının təhsil nazirini, YÖK başqanını, millət vəkllərini, valiləri, bələdiyyə başqanlarını və salona toplaşan bütün qonaqları salamlayaraq, EURIE-2017 Təhsil Sammitinin əhəmiyyətindən danışdı. Sammitin rəsmi açılışında Türkiyə Respublikasının təhsil naziri İsmet Yılmaz, Türkiyə Respublikasının mədəniyyət və turizm naziri Nabi Avcı, Türkiyə Ali Təhsil Qurumunun başqan vəkili, professor Hasan Mandal və digər rəsmi şəxslər çıxış etdilər.

Sammitdə Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaخانlı, İctimai əlaqələr və media üzrə direktoru Ələvsət Əmirbəyli, Beynəlxalq Əlaqələr Ofisinin direktoru Turan Cəfərova və Xəzər Universitetinin məzunu - hazırda İstanbul Aydın Universitetində magistr təhsili alan Nərmən Nurullayeva iştirak edirdilər.

Sammitin birinci günündə professor Hamlet İsaخانlı Avrasiya Universitetlər Birliyinin Baş Assambleyasının qapalı toplantısında və sammitdə "Təhsil və universitetlərin fəaliyyətində qazanılmış uğurlar və qarşıda

duran problemlər" haqqında iki dəfə çıxış etdi.

EURIE Sammiti universitet nümayəndələri və ali təhsil peşəkarları üçün görüş yeridir. Hər il baş tutan bu sammitə sərgi və konfranslar daxildir. Bu isə sammit iştirakçlarına bir-birini tanımağa, öz biliklərini, imkanlarını artırmağa imkan verir.

EURIE-2017 Sammitində Əfqanıstan, Azərbaycan, Türkiyə, Fransa, Almaniya, Yunanıstan, İtaliya, İran, Qazaxıstan, Makedoniya, Portuqaliya, Rumıniya, İspaniya, Böyük Britaniya, ABŞ və başqa ölkələrin bir çox qabaqcıl universitetlərinin nümayəndələri iştirak edirdilər.

3 gün davam edən EURIE-2017 Sammitinin proqramına panel sessiyaları, dəyirmi masalar, tanınmış təhsil nümayəndələri ilə görüşlər, tematik seminarlar, eləcə də təhsil sərgisi daxil idi. Xəzər Universitetinin nümayəndə heyəti təhsil sərgisində və digər tədbirlərdə fəal iştirak etdilər. Sammitdə professor Hamlet İsaخانlıya xüsusi təşəkkür elan edildi. Sammitin ikinci günü axşam sammitdə iştirak edən bütün qonaqların şərəfinə Bosfor boğazında ziyafət verildi.

Sammitin keçirildiyi ərəfədə İctimai əlaqələr və media üzrə direktor Ələvsət Əmirbəyli TRT-nin İstanbul Müdirliyinin rəhbəri Abdulhamit Avşarla görüşdü.

Sammitin sonunda xatirə şəkilləri çəkildi.

KHAZAR UNIVERSITY AT EURIE 2017 EURASIA HIGHER EDUCATION SUMMIT IN TURKEY

On March 22-24, representatives of Khazar University participated in Eurasia Higher Education Summit (EURIE) organized by the Eurasian Universities Association (EURAS) in Istanbul, Turkey at Lütfi Kırdar International Convention Center (ICEC).

EURIE is a meeting point for representatives of universities and higher education professionals. The annual summit features an exhibition and a conference that allows participants to expand their knowledge, networks and collaboration opportunities.

Khazar University was represented by the Founder and the Chairman of its Board of Directors and Trustees, Prof. Hamlet Isakhanli, Director of Media and PR Office Mr. Alovzat Amirbayli, Director of International Affairs Office Ms. Turan Jafarova, and Khazar University graduate and master's student of Istanbul Aydin University Narmin Nurulluyeva.

Prof. Hamlet Isakhanli made two speeches on "Education and Universities: Achievements and Challenges" at the event.

EURIE 2017 Summit brought together leading universities from 53 countries, including Afghanistan, Azerbaijan, France, Germany, Greece, Italy, Iran, Kazakhstan, Macedonia, Portugal, Romania, Spain, Turkey, UK, USA, and others.

The program of the EURIE 2017 Summit included panel sessions, roundtable discussions, seminars by prominent speakers, thematic workshops as well as an education exhibition. The delegation from Khazar University participated in both the education exhibition and other summit events.

Erasmus+

ERASMUS+ PAWER LAYİHƏSİ: POLŞADA İLK GÖRÜŞ

KICK OFF MEETING OF THE ERASMUS+ PAWER PROJECT IN POLAND

Fevralın 27-28-də Xəzər Universiteti Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin koordinatoru Günay Fərzəliyeva PAWER ("Region daxili mobillik üçün uyğunluğun, keyfiyyətin və bərabər çıxışın təminatı") layihəsinin Wrocław Təbiət Elmləri Universitetində keçirilən ilk görüşündə iştirak etdi. Görüşdə Azərbaycan, Bolqarıstan, Gürcüstan, Macarıstan, İtaliya, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Monqolustan, Polşa, Rusiya, Tacikistan, Birləşmiş Krallıq və Özbəkistanın universitet, təhsil və elm nazirlikləri təmsil olunurdu.

Görüş zamanı hər bir iştirakçı təmsil etdiyi universitetin layihədəki rolu haqqında məlumat verdi. Görüş layihənin müddəti, cari məsələlər və növbəti addımlar haqqında müzakirələrlə bitdi.

PAWER layihəsi kreditlərin hesablanması və qiymətləndirmə sistemini uyğunlaşdırmaqla Avropa Birliyi və partnyor ölkələr, həmçinin, partnyor ölkələrin öz arasında mobilliyi dəstəkləmək məqsədi daşıyır.

On February 27-28, Gunay Farzaliyeva, the coordinator of International Affairs Office, participated in the kick-off meeting of the PAWER project ("Paving the way to interregional mobility and ensuring relevance, quality and equity of access") at the Wrocław University of Environmental and Life Sciences in Poland. Participants in the meeting included representatives of the partner-universities and Ministries of Education and Science from Azerbaijan, Bulgaria, Georgia, Hungary, Italy, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Mongolia, Poland, Russia Federation, Tajikistan, UK and Uzbekistan.

During the meeting, the representatives of each participating partner-university made short presentations about their roles in the project. The meeting also included discussions about the project life cycle, current issues and next steps.

The PAWER project intends to promote and support mobility between EU and partner countries and also between Partner Countries by harmonizing the credit allocation and grading system.

AzVision.az

"69 YAŞLI HƏMLET İSAXANLI: "MƏN HƏMİN İNSANAM..."

Martın 1-də *azvision.az* saytında Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Həmət İsaخانlı ilə müsahibə yayımlanmışdır. "69 yaşlı Həmət İsaخانlı: "Mən həmin insanam..." adlı müsahibə professorun növbəti ad günü münasibətilə aparılmışdır.

Müsahibəni bu link vasitəsilə oxumaq olar:
<http://az.azvision.az/news/112370/69-yasli-hamlet-isaxanli-men-hemin-insanam...html>

INTERVIEW WITH HAMLET ISAXANLI PUBLISHED

On March 1, the Azvision news site published an interview with Professor Hamlet Isaxanli, the founder of Khazar University and Chairman of its Board of Directors and Trustees. The interview entitled "I am the same person ..." was conducted to mark Isaxanli's 69th birthday.

The interview is available at the following link:

<http://az.azvision.az/news/112370/69-yasli-hamlet-isaxanli-men-hemin-insanam...html>

“LAYİHƏ İDARƏÇİLİYİ” MÖVZUSUNDA USTAD DƏRSİ

Martın 1-də Xəzər Universiteti Karyera inkişaf mərkəzi və İqtisadiyyat və menecment departamentinin birgə təşkilatçılığı ilə “Layihə idarəçiliyi” mövzusunda ustad dərsi keçirildi. “ALMA Consulting and Investment” MMC şirkəti tərəfindən keçirilən ustad dərində tələbələrə layihə idarəçiliyinin əsas prinsipləri, edilən səhvlər və uğurlu layihənin sirləri haqqında məlumat verildi. Şirkətin rəhbəri Həbil Əhmədovun çıxış etdiyi dərslə müzakirə şəraitində keçdi.

Sonda tələbələrə Startup layihələr və “ALMA Consulting and Investment” MMC şirkətindəki təcrübə proqramları haqqında məlumat verildi.

MASTERCLASS ON PROJECT MANAGEMENT

On March 1, a masterclass on “Project Management” was jointly organized by Khazar University Career Center and Department of Economics and Management. The guests speakers of the masterclass were from ALMA Consulting and Management; they made a presentation on the principles of project management, common project management mistakes and secrets to project management success. Həbil Əhmədov, Director of ALMA Consulting and Management, spoke about current Startup projects in Azerbaijan. He also shared information about internship opportunities for students offered by Alma Consulting and Investment.

The masterclass continued with interesting discussions and debates.

MOVQE.AZ

XƏZƏR UNİVERSİTETİNİN PROFESSORU NEFT SİYASƏTİ İLƏ BAĞLI FİKİRLƏRİNİ BİLDİRDİ

Martın 2-də www.movqe.az informasiya saytında yayımlanan “Azərbaycanın mövqeyi neftin qiymətini xeyli artırma bilər” adlı məqalədə Xəzər Universitetinin professoru, neft-qaz geosiyasəti üzrə mütəxəssis Fuat Rəsulovun fikirləri yer almışdır.

Məqaləni tam şəkildə bu link vasitəsilə oxumaq olar:
<http://www.movqe.az/news/iqtisadiyyat/97259.html>

KHAZAR UNIVERSITY PROFESSOR TALKS ABOUT OIL POLICY

On March 2, the Movqe news website ran an article “Azerbaijan's stance can affect the price of oil”. The article includes comments by Prof. Fuat Rəsulov, instructor of the Department of Economics and Management.

The article is available at the following link:
<http://www.movqe.az/news/iqtisadiyyat/97259.html>

"KHAZAR JOURNAL HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES" YURNALININ YENİ NÖMRƏSİ DƏRC OLUNUB

Khazar Journal Humanities and Social Sciences ("Xəzər Humanitar və Sosial Elmlər Jurnalı") jurnalının yeni nömrəsi (cild 20, №1, 2017) Xəzər Universiteti Nəşriyyatı tərəfindən dərc edilmişdir. Jurnalı bu link vasitəsilə oxumaq olar:

<http://jhss-khazar.org/>

KHAZAR JOURNAL HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES NEW ISSUE PUBLISHED

A new issue of the Khazar Journal Humanities and Social Sciences (Volume 20, number 1, 2017) was published by Khazar University Press. The journal is available electronically at this link:

<http://jhss-khazar.org/>

INTERVIEW WITH PROFESSOR HAMLET ISAXANLI PUBLISHED

The new issue of Khazar Journal Humanities and Social Sciences (Volume 20, №1, 2017) includes an interview with Prof. Hamlet Isaxanli, the founder of Khazar University and Chairman of its Board of Directors and Trustees, conducted by Waqas Ahmed, author of the book Polymathy (as yet unpublished).

The interview is available at the following link:

<http://jhss-khazar.org/wp-content/uploads/2016/11/11.66.Intervyyuu.pdf>

"XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN KOORDİNATORLUQ ETDİYİ LAYİHƏNİN TƏRƏFDAŞLARINDAN BİRİ DƏ GƏNCƏ DÖVLƏT UNIVERSİTETİDİR"

Martın 2-də *cumhuriyyet.net* informasiya saytında "Gəncə Dövlət Universiteti: İnkişafın yüksək mərhələsində" adlı məqalə yayımlanmışdır. Məqalədə Xəzər Universitetinin koordinatorluq etdiyi Avropa İttifaqının "Əlilliyi olan şəxslərin Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrinə inteqrasiyasının təməlinin qoyulması" ESFİDIP-Tempus layihəsinin tərəfdaşlarından birinin də Gəncə Dövlət Universiteti olduğu qeyd olunur:

Məqaləni tam şəkildə bu link vasitəsilə oxumaq olar:

<http://www.cumhuriyyet.net/cemiyet/89476-ganca-dovlat-universiteti-inkisafin-yuksak-marhalasinda.html>

"GANJA STATE UNIVERSITY IS ONE OF THE PARTNERS OF THE PROJECT COORDINATED BY KHAZAR UNIVERSITY"

On March 2, an article entitled "Ganja State University in a Higher Stage of Development" was published on the Cumhuriyyet news website. It is noted in article that Ganja State University is one of the partners of ESFİDIP-Tempus – "The Establishment of a Foundation for the Integration of Disabled People into HEIs of Azerbaijan" project of the European Union coordinated by Khazar University.

The article is available at the following link:

<http://www.cumhuriyyet.net/cemiyet/89476-ganca-dovlat-universiteti-inkisafin-yuksak-marhalasinda.html>

“KNOTTY GAME” İNTELLEKTUAL OYUNUNUN XƏZƏR UNİVERSİTETİ ÜZRƏ SEÇMƏ MƏRHƏLƏSİ KEÇİRİLDİ

Martın 4-də Xəzər Universiteti Tələbə Məclisinin texniki və IB Club-un (www.ibclub.az) təşkilatı dəstəyi ilə “Knotty Game” intellektual oyununun Xəzər Universiteti üzrə seçmə mərhələsi təşkil olundu. Ümumi 8 komandanın iştirakı ilə keçirilmiş yarışmada ilk 3 yeri tutan komandalər universiteti bu ilin mayında keçiriləcək universitetlərarası çempionatda təmsil edəcəklər: 1. “To be continued” (Təhsil fakültəsi); 2. “Shastel” (Mühəndislik və tətbiqi elmlər fakültəsi); 3. “Mr. Robot” (Mühəndislik və tətbiqi elmlər fakültəsi).

Komandalararası mübarizəni əsas tutan “Knotty Game” 3 mərhələdə (dünyagörüşü, məntiq, “he-yox” tipli suallar mərhələsi) oynanılır. “Knotty Game” dünyagörüşünü, intellekti, komanda işini, əzmi, qələbə üçün mübarizəni özündə əks etdirən oyun olmaqla, iştirakçıları rəqəbətli intellekt mübarizəsinə çağırır.

QUALIFYING ROUND OF “KNOTTY GAME” INTELLECTUAL TOURNAMENT HELD AT KHAZAR UNIVERSITY

2. “Shastel” (School of Engineering and Applied Sciences);

3. “Mr. Robot” (School of Engineering and Applied Sciences).

The competition is played in three stages: 1. General worldview; 2. Logic puzzles; 3. Yes-No questions. The “Knotty Game” intellectual tournament aims to challenge students to a competitive game of intellect.

On March 4, Khazar University Student Union and IB Club jointly organized the qualifying round of the “Knotty Game” intellectual tournament for Khazar University students. The tournament was a competition of eight teams. Three winning teams are qualified to represent Khazar University in the inter-university tournament in May 2017:

1. “To be continued” (School of Education);

SEMİNAR: "TELEKOMMUNİKASIYA SAHƏSİNDƏ QLOBAL TRENDLƏR"

Martın 4-də Xəzər Universiteti Tələbə Məclisinin təşkilatçılığı ilə "Telekommunikasiya sahəsində global trendlər" adlı seminar keçirildi. Seminarı "Bakcell" şirkətinin əməkdaşı, mühəndis Orxan Bədəlov aparırdı. Seminarada Mühəndislik və tətbiqi elmlər fakültəsinin elektronika, telekommunikasiya və radiotexnika ixtisasının tələbələri ilə yanaşı, bu sahəyə marağı olan 20-dən çox tələbə də iştirak edirdi.

"GLOBAL TRENDS IN THE TELECOMMUNICATIONS SECTOR" SEMINAR

On March 4, Khazar University Student Union organized a seminar entitled "Global Trends in the Telecommunications Sector". The seminar was conducted by Orkhan Badalov, staff member of "Bakcell". Students majoring in electronics, telecommunications and radio of the School of Engineering and Applied Sciences attended the seminar.

XARİCİ TƏLƏBƏLƏRİN QIZ QALASINA EKSKURSIYASI

Martın 4-də Xəzər Universitetinin xarici tələbələrini "Azərbaycan tarixi" fənninin növbəti dərsi müəllim Saida İsmailova tərəfindən Qız qalasında ekskursiya şəklində tədris olundu. Təcrübə dərslərinin təşkili Xəzər Universitetin Tarix və arxeologiya departamenti tərəfindən həyata keçirildi.

Saida İsmailova tələbələrə Qız qalasının tarixi haqqında söylənilən müxtəlif fikirləri çatdırdı, Orta Asiyadan Arahq dənizinə qədər yayılmış 100-dən artıq Qız qalasının mövcud olmasından danışdı. Hər mərtəbədə fərqli eksponatlarla qarşılaşan tələbələrə qədim Azərbaycan dövləti – Albaniya barədə məlumat verildi.

INTERNATIONAL STUDENTS VISIT MAIDEN TOWER

On March 4, as organized by the Department of History and Archaeology and instructor Saida Izmailova, international students of the university took a field trip to the Maiden Tower.

Saida Izmailova spoke about the history of the Maiden Tower; she also gave extensive information about Maiden Towers located across Central Asia to the shores of the Mediterranean. The students took a tour of the tower exhibits located on every floor, and they were given information about the ancient Azerbaijani state-Caucasian Albania.

EXCEL TRAINING BY DELOITTE AZERBAIJAN FOR KHAZAR UNIVERSITY STUDENTS

On March 6, a special training program was organized for students of the Department of Political Science and International Relations of Khazar University. The training was delivered by the experts of the Audit Department of Deloitte Azerbaijan. The topics covered included introduction to Excel, Excel basics, frequently used tools including statistical, financial, logic and reference-related formulas.

The training was delivered within the framework of the ten-week Employability and Soft Skills Training Program. This special program is designed to help students develop CV writing, job interview preparation, presentation skills, communication and interpersonal skills as well as effective e-mail communication and cover letter writing.

XARİCİ ŞİRKƏTİN ƏMƏKDAŞLARI İLƏ TƏLƏBƏLƏRİN GÖRÜŞÜ

CAREER DEVELOPMENT CENTER MEETS WITH ERNST & YOUNG

Martın 6-da Xəzər Universitetində Karyera inkişaf mərkəzinin təşkilatçılığı ilə "Böyük dörtlük" audit şirkətlərindən "Ernst&Young"-in əməkdaşları ilə tələbələrin görüşü keçirildi.

"Ernst&Young" şirkətinin İnsan resursları ofisinin əməkdaşları Samirə Şabanova və Vüsalə Həsənova tələbələrə mövcud vakansiyalar və təcrübə proqramları, işə müraciət qaydaları, edilən səhvlər, uğurlu müsahibənin yolları və korporativ mühit haqqında məlumat verdilər.

Tədbirin yekununda şirkət əməkdaşları tələbələrin suallarını cavablandırdılar.

On March 6, Khazar University Career Development Center held a meeting between representatives of Ernst & Young and Khazar University students. Members of Ernst & Young Talent team, Samira Shabanova and Vusala Hasanova spoke about employment requirements, application mistakes and successful job interviews. The meeting also covered information about job and internship opportunities.

At the end of the event, student's questions were answered.

"EV ŞİRNİYYATLARI - 3" ADLI XEYRİYYƏ YARMARKASI

Martın 7-də Xəzər Universiteti Təhsil fakültəsinin tələbələrinin təşəbbüsü ilə "Ev şirniyyatları-3" adlı xeyriyyə yarmarkası keçirildi. Yarmarkada tələbələr müxtəlif ev şirniyyatları hazırlayıb, universitetdə köhnə və yeni binanın girişində satışa çıxardılar.

Aksiyaadan 366 AZN əldə olundu. Toplanan vəsait Xəzər Universitetinin qan xərçəngindən əziyyət çəkən magistr tələbəsinin və talassemiya xəstəsi olan 4 yaşlı Aylanın müalicəsinə sərf olunacaq.

KHAZAR UNIVERSITY HOLDS BAKE SALE FOR CHARITY

On March 7, the School of Education held a bake sale in the entrances of the old and new buildings (Nefitçilar Campus) to support a charity cause. Khazar University students, faculty and staff members participated in the event. Proceeds (366 AZN) were donated to a Khazar University master's student who has leukemia and a four-year-old child named Ayla with thalassemia.

"MALİYYƏ SAVADLILIĞI" LAYİHƏSİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ TƏLƏBƏLƏRLƏ GÖRÜŞ

"FINANCIAL LITERACY" SEMINAR AT KHAZAR UNIVERSITY

Martın 10-da Xəzər Universitetinin Mərkəz zalında Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun "Maliyyə savadlılığı" layihəsi çərçivəsində universitetin tələbələri ilə görüş keçirildi. Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyümlər Şurasının sədri professor Hamlet İsaخانlı görüşü giriş sözü ilə açaraq, universitet haqqında qısa məlumat verdi. Sonra fondun icraçı direktoru Azad Cavadov ölkənin hazırkı maliyyə vəziyyəti və fondun fəaliyyəti haqqında geniş danışdı.

Sonda tələbələrin çoxsaylı sualları cavablandırıldı.

On March 10, Mr. Azad Cavado, Executive Director of Azerbaijan Deposit Insurance Fund (ADIF), delivered a seminar on Financial Literacy for students of Khazar University. The meeting took place on the Neftçilər Campus of the university. A question and answer session followed.

The representatives of ADIF then made a presentation for Khazar University students about the activities of ADIF and presented gifts to students. They also gave information about the ADIF summer internship offer for Khazar University students.

1 NEWS.AZ SAYTINDA MƏZUNUMUZ HAQQINDA MƏQALƏ

ARTICLE ABOUT KHAZAR UNIVERSITY GRADUATE

Martın 10-da *1news.az* saytında 2003-cü ildə Xəzər universitetinin İqtisadiyyat və menecment fakültəsini beynəlxalq iqtisadi münasibətlər ixtisası üzrə bitirmiş Xəyalə Eylazova haqqında "Хаяла Эйлазова – соавтор лучшей технологической разработки в бизнес-школе Кембриджа" ("Xəyalə Eylazova Kembric biznes məktəbində ən yaxşı texnoloji işin həmmüəllifidir") adlı məqalə yerləşdirilmişdir (müəlliflər: Yelena Ostaпенко, Э.Т.).

Məqaləni bu link vasitəsilə oxumaq olar:
<http://www.1news.az/mobile/society/20170310024218688.html>

Məqalə jurnalın 28-ci sahifəsində dərc olunur.

On March 10, 2017, the 1 news site ran a story about Xəyalə Eylazova, Khazar University graduate who majored in international economic relations. The author of the article entitled "Хаяла Эйлазова – соавтор лучшей технологической разработки в бизнес-школе Кембриджа" are Елена Остапенко, Е.Т.

The article is available at the following link:

<http://www.1news.az/mobile/society/20170310024218688.html>

The article is available in the magazine (p. 28).

ХАЯЛА ЭЙЛАЗОВА – СОВАТОР ЛУЧШЕЙ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ РАЗРАБОТКИ В БИЗНЕС - ШКОЛЕ КЕМБРИДЖА

Высокотехнологичный браслет для людей, страдающих эпилепсией, был признан лучшим стартапом выпускниц программы Executive MBA Кембриджской бизнес-школы - Анджелы Сингл из Британии и Хаялы Эйлазовой из Азербайджана.

Браслет, изобретенный ими, позволяет посредством беспроводных технологий известить близких о том, что с владельцем браслета случился эпилептический приступ, говорится на сайте бизнес-школы.

Идея Анджелы Сингл и Хаялы Эйлазовой заключалась не только в создании браслета, но и в распространении этого изобретения в странах со средним и низким уровнем дохода, так как именно там, по статистике, проживают 80% людей, страдающих эпилепсией.

Advertising 21

По данным Всемирной организации здравоохранения (ВОЗ), несмотря на высокий уровень распространения эпилепсии, в регионах мира с низким уровнем дохода не обеспечена медицинская помощь больным на должном уровне. Более того, сильная стигма со стороны общества еще более осложняет их положение.

Разработка Анджелы и Хаялы носит название «Изобретение для страдающих эпилепсией людей – Поддержка семьям» и была представлена в декабре прошлого года на мероприятии в Кембриджской бизнес-школе, посвященном презентации различных изобретений в сфере технологий и инноваций.

Все представленные разработки получают оценку и советы от группы известных инвесторов, предпринимателей и экспертов в области бизнеса.

«Мероприятие Venture Creation Weekend предоставляет неоценимую возможность для предпринимателей протестировать свои идеи в ат-

мосфере всеобщей поддержки. Это позволяет участникам научиться новому, получить совет от тех, кто уже был на их месте, чтобы отточить свою бизнес-концепцию», - говорит Шон Грейди, вице-президент компании «АстраЗенска» по стратегическим партнерствам и развитию бизнеса.

Хаяла Эйлазова – менеджер по развитию бизнеса и стратегии в компании Microsoft, а также основатель инициативы «Вдохновляющие технологии в здравоохранении», которая сфокусирована на помощи детям, страдающим эпилепсией.

Свое видение нового изобретения она описывает как попытку «сделать мир лучше для людей, страдающих эпилепсией, помочь им почувствовать себя в безопасности и под защитой».

Хаяла родилась и выросла в Баку, но всю взрослую жизнь жила и работала в самых разных странах – Норвегии, Китае, России, Ирландии. В настоящее время живет в Лондоне. Среди своих любимых занятий она называет любовь к путешествиям, изучение новых языков и культур, создание новых идей и знакомство с новыми людьми.

В компании Microsoft Хаяла Эйлазова работает с 2008 года, после того как окончила бизнес-школу в Норвегии. Недавно она стала выпускницей и Кембриджской бизнес-школы. Годы работы в Microsoft дали Хаяле опыт в таких областях, как развитие облачного бизнеса, консалтинговые услуги, управление продажами и т.д.

Елена Остапенко, Э.Т.

<http://www.1news.az/mobile/society/20170310024218688.html>

10.03.2017

TARİX VƏ ARXEOLÖGIYA DEPARTAMENTİNDƏ NOVRUZ BAYRAMI QEYD OLUNDU

Martın 11-də Xəzər Universitetinin Tarix və arxeologiya departamentinin müəllimi Samirə Qarayevanın və Təhsil fakültəsi tarix müəllimliyi ixtisasının 1-ci kurs tələbələrini təşkilatçılığı ilə Novruz bayramı keçirildi. Tələbələr Novruza aid təqdimatla çıxış etdilər, videolar nümayiş olundu. Tarix və arxeologiya departamentinin müəllimi Saida İsmailova universitetin 1-ci kurs əcnəbi tələbələrini tədbirə qonaq kimi dəvət etmişdi. Novruz bayramının ənənələrinə uyğun süfrə bəzədilmişdi.

Tarix müəllimliyi ixtisasının 1-ci kurs tələbələri əcnəbi tələbələrə Novruz bayramının adət və ənənələri haqqında məlumat verdilər.

DEPARTMENT OF HISTORY AND ARCHEOLOGY CELEBRATES NOVRUZ HOLIDAY

On March 11, as organized by Saida Izmailova, instructor of Khazar University Department of History and Archaeology and her students majoring in history, a Novruz celebration took place at Khazar University. Slide shows and videos about the holiday were presented by the students. First year international students of the university were also invited to the party. The Novruz table was decorated in a traditional style.

International students were informed about Azerbaijani Novruz traditions.

DOSENT ELNURƏ ƏZİZOVA BEYNƏLXALQ SIMPOZIUMDA

Xəzər Universiteti Dillər və mədəniyyətlər departamentinin müdiri dosent Elmurə Əzizova martın 10-12 - də Türkiyənin Şanlıurfa şəhərində keçirilmiş "II Beynəlxalq İslam tarix və mədəniyyətində Şanlıurfa (Osmanlı sənəd və mənbələri əsasında)" adlı simpoziumda iştirak etmişdir. O, "16-19-cu əsrlər avropalı səyyahların nəzərində Osmanlı Urfasında yəhudi, xristian və müsəlman kimliyinə dair" adlı məruzə ilə çıxış etmişdir.

DR. ELNURA AZIZOVA AT THE SYMPOSIUM

On March 10-12, Dr. Elnura Azizova, Head of the Department of Languages and Cultures, participated in a symposium entitled "Shanlıurfa in Islamic history and culture" (based on Ottoman sources), 2nd international symposium held in Şanlıurfa, Turkey. Elnura Azizova gave a talk entitled "From Abram's pool to the depiction of Jesus in Edessa: 16-19th century European travelers' views on Jewish, Christian and Muslim identities" at the event.

PROFESSOR HAMLET İSAXANLI "EXO"YA MÜSAHİBƏ VERDİ

Martın 23-də "Exo" ictimai-siyasi qəzetinin internet sahifəsində S. Əliyevanın "Азербайджан платит за образование, а студенты продолжают «учесть»" ("Azərbaycan təhsilə pul ödəyir, tələbələr isə çıxıb getməkdə davam edirlər") adlı məqaləsi yayımlanmışdır. Məqələdə təhsil və digər sahə ekspertlərindən, o cümlədən Xəzər Universitetinin təsisçisi, Di-

rektorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsxanlıdan müsahibə alınmışdır.

Məqələni tam şəkildə bu link vasitəsilə oxumaq olar:

<http://ru.echo.az/?p=55187>

(Məqələ jurnalın 32-ci sahifələrində dərc olunur).

HAMLET İSAXANLI'S INTERVIEW TO "EXO"

On March 23, Professor Hamlet Isaxanli, the founder of Khazar University and Chairman of its Board of Directors and Trustees, gave an interview to the "Exo" news site. The interview is available at the following link:

<http://ru.echo.az/?p=55187>

(The article is published on pages 32-33 of the journal).

XƏZƏR UNİVERSİTETİNİN MÜƏLLİMLƏRİ BEYNƏLXLAQ KONFRANSDA

Martın 15-16 - da Xəzər Universiteti Mühəndislik və tətbiqi elmlər fakültəsinin müəllimləri Dr. Rəsul Muradi və Məsud Mehrizadə "Su ehtiyatları, hidrotexniki qurğular və ətraf mühit" mövzusunda Bakıda keçirilən beynəlxalq elmi-praktiki konfransda iştirak etdilər. Konfrans Şollar-Baku su qurğuları kompleksinin 100 illiyinə həsr olunmuşdu.

Martın 16-da Dr. Muradi nanotexnologiyadan istifadə etməklə suların təmizlənməsi və dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması haqqında tədqiqatını konfransa təqdim etdi. O, eyni zamanda, su qıtlığının qarşısını almaq üçün səmərəli yolların tapılmasının vacibliyindən danışdı. Onun "PVDF nano-lifli membran istifadə edərək, membran distillə metodu vasitəsilə suyun təmizlənməsi və duzsuzlaşması" ("Water Treatment and Desalination using PVDF Nano-fibrous Membrane in Membrane Distillation Method") adlı məruzəsi konfrans materiallarında çap olunmuşdur.

KHAZAR UNIVERSITY INSTRUCTORS AT INTERNATIONAL SCIENTIFIC - PRACTICAL CONFERENCE

On March 15-16, instructors of Khazar University's School of Engineering and Applied Sciences Dr. Rasoul Moradi and Masoud Mehrizade participated in an International Scientific-Practical Conference on "Water Resources, Hydraulic Facilities and Environment" held at JW Marriot Hotel, Baku. The conference was dedicated to the 100th anniversary of Shollar-Baku Water Plants Complex and sponsored by the World Water Council to be held in the first Baku International Water Week.

On March 16, Dr. Moradi presented an outline of his investigations on the application of nanotechnology to remove pollutants from water and desalination of seawater. He talked about the importance of finding cost effective ways to reduce water scarcity. In addition, his paper entitled "Water Treatment and Desalination using PVDF Nano-fibrous Membrane in Membrane Distillation Method" was published in the conference proceedings.

TARİX VƏ ARXEOLQİYA DEPARTAMENTİNİN MÜƏLLİMİ ZİYAD ƏMRAHOVUN YENİ KİTABI ÇAP OLUNDU

2017-ci ilin martında AMEA Qafqazşünaslıq İnstitutu Ermənişünaslıq şöbəsinin müdiri və Xəzər Universiteti Tarix və arxeologiya departamentinin müəllimi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Ziyad Əmrahovun "Osmanlı İmperiyasında "erməni məsələsi" problemi" adlı kitabı çap olunmuşdur. Oxuculara təqdim edilən bu kitab Osmanlı tarixinin olduqca mürəkkəb, ziddiyyətli və eyni zamanda, maraqlı bir dövrünü əhatə edir.

Monoqrafiyada XIX əsrdə Osmanlı İmperiyasında "erməni məsələsi" adlı qondarma problemin meydana çıxarılmasında Çar Rusiyasının, İngiltərənin, Fransanın, eləcə də, erməni kilsəsi və missioner təşkilatların rolu araşdırılmış, Türkiyə tarixşünaslığından bəhs olunan problemə bağlı mövcud baxışlar ortaya qoyulmuşdur. Bununla yanaşı, bəzi hallarda "erməni məsələsi" probleminin əsl mahiyyətinin açılması üçün Azərbaycan, Rusiya və Qərbi tədqiqatçıların əsərləri və Başbakanlık Osmanlı Arxivinin sənədləri dövrüyə cəlb olunaraq, müqayisəli şəkildə təhlil edilmişdir.

Monoqrafiya beynəlxalq tarixlə məşğul olan mütəxəssislər, tarixçilər, siyasətçilər, habelə Osmanlı tarixi ilə maraqlanan geniş oxucu dairəsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

АЗЕРБАЙДЖАН ПЛАТИТ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, А СТУДЕНТЫ ПРОДОЛЖАЮТ «УТЕКАТЬ»

Март 23, 2017

С. Алиева

Образование, полученное в престижных зарубежных вузах, всегда было в цене, а потому многие государства, у которых уровень образования хромает, стремятся отправить своих студентов за границу.

В Азербайджане, как известно, с образованием не все так хорошо, как этого хотелось бы, а потому государство само заинтересовано в том, чтобы наши талантливые студенты прошли обучение в ведущих иностранных вузах. Однако, по словам экспертов, в последние годы государство стало значительно меньше финансировать образование азербайджанских студентов за границей.

Как заявил в беседе с Echo.az учредитель Университета «Хазар» Гамлет Исаханлы, основная цель отправки студентов за рубеж в том, чтобы они получили образование высшего качества, а потом по возвращении на родину работали на благо развития страны.

«Подобное практикуется в основном в развивающихся странах. Чаще всего со студентами, которых отправляет государство на обучение, заключается договор, в котором прописан пункт, согласно которому получающий образование студент обязан вернуться на родину и отработать здесь как минимум два года. Два года - это мини-

мум, чаще всего речь идет о трех - пяти годах работы,» - отметил Исаханлы.

«Раньше в Азербайджане вопросами отправки студентов на обучение за границу занималась специальная президентская Комиссия, я входил в ее состав и могу сказать, что основная идея в отправке азербайджанских студентов на обучение за границу была связана с популяризацией Азербайджана, то есть никого не смущал тот факт, что азербайджанский студент мог остаться за границей, найти там работу и не вернуться на родину,» - сказал он.

Как отмечает Г.Исаханлы, считалось, что в этом нет ничего плохого, ведь наши студенты создают там азербайджанское лобби, диаспору.

«Со временем мнение на сей счет изменилось. Сегодня государство, отправляя студентов на обучение за рубеж в ведущие вузы мира (кстати, отправляют в основном студентов на обучение в магистратуре или в докторантуре), хочет, чтобы этот студент вернулся обратно и приносил пользу стране. Однако у нас до сих пор нет такого закона, который обязывал бы студентов возвращаться в обязательном порядке после получения зарубежного образования на родину,» - сказал он.

Исаханлы считает, что необходимость в подобном законе назрела уже давно, так как достаточно большой процент азербайджанских студентов стремится остаться за границей, без какой-либо отдачи государству, которое вложило в его образование немалую сумму и нуждается в том, чтобы он вернулся и внес свой вклад в развитие страны.

Как заявил в беседе с Echo.az эксперт в области миграции Азер Аллахверанов, нынешняя ситуация может спровоцировать то, что гораздо большее число студентов, обучающихся за границей, предпочтет не возвращаться на родину.

«У нас нет статистики того, сколько студентов не возвращается, но думаю, что возвращающихся все же больше, чем тех, кто остается за границей. Вообще этим вопросом должно заняться Министерство образования. В целом «утечка мозгов» как социальное явление в Азербайджане, да и на всем постсоветском пространстве наблюдалась в середине 90-х годов прошлого столетия. Тот масштабный отток, который можно было наблюдать в тот период, впоследствии не наблюдал-

ся», - отметил эксперт.

Переезд граждан - это всегда негативный удар по потенциалу страны, но в связи с развитием интернета и других коммуникаций наиболее актуальной становится не только «утечка мозгов», но и «утечка идей».

От отсутствия инфраструктуры, бюрократических барьеров, хорошей организации труда, отсутствия финансирования и планомерной взаимосвязанной работы по выращиванию специалистов прекрасные идеи талантливых граждан Азербайджана используются в экономике и промышленности других государств.

Отметим, что во многих странах постсоветского пространства стояла аналогичная проблема, и государство начало ее решать путем приглашения иностранных преподавателей, которые способны дать студентам те же знания, которые они получили бы в западном вузе. В Азербайджане этому вопросу, увы, до сих пор не уделяется должного внимания со стороны государства, хотя отечественным вузам уже давно пора начать приглашать иностранных специалистов.

Как заявила в интервью Echo.az председатель Объединения независимых учителей Азербайджана (ОНУА), эксперт в области образования Малахат Муршудлу, в азербайджанских вузах есть такие специальности, обучать которым должны только и только иностранные преподаватели, и все это по одной простой причине: в стране нет специалистов, способных грамотно обучать студентов по многим дисциплинам.

«Ну а если даже и есть, то уровень их знаний не отвечает необходимым современным требованиям. Если говорить об университетах, в которых есть необходимость в том, чтобы пригласить

иностранных преподавателей, то это, прежде всего, экономические вузы и факультеты. Не хватает у нас и преподавателей по менеджменту, по политическим наукам. Конечно, у нас есть вузы, которые приглашают к себе на работу специалистов из-за рубежа, но таких вузов не очень много, в основном это частные университеты,» - отметила она.

«Скажем, иностранцы преподают в университете «Хазар», в «Западном» университете. Надо сказать, что в последние годы и государственные вузы начали стремиться к «импорту знаний» из-за рубежа. В частности, иностранные педагоги периодически приезжают преподавать в Университет иностранных языков. Но в целом, конечно, я считаю, что нужно приглашать преподавателей из-за рубежа в Азербайджан как можно больше», - отметила М.Муршудлу.

Рассуждать о причинах утечки мозгов из нашей страны можно бесконечно, большинство склоняются к тому, что мы растеряли свой потенциал из-за кризиса, сложившегося в девяностые. Что было - то было, с 1991-го по 1999-й количество ученых сократилось более, чем вдвое.

Только в Америке до сих пор трудятся десятки тысяч ученых с постсоветского пространства. Самое дорогое, что есть в мире, и самое эффективное - это правильное использование серого вещества человека, и, увы, условия работы на Западе для высококлассных специалистов по-прежнему более привлекательны, чем у нас, а потому отток будет продолжаться и дальше.

<http://ru.echo.az/?p=55187>

"XƏZƏR XƏBƏR"İN AMEA NİZAMI

ADINA ƏDƏBİYYAT İNSTITUTUNDA BÜROSU

"NOVRUZ TƏQVİMİ: LİRİKADA VƏ ASTROFİZİKADA" MÖVZUSUNDA İKİNCİ "FİZİKA VƏ LİRİKA" KONFRANSI

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Nəsirəddin Tusi adına Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasında Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu və Alimlər Evinin təşkilatçılığı ilə "Novruz təqvimi: lirikada və astrofizikada" mövzusunda ikinci "Fizika və lirika" konfransı keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli xalqımızın ən əziz bayramı olan Novruzun etimologiyası, onun Azərbaycan ədəbiyyatında yeri və elmi paralelləri barədə shtətli məruzə ilə çıxış edib. Novruz bayramının dünyanın bir sıra ölkələrində eyni məzmunlu adlarla qeyd olunduğunu, lakin eyni məqsəd daşdığını bildirən akademik İsa Həbibbəyli bu bayramın 2009-cu ildə YUNESKO tərəfindən Bəşəriyyətin Qeyri-maddi mədəni irs üzrə Repräsentativ siyahısına daxil edilməsinin xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirib. Fevralın sonu, martın əvvəllərində çərşənbələrlə qeyd olunmağa başlayan Novruz bayramının martın 21-də gecə ilə gündüzlün bərabərləşdiyi gündə təntənə ilə keçirilməsinin minillərlə davam etdiyini, xalqın yaddaşında bir sıra özünəməxsus adət-ənənə və mərasimlərlə birgə bugünkü müzədək gəlib çıxdığını vurğulayan akademik İsa Həbibbəyli ayrı-ayrı ədəbi nümunələrdən misallar gətirərək bu əziz bayramın, onun atributlarının, elilə qeyd edilən bahar mərasimlərinin şifahi və yazılı ədəbiyyatda da geniş şəkildə əks olunduğunu bildirib. Novruzun hələ Nuh peyğəmbərin zamanından - torpağın oyanışından başladığını diqqətə çatdıran akademik İsa Həbibbəyli bununla bağlı hələ də xalqımızın yaddaşında yaşayan əfsanə və rəvayətlərin elmi səciyyəsiindən söz açıb, türkdilli ölkələrdə keçirilən bayram şənliklərinin oxşar və paralelliklərindən ətraflı bəhs edib.

AMEA Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölməsinin akademik-katibi, müxbir üzv Nazim Məmmədov çıxış edərək konfransın işində ədəbiyyatşünaslarla yanaşı texniki və təbiət elmlərinin nümayəndələrinin birgə iştirakının səmərəli və əhəmiyyətli olduğunu bildirib.

AMEA Humanitar Elmlər Bölməsinin akademik-katibi, akademik Teymur Kərimli "Novruz təqvimini və klassik ədəbiyyat", Nəsirəddin Tusi adına Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının direktoru, müxbir üzv Namiq Cəlilov "Novruz bayramı və astrofizika elmi", Folklor İnstitutunun direktoru, müxbir üzv Muxtar İmanov "Folklorda səma cisimləri və elmi yozumlar", Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun şöbə müdiri, filologiya elmləri doktoru, professor Tahirə Məmməd "Novruzla bağlı təbiət dəyişmələrinin poeziyada inikası" mövzularında məruzə ilə çıxış ediblər. AMEA Rəyasət Heyətinin Elm və təhsil idarəsinin rəisi, texnika elmləri doktoru, professor Əminəğa Sadıqov, Alimlər Evinin direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Nurida Quliyeva, Fizika İnstitutunun əməkdaşı, fizika üzrə fəlsəfə doktoru Nazilə Soltanova, Botanika İnstitutunun elmi əməkdaşı, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, yazıçı Sadıq Qarayev çıxış edərək mövzu ilə bağlı fikir və mülahizələrini bəlləşdirdilər.

Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Leyli Əliyeva rus şairlərindən tərcümə etdiyi "Lirika və fizika"

şeyrlərini, həmçinin mövzu ilə bağlı özünün qələmə aldığı şeiri oxuyub. Fəlsəfə İnstitutunun elmi işçisi Rauf Məmmədov Novruzla səsləşən düşündürücü şeirlərini söyləyib. Onların çıxışları alqışlarla qarşılandı.

Çıxışlardan sonra Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru, akademik İsa Həbibbəyli rəhbərlik etdiyi institut əməkdaşları arasında "Fizika və lirika" mövzusunda ən yaxşı tərcümə müsabiqəsinin qalibi olmuş Leyli Əliyevaya xatirə hədiyyəsi və xüsusi mükafat təqdim edib.

AMEA-nın Ədəbiyyat, Fizika, Folklor, Əlyazmalar, Riyaziyyat və Mexanika, Fəlsəfə, Botanika institutları, Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzi və digər elmi-tədqiqat müəssisələrinin əməkdaşlarının qatıldığı konfrans iki gün davam edib. Tədbirdə Folklor İnstitutunun "İrs" ansamblının və Şamaxı xalq yaradıcılığı ifaçılarının çıxışları da rəğbətlə qarşılandı.

Konfransda AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İbrahim Quliyev də iştirak edib.

Tədbir Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasında səma cisimlərinin müşahidə olunması, Novruz tonqalı və bədii programla davam etdirilib.

Qeyd edək ki, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu tərəfindən Birinci "Fizika və lirika" beynəlxalq konfransı 2016-cı ildə keçirilmişdi. Eyni mövzu çərçivəsində növbəti – üçüncü "Fizika və lirika" beynəlxalq konfransının 2018-ci ildə keçirilməsi ilə bağlı müvafiq tədbirlər görülür.

TƏLƏBƏLƏR TƏBİƏT TARİXİ MUZEYİNDƏ STUDENT FIELD TRIP TO MUSEUM

Martın 17-də Xəzər Universiteti Tarix və arxeologiya departamentinin müəllimi Orxan Zamanovun təşkilatçılığı ilə Təhsil fakültəsi tarix müəllimliyi ixtisası I kurs tələbələrini "Köməkçi tarix fənləri" dərsi H.Zərdabi adına Təbiət Tarixi Muzeyində keçirildi.

O. Zamanov tələbələrə nəslə kəsilməmiş heyvan qalıqları, həmçinin, müxtəlif növ dəniz heyvanlarının qalıqları haqqında məlumat verdi. Tələbələr Sakit və Hind okeanlarından gətirilmiş heyvan nümunələri ilə də tanış oldular.

OXFORD UNIVERSİTETİNİN ARXEOLUQU PAUL WORDSWORTH'LA GÖRÜŞ

Martın 17-də Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialında Oxford Universitetinin arxeoloqu Paul Wordsworth'un Bərdə şəhərində apardığı qazıntıların hesabatından ibarət görüşlə keçirildi.

Görüşdə Xəzər Universitetində nəşr olunan "Azərbaycan arxeologiyası" jurnalının baş redaktoru, tarix üzrə elmlər doktoru professor Qüdrət İsmayilzadə və Təhsil fakültəsi tarix müəllimliyi ixtisasının tələbələri İlaha Yusifli, Aysel Mənsimova, Rəfət Xəlilov, Mələhət Məmmədova iştirak etdilər.

On March 17, instructor Orkhan Zamanov coordinated a field trip to the Nature and History Museum named after Hasan bey Zerdabi for freshman students in the history class of the School of Education.

During the trip, Orkhan Zamanov gave information about the remains of extinct animals and marine creatures. The students had the opportunity to view marine species from the Pacific and Indian oceans.

MEETING WITH OXFORD UNIVERSITY ARCHAEOLOGIST

On March 17, Lomonosov Moscow State University in Baku held a meeting with archeologist Paul Wordsworth from Oxford University to detail his archeological excavations in Barda.

Dr. Gudrat İsmayilzadə, editor of the *Journal of Azerbaijani Archeology* published by Khazar University Press, was also present at the meeting. The meeting was also attended by the following students of the Department of History and Archeology: İlaha Yusifli, Aysel Mansimova, Rəfət Xəlilov and Malahat Məmmədova.

NEFT - QAZ MÜHƏNDİSLİYİ İXTİSASI TƏLƏBƏLƏRİ ÜÇÜN AÇIQ DƏRS

Martın 19-u və 25-də (2 gün ərzində) Neft Mühəndisliyi Cəmiyyətinin Xəzər Universiteti bölməsinin (*SPE Khazar University Chapter*) təşkilatçılığı və Neft mühəndisliyi departamentinin müdiri dosent Qəşəm Zeynalovun rəhbərliyi ilə Xəzər Universitetinin neft-qaz mühəndisliyi ixtisası üzrə ikinci və üçüncü kurs tələbələri üçün açıq dərslər keçirildi.

Açıq dərslər Abşeron yarımadasında yerləşən Yasamal dərəsinin, Lökbatan-Putu-Quşxana yataqlarının yerüstü geoloji kəsilişlərində çöl geoloji tədqiqat işlərinin aparılması qaydalarını tələbələrə aşılamaq məqsədilə çöl geologiyası üzrə dosent Q. Zeynalov tərəfindən aparıldı. Açıq dərslərdə qeyd olunan geoloji strukturlarda struktur elementlərin xarakterinin, qırıqların və qırılma pozğunluqlarının xüsusiyyətlərinin, çökmənin toplanma və laylanma formalarının ömürlənmə şəraitlərinin aşkar edilərək müşahidə edilməsi və çökmənin süxur laylarının uzanma azimutlarının və yatma bucaqlarının təyin edilməsi, karbohidrogen yığımlarının toplanması şəraitini müəyyən etmək üçün potensial kollektor süxurların məsaməlik və keçiricilik xüsusiyyətlərinin vizual qiymətləndirilməsi yerüstü geoloji kəsilişlərdə əyani olaraq həyata keçirildi.

KHAZAR UNIVERSITY STUDENTS' FIELD WORK

On March 19 and 25, Society of Petroleum Engineering Khazar University Chapter organized a two-day public event for third and fourth-year students of Khazar University under the leadership of Associate Professor Gasham Zeynalov, head of the Department of Petroleum Engineering. Conducted by Gasham Zeynalov, the event was held in the Yasamal Valley of the Absheron Peninsula. The main goal of the event was to help students cultivate geological research skills. During the event, the students made selective observations.

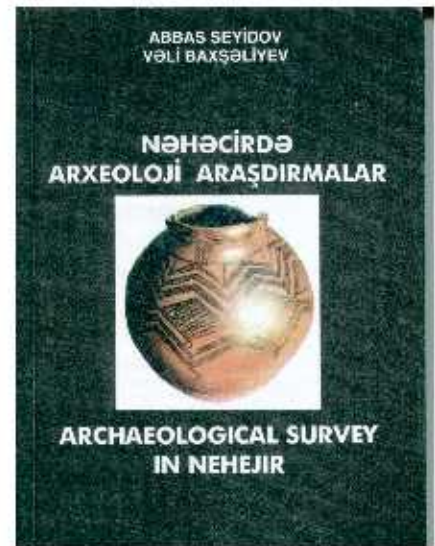

TARİX VƏ ARXEOLÖGIYA DEPARTAMENTİNDƏ XARİCDƏ TƏHSİLƏ HƏSR OLUNMUŞ GÖRÜŞ

Martın 18-də Xəzər Universiteti Tarix və arxeologiya departamentinin təşkilatçılığı ilə Təhsil fakültəsinin tarix müəllimliyi ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrinin respublikanın tanınmış ziyalıları ilə görüşü keçirildi.

“University Foundation Center”- in qurucusu və Azərbaycan-Fransa dostluq qrupunun vitse-prezidenti Reyhan Hüseynova Fransada təhsil almaq üçün tələbələrə Bakıda təhsildən öncə təşkil edilmiş hazırlıq kursları haqqında, Fransada pulsuz təhsil, tələbələrin yataqxana ilə təmin olunması və s. haqqında məlumat verdi, tələbələrə maraqlandıran sualları cavablandırdı.

Hazırda Xəzər Universiteti Təhsil fakültəsinin tarix müəllimliyi ixtisası alan tələbələr “Xocalı-Gədəbəy mədəniyyəti” irsini öyrənirlər. Tədrisi Almaniyanın Berlin şəhərindəki Qafqaz Tədqiqatları İnstitutunun direktoru Nuridə Atəşi aparır. O, öz növbəsində tələbələrə Almaniyada təhsil almağın yollarını, tələbələrin gələcək təhsilinin, karyeralarının qurulmasında, inkişafında xarici ölkələrin perspektivlərindən, Avropada olan geniş imkanlar haqqında ətraflı və dolğun məlumat verdi, konkret və real yolları göstərdi və tələbələrin Avropa muzeylərində indiyə qədər tədqiqatları aparılmayan Xocalı-Gədəbəy mədəniyyətinə aid olan zəngin mədəni irsin öyrənilməsi üçün gənc kadrların, tədqiqatçıların yetişdirilməsində çalışacağını və tələbələrə dəstək olacağını bildirdi.

AMEA Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun baş elmi işçisi professor Abbas Seyidov tələbələrə Xocalı-Gədəbəy mədəniyyəti haqqında geniş məlumat verərək, onlara bu parlaq mədəniyyətin irsinin öyrənilməsinin nə qədər vacib və şərəfli olduğunu bildirdi. O qeyd etdi ki, Azərbaycanın, o cümlədən, Qarabağın tarixini üzə çıxarmaq və dünya elminə sübut etmək üçün Xocalı-Gədəbəy mədəniyyəti irsini öyrənmək son dərəcə vacibdir və tarixşünaslığın qarşısında duran ən böyük problemlərdən biridir. Belə bir çətin və məsuliyyətli vəzifəni boyunlarına götürdükləri üçün o, həm departamentin müdiri Roza Arazovaya, həm də fənni tədris edən N. Atəşiyə minnətdarlığını bildirdi.

Qeyd edək ki, 2017-ci il martın 3-də Xəzər Universiteti ilə Fransanın Lyon-2 Universiteti arasında əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanmışdır. Bu müqavilə universitetlər arasında tədqiqat, təhsilin müxtəlif sahələrində əməkdaşlıq, müəllim, tələbə mübadiləsi ilə yanaşı, Xəzər Universiteti tələbələrinin Lyon-2 Universitetində təhsil almalarına da bir çox imkanlar açacaqdır.

Sonda departamentin müdiri R.Arazova qonaqlara təşəkkür edərək, Xəzər Universiteti tələbələrinin Avropa universitetlərində təhsillərinin davam etdirilməsi və Xocalı-Gədəbəy mədəniyyəti irsinin öyrənilməsi üçün qarşıda duran vacib işlər, məqsədlər və vəzifələr haqqında tövsiyələrini verdi və eyni zamanda, tələbələri bütün bu imkanlardan bəhrələnməyə çağırdı.

"DÜNYA" MƏKTƏBİ ŞAĞIRDLƏRİ "SABAHIN ALİMLƏRİ" MÜSABİQƏSNDƏ

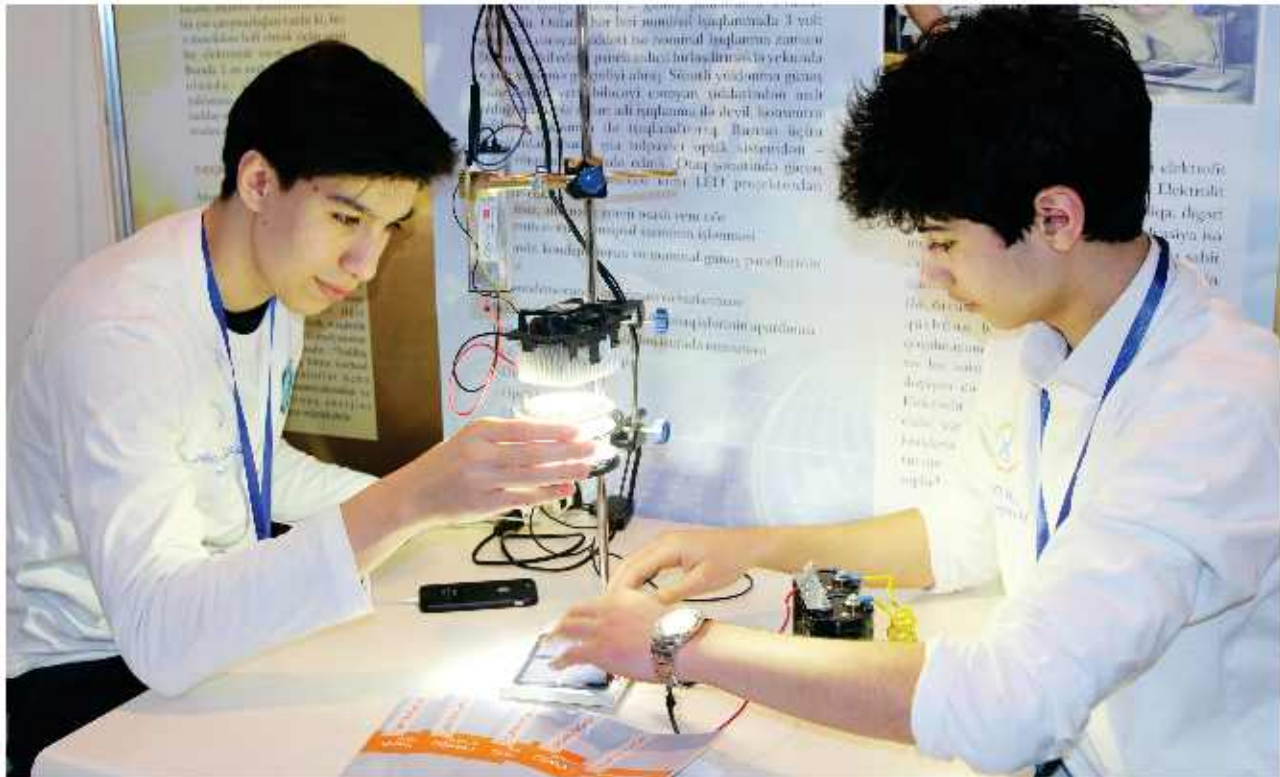
Fevralın 15-17-də AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasının binasında "Sabahın alimləri" VI Respublika Müsabiqəsi keçirildi. Yuxarı sinif şagirdləri arasında təşkil olunmuş bu müsabiqə gənclərin müxtəlif elmlərə, xüsusilə dəqiq elmlərə maraqlarının artırılmasına, elm və texnika sahəsində yaradıcılıq potensialının yüksəldilməsinə xidmət edir.

"Dünya" məktəbi müsabiqəyə Xəzər Universitetinin "Elektronika və telekommunikasiya" departamentinin müdiri, fəlsəfə doktoru Nuru Səfərovun rəhbərliyi altında XI İB şagirdləri Xankişizadə Şaiq və Qəhrəmanov Hüseynin hazırladığı "Şüa konsentratörəli günəş elementi əsasında kəsilməz elektrik enerjisi mənbəyi" və "Dünya" məktəbinin müəllimi Ülviyyə Məmmədovanın rəhbərliyi ilə Hacızadə Cavidin hazırladığı "Kimyəvi elementlərin kriptosistemə tətbiqi" mövzularında layihələrlə qatılmışdı.

Birinci tədqiqatda məqsəd elektrolit kondensatordan, işıqlanma kondensatorundan və alternativ enerjiden istifadə etməklə yeni növ elektrik enerjisini toplaya bilən akkumulyator yaratmaqdır.

İkinci layihədə məqsəd kimyəvi elementlərdən istifadə etməklə yeni və öncəkilərdən daha fərqli bir kriptosistem yaratmaqdır.

"Dünya" məktəbinin rəhbərliyi məktəbi uğurla təmsil etdiklərinə görə müsabiqə iştirakçlarına təşəkkür etmiş, onlara yeni-yeni uğurlar arzulamışdır.

ŞAHMAT TURNİRİNDƏ UĞURLAR

Martın 17-26 - da Bakı şəhəri üzrə müxtəlif şahmat məktəblərində şəhər dərəcə təsnifat turnirləri keçirilmişdir. Bu turnirlərdə Bakı "Dünya" məktəbinin şagirdləri uğurla çıxış edərək, qalib olmuş və mükafata layiq yerlər tutmuşlar.

Martın 17-23 - də 2 nömrəli Səbail şahmat məktəbində təşkil olunan Bakı şəhəri üzrə dərəcə təsnifat turnirində "Dünya" məktəbinin 5-ci sinif şagirdi Hakan İsa-xanlı III dərəcə uğrunda mübarizədə 3-cü yeri layiq görüldü. Hakan 9 oyundan 7 xal toplayaraq, şahmat üzrə 3-

cü dərəcə normasını yerinə yetirdi. Xatırladaq ki, turnirdə 100 - dən çox iştirakçı qələbə uğrunda mübarizə aparırdı.

Martın 23-26 - da AHİTA şahmat və dama klubunda keçirilən Bakı şəhəri üzrə dərəcə təsnifat turnirində isə "Dünya" məktəbinin 3-cü sinif şagirdi Elçin Həsənov IV dərəcə üzrə turnirdə bütün rəqiblərinə qalib gələrək, I fəxri yeri layiq görüldü. Bu turnirdə isə 200-ə yaxın şahmatçı qələbə uğrunda mübarizə aparırdı.

İB DÜNYA MƏKTƏBİNDƏN DAHA BİR XOŞ XƏBƏR

İBDP tələbəsi Osman Əfəndiyev Toronto Universiteti tərəfindən təyin edilən Lester B. 2017-ci il Beynəlxalq Təqaüd Proqramı vasitəsilə həmin universitetdə tam pulsuz təhsil almaq imkanı əldə etmişdir. Universitet tərəfindən ona göndərilən məktubda deyilir: "Təbriklər! Bu mükafat sizin böyük uğurumuzu təsdiqləyərək, siza geniş imkanlar açır."

Lester B. Beynəlxalq Təqaüd Proqramı bütün dünyadan istedadlı tələbələrə Toronto Universitetində pulsuz təhsil almaq imkanı verir. İlk mükafatçılardan biri kimi, Osman müstəsna bacarığa malik tələbə qrupunun üzvlərindən biri olacaq. Universitet geniş akademik və təhsil imkanları təqdim etməklə yanaşı, həm də Pearson təqaüdüçülərinə xüsusi zəngin proqramlardan istifadə etmək imkanı yaradır.

Biz ümid edirik ki, bu uğur digər İB tələbələrini də ruhlandıracaq və onları daha yüksək nəticələr qazanmaqla dünyanın məşhur universitetlərində təhsil almağa sövq edəcək.

Bu il Sumqayıt şəhəri Novruz bayramına daha möhtəşəm və daha müştəşkil hazırlamışdı. Şəhər sakinlərinin sevimli istirahət guşəsi olan, yeni yaradılmış Sumqayıt bulvarı martın 18-də baharın gəlişi münasibətilə başdan-başa bayram libasına bürünmüşdü.

Bayram şənliyində Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Zakir Fərəcov, millət vəkili, şəhər rəsmiləri, Xəzər Universitetinin İctimai əlaqələr və media üzrə direktoru Ələvsət Əmirbəyli və şəhər sakinləri iştirak edirdilər.

Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Zakir Fərəcov şəhər sakinlərini təbrik edərək, bayram tonqalını alovlandırandan sonra tədbir başlandı. Sonra Bulvar boyunca xalq gəzintisi və bayram şənlikləri təşkil edildi.

Sumqayıt şəhərinin orta məktəbləri və liseylərinin bir-birindən maraqlı, rəngarəng əl işlərindən ibarət sərgiləri ilə bəzədilmiş bulvar canlı musiqi və ifalar ilə bayram əhvalına bürünmüşdü. Xəzər Universiteti Sumqayıt "Dünya" məktəbi də müəllim və şagird heyəti ilə tədbirdə iştirak edirdi. Rəsm və əl işləri üzrə şagirdlərimizin guşəsi, Xəzər Universitetinin rəqs ansamblının və aşuqların maraqlı çıxışları tədbir iştirakçılarının böyük rəğbətinə səbəb oldu.

POLİMATIN BİLİYİ YERİYİR, SƏS SALIR, ARXASINCA APARIR, ƏMƏLƏ ÇEVRİLİR

Bu müsahibə ilk dəfə ingiliscə dərc olunmuş (Knowledge of Polymath Walks, Talks, Makes Waves, Turns into Deeds. Interviewee: Professor Hamlet İsaخانlı, Interviewer: Waqas Ahmed. Khazar Journal of Humanities and Social Sciences, Volume 20, Number 1, 2017, pp. 92-109) və nəşrdə olan "Polymathy" kitabında ondan geniş istifadə edilmişdir. Oxucularımıza mülkəsbəni olduğu kimi Azərbaycan türkcəsinə tərcümədə təqdim edirik.

Sualları cavablandıran: Professor Hamlet İsaخانlı

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri, Avrasiya Akademiyasının Qurucu üzvü.

Hamlet İsaخانlı təbiət elmləri və sosial-humanitar elmlər üzrə mütəxəssis alim, şair, təhsil təşkilatçısı və müəllim, tərcüməçi, jurnalist, televiziya proqramı müəllifi və ictimai xadimdir. O, riyaziyyat və onun tətbiqləri; elm və mədəniyyət tarixi; poeziya və yaradıcı yazı; dil, leksikoqrafika və ədəbiyyatşünaslıq; tərcümə nəzəriyyəsi və tarixi; tarix fəlsəfəsi; təhsil siyasəti və menecment kimi geniş əhatəli sahələr üzrə 40-dan artıq kitab və kitab fəsilələrinin və 350-dən çox məqalənin müəllif və həmmüəllifidir. Çoxsaylı kitab, lüğət, konfrans materialları və jurnalların redaktorudur

Sual verən: Waqas Ahmed

FIRST jurnalının (London) Xüsusi Layihələr üzrə direktoru və Qlobal Müxbiri vəzifəsində çalışır. Londonda nəşrdə olan "Polymathy" kitabının müəllifidir.

1. Sizcə Polymath nədir?

Polimat (Çoxbilgin) bir neçə bir-birindən fərqli sahələrdə ciddi yaradıcı fəaliyyət göstərmiş adama deyilir. Polimat sözlünün lüğəti mənası çoxbilən olsa da, əslində müxtəlif sahələri yaxşı bilən adama polimat deyilmir, bilmək və yaratmaq eyni şey deyil. Populyar ədəbiyyat vasitəsilə fizika, riyaziyyat və ya biologiyadan xeyli şeylər başa düşmək qəti surətdə fizik, riyaziyyatçı və ya biolog olmaq deyil. Çoxbilən adam sadəcə bilməklə kifayətlənməyə, biliyini fəaliyyət növünə, əmələ, əsərə çevirə bilməyə, o, sadəcə geniş bilikli, savadlı, geniş erudisiyalı adamdır, amma polimat deyil. Polimatın geniş biliyi passiv qalmır, oturmur, yeriyir, səs salır, arxasınca aparır, praktik nəticə verir, əmələ çevrilir. Polimatın

əlindən çox iş gəlir, onun maraqları digər insanlara təsir edir, digər insanlarda maraq doğurur. Polimat bir neçə fərqli sahələrə öz təfəssini verir. Onun bir neçə sahədə üstün yaradıcı fəaliyyəti bəlikli insanları və mütəxəssisləri heyran edir. Polimat müxtəlif sahələrin əsas prinsiplərini mənimsəmiş və o istiqamətdə qarşısına məsələ qoyub həll etməyi bacarır.

Adətən polimat təbiət elmləri və ya dəqiq elmlərlə humanitar sahələrdə eyni zamanda yaxşı mütəxəssis olmaqla əlaqəlidir. Əgər peşəkar fizik həm də istedadlı rəssamdırsa və ya biolog həm də istedadlı yazıçıdırsa və ya riyaziyyatçı həm də istedadlı bəstəkardırsa, bu, polimatlığa işarə sayıla bilər. Bu ikitərəfli istedad və

fəaliyyət çox zaman daha çoxtərəfli işlərə gətirib çıxarır, məsələn, fizika və rəssamlığı özündə birləşdirən şəxs, ola bilər ki, həm də alpinizmlə məşğul olsun və ya mədəniyyət tarixi üzrə çalışsın, yazsın, tanınsın və uğur qazansın. Adətən universal dahi və ensiklopedist alim

ifadələri də polimatlıqdan xəbər verir. Renessans adamı ifadəsi isə aydın olsa da, ifadə və tarix baxımından geniş deyil; polimatlara Antik dünyada, Çində, xüsusilə də İslam sivilizasiyasında (İslamın qızıl dövründə) çox rast gəlinirdi.

2. Siz ən çox hansı sahəyə töhfə vermişiniz?

Mənim formal yüksək təhsilim və elmi dərəcəm riyaziyyat sahəsindədir. Peşəkar riyaziyyatçıyam. Riyaziyyat təbiəti, dünyanı anlamaqda mənə kömək edib. Riyaziyyatçı kimi tanınmışam. Hələ Sovet dövründə müxtəlif ölkələrə ayaq açmışam, tədqiqat aparmış, mühazirələr oxumuş, konfranslarda iştirak etmiş, çox istedadlı insanlarla tanış olmuşam. Lakin uşaqlıqdan mənimlə yaşayan poeziya və ədəbiyyat da əvvəl içimdə bəslənmiş, cücərmiş, yetişmiş, sonra üzə çıxmışdır. Məni daha çox şair və ədəbiyyatçı, humanitar sahə mütəxəssisi kimi tanıyanlar az deyil; ümumiyyətlə, bu sahə hamıya tanışdır, çox əksəriyyət bu sahələrdəki uğurları görə bilir, qiymətləndirə bilir (riyaziyyat və təbiət elmləri haqqında bunu deyə bilmirik). Sevdiyim və yaradıcı fəaliyyət göstərdiyim üçüncü sahə isə tarixlə bağlıdır, elm və mədəniyyət tarixi, ideyalar tarixi, intellektual tarix və tarix fəlsəfəsidir. Bu gün ən çox məşğul olduğum, yazdığım, oxuduğum sahədir bəlkə də. Və əlbəttə ki, ən mühüm işlərimdən biri-elm, təhsil və mədəniyyət ocaqları-

nın təsis edilməsi, qurulması və inkişafıdır, son 20 ildən artıq bir dövrdə (*müsaibə 2013-cü ildə götürülmüşdür-red.*) hər gün məşğul olduğum, fikrən və fiziki olaraq birgə olduğum quruculuq fəaliyyətidir. Mən birinci növbədə sıfırdan yaratdığım, nazımı və əziyyətini çəkdiyim, indi uğurlarına sevindiyim Xəzər Universitetini, həmçinin onun ətrafında inkişaf edən Dünya məktəbi (uşaq bağçası, ibtidai və orta məktəb) və digər qurumları nəzərdə tuturam.

Mən "məşğul olduğum sahələrdən biri digərindən mühümdür, birini nisbətən az ya çox sevirəm" deyə bilmirəm, onların hər biri həyatımın, varlığımın, kimliyimin mühüm və ayrılmaz hissəsini təşkil edir. Burada digər sahələrdəki fəaliyyətimə - dil və leksikoqrafiya, praktik tərcümə işi və tərcümə nəzəriyyəsi, təhsil siyasəti və nəzəriyyəsinə, populyar elmi yazı, nəşriyyat və redaktorluq işinə, hər iki növ kütləvi informasiya vasitələrində (kağız və audio-video-mediada) fəal işə... toxunmuram.

3. Sizin müxtəlif sahələrdə çalışmanıza hansı amillər səbəb olub, sizi həvəsləndirən nə olub?

Uşaqlığımdan mənə xas olan hər şeyi bilmək, öyrənmək həvəsi, öyrəndikcə qızıqmaq, ehtizaza gəlmək, "sonra nə?", "necə?" suallarına cavab axtarmaq ehtirası böyüdükdən sonra da, yaşlaşanda da məni heç vaxt tərk etməmişdir; böyük, müəllimlər belə deyirdilər, belə deyirlər, özümü biləndən özümü belə görmüşəm. Üstəlik, qazandığım biliklərin əsasında bir sistem qurmaq həvəsim, həmçinin ətrafdakıları (məndən daha kiçikləri və yaşlılarını) bir ideya, bir problem ətrafında səfərbər etmək, imkan dairəsində praktik iş də görmək istəyim də daimi olub. Orta məktəbdə, demək olar ki, bütün fənləri sevmişəm, yaxşı oxumuşam (hərçənd ki, bəzi fənlər üz-

rə heç yaxşı müəllimim olmayıb). Üstəlik, yorulmadan Şərqi və Qərbi ədəbiyyatını oxumağım və... gizli şəkildə yazmağım, yaradıcılıqla məşğul olmağım (uşaq xəyalının məhsulu olan bilməmiş yazılara belə demək olarsa) da vardı. İdmanı çox sevirdim, əsasən də şahmatı və futbolu. Özüm uşaq olsam da, uşaqları həvəsləndirən, öyrədən və fəaliyyətə qoşan dərnəklərim də vardı...

Atam (o, riyaziyyat müəllimi idi) və yuxarı siniflərdəki riyaziyyat müəllimim riyaziyyatı sevməyimdə mühüm rol oynamışlar. Ali məktəbdə (riyaziyyat ixtisası üzrə) oxuyarkən dünyanı daha geniş görmək, dərk etmək istəyi riyaziyyat və

ikinci sevgim - ədəbiyyatla yanaşı fizika, tarix və fəlsəfə kimi sahələrə marağımı artırdı. Bu sahələrin qovşağında dayanan elm tarixi və fəlsəfəsi, ideyalar tarixi, təbiət elmlərinin bir-birinə təsiri kimi məsələlər üzərində düşünməkdən, ümumiyyətlə, geniş düşünməkdən həzz alırdım.

Bir də ki, müəyyən zaman kəsiyində bir sahəni digərlərindən üstün maraq dairəsində saxlamaq, yeni müxtəlif sahələrlə maraqlanmaqla yanaşı sahələrdən birinə daha çox vaxt ayırmaq, belə demək olarsa, maraqların zamana görə sıralanması çox vacibdir. Yəni bir müddət əsas məşğuliyyətim riyaziyyat olacaq, digər maraqlarım ikinci, üçüncü, ... yerlərdə duracaq. Sonra maraqlar, üstünlük başqa sahəyə keçə bilər. Sevdinin, peşəkar olduğun və ya hazırda üstün fikir verdiyin bir sahənin qonşuluğunda və ya uzaqda olan,

şüurlu surətdə və ya bilinc altında səni maraqlandıran digər bir sahə bəzən səni əsas sahədən ayıra bilər. Ayılanda götürsən ki, bu "digər" sahə bir müddət sənin əsas işinə, maraq dairəsinə çevrilib, əvvəllər sadəcə maraq, hobbisi saydığın bu sahə səni öz ağışına alıb gedir, ona vurulubsan, onun eşqi ilə yaşayırsan, əvvəlki sevgilərini tam unutmasan da (əsl sevgi unudulmur!), onlara qarşı diqqətin azalıb. Digər tərəfdən, bir deyil, bir neçə sevgilin varsa, birindən doyanda, sanki yorulanda, digərinin yanına gedə bilərsən, hər zaman sevgililəşən, məşğulsan, amma, sanki istirahət də edirsən (bu fikri, bənzətməni, lütfən, sözlərin hərfi mənasına görə, mənəvi baxımdan şərh etməyin). Əgər bu iş ömürboyu davam edirsə, sənə eşq olsun, çox şey görəcəksən, başına çox işlər gələcək...

4. Riyaziyyatla poeziya arasında əlaqə varmı?

Riyaziyyat və poeziya... Əslində, onların cəmiyyətdə çox fərqli mövqe və rolları var. Yəni ki, əksəriyyət onları diametral əks sahələr kimi görür, onları yaxın qohum kimi təqdim edənlər də var, amma belələri çox azdır, onlar ya riyaziyyatçılar, bəzi fizik və filosoflar, ya da K. Weierstrass'ın "bir qədər şair olmayan əsl riyaziyyatçı ola bilməz" sözünü və ya ona bənzər ifadələri eşidənlərdir. Riyaziyyat və poeziyanın əlaqəsi barədə gözəl fikirlər və... qərribə və uydurulmuş mühakimələr (spekulyasiyalar) mövcuddur.

Adətən poeziyada (həmçinin incəsənətdə, musiqidə) müəyyən riyaziyyat görünür və axtarırlar, doğrudan da poeziya və incəsənətdə ritm, ölçü, tənasüb, harmoniya, sanki bir hesab, bir forma (həndəsə) var, lakin əsas yaxınlıq bununla bağlı deyil, bu, səthi "yaxınlıq"dır. Oxşarlıq və yaxınlıq riyaziyyat və poeziyanın təbiətində, riyaziyyatçının düşüncə tərzində, xəyal dünyasındadır. Riyaziyyatçı heç də riyaziyyatdan uzaq adamların düşündüyü və kütləvi informasiya vasitələrinin uydurduğu kimi soyuq, quru, müləcərəd məntiqin əsiri deyil, əksinə, onun düşüncə tərzini çox rəngarəng və poetikdir (şairanədir). Riyaziyyatçı müəyyən məntiqi çərçivələr daxilində həqiqət və gözəllik axtarışındadır, bu yolda onun xəyal dünyası, fantaziyası, harmoniya və gözəllik hissi mühüm rol oynayır. Məntiqi çərçivə və

həqiqət axtarışı sanki daha çox elmdən, gözəllik, xəyal və fantaziya sanki daha çox sənətdən, poeziyadan xəbər verir.

Digər tərəfdən, şeirdə də fikir və ideya, fəlsəfə mühümdür, onların təqdimatı gözəllik, harmoniya, metafor və səmimiyyət tələb edir. Bir fikir, bir neçə misra sanki göydən düşüb şairin yaddaşına həkk olunur (özünün qeyri-ədiliyini göstərmək istəyən şairlər "mən Allahla danışırım" deyirlər), şair onun, bu ilkin, "ilahi" tapıntının ətrafında şeir yaradır. Riyaziyyatçının da başına oxşar iş gəlir; gözəllik, harmoniya və məntiqdən yığılmış bir ideya sanki göydən enib riyaziyyatçının düşüncəsini fəth edir, riyaziyyatçı onun ətrafında öz nəzəriyyəsini qurmağa başlayır. Riyaziyyatçı müəyyən dərəcədə oynayır, seçir, sanki uydurur, amma onun oyunu qaydalara tabedir, onun uydurması boş uydurma deyil, həqiqətə gədən yol seçməkdir, daha doğrusu, yol açmaqdır. Şair də oynayır, onun qaydaları bulanıqdır, uydurma məsələsində sərbəstliyi daha böyükdür.

Riyaziyyatçı problemin həlli üçün ideya axtarır, şair ideyanın ifadəsi üçün gözəllik axtarır, bu gözəlliyin içində bir həqiqətin olması istisna edilmir. Riyaziyyatçı əsasən kəşf edir (gizli həqiqət), şair əsasən yaradır və bu prosesdə müəyyən gizli həqiqət sezgisi (intuisiyası) mövcuddur. Riyaziyyat elmdir, amma həm də müəyyən dərəcə

də incəsənətdir. Riyaziyyatçıların böyük əksəriyyəti bu səbəblə poeziya və musiqini, incəsənət və tarixi, şahmatı sevirlər, bəzən də bu sahələrə nüfuz edir, yaradıcı fəaliyyət göstərirlər (bu və ya başqa dərəcədə). Şairin dili metaforlu, bərbəzəkli olsa da, lakonikdir, ölçülüdür, "riyazidir". Riyaziyyatçının dili rəmzi (simvolik) və universaldır, riyazi fikir, düstur, obraz tərcüməyə ehtiyac duymur. Şeir yazıldığı, doğulduğu dilə bağlı fenomendir, şeir tərcümədə, yad mühitə düşəndə bir qədər solur, gözəlliyinin bir qismini itirir, eroziyaya uğrayır, dəyişir.

5. İncəsənət, təbiət elmləri və humanitar elmlər arasında əlaqəni şərh edin.

Riyaziyyat və poeziyadan danışanda bu məsələyə bir az toxunduq. Təbiət elmləri ilə incəsənət və humanitar elmlər - bu "iki mədəniyyət" bir-birindən mövzu, tətbiq etdikləri metodlar və daxili inkişaf prinsipləri ilə fərqlənirlər.

Təbiət elmləri təbiət və kainatın sirlərini açır, qanun və qanunauyğunluqlarını kəşf edir, mühəndislik və texnologiya isə onun uğurlarını həyatı yaxşılaşdırmaq üçün tətbiq edir. Ağlagəlməz vüsət alan texnoloji tərəqqi insanın həyat tərzini, tələb, ehtiyac və arzularını, psixologiyasını əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirdi.

Təbiət elmləri və texnologiya kumulyativlik (yığılıq, toplanma) xüsusiyyətinə malikdir - biliklər üst-üstə gəlir, hər addım əvvəlki addımdan bir addım irəlidir. Biliklər durmadan köhnəlir və durmadan yeni biliklər meydana çıxır. Yenilər köhnələri ya təkzib edir, ya da onları yeni bilik sisteminin içində əridir, başqa sözlə desək, köhnə yeninin xüsusi halına çevrilir, üstəlik köhnə bilik sadə və aydın şəkil alır. Beləliklə, daha yüksək səviyyəyə keçid baş verir; bu, tərəqqi (elmi-texnoloji mənada) deməkdir.

Ptolomey (Ptolemy) və Evklid (Euclid) görmə hadisəsini gözdən çıxan şüaların baxılan cisimə çatması ilə izah edirdilər. Böyük polimat İbn əl-Heytəm (Avropada: İbn al-Haytham və ya Alhazen; 965-1040) işığın istiqamətini düzəltdi - görmə mexanizmini cisimlərdən gələn şüaların gözə çatması ilə bağladı. O, optikanın əsasını qoydu, Kepler, I. Newton, W. Snellius, C. Huygens və başqaları optika elminin əsas prinsiplərini müəyyən etdilər (işığın dastanı uzundur və davam edir...). Elmin durmadan inkişafı bu inqilabi ye-

Riyaziyyatçı və şair hər ikisi təbiətin özünü araşdırır, onun surətini, modelini yaradırlar. Riyaziyyatı, onun məzmun və gözəlliyini peşəkar riyaziyyatçı və təbiət elmləri və yüksək texnologiya üzrə mütəxəssislər görə bilir, poeziyanı, demək olar ki, hamı anlayır. Riyaziyyatı gözəl bilənlər riyaziyyatın böyüklüyü və dərinliyini, fəvqəlgüclüünü obrazlı şəkildə ifadə edərkən Allahın həndəsəçi olduğu fikrini vurğulayır (Allah kainatı riyazi qanunlar üzərində qurub), poeziyasevərlər (və bəzi şairlər) şairlərin peyğəmbərlərlə yaxınlığından danışırlar.

nilikləri, bu nəzəriyyələri sadələşdirdi, orta məktəb kitablarına daxil etdi. İndi elm tarixi ilə məşğul olanlardan başqa heç kim bu dahilərin əsərlərinə müraciət etmir, elm adamları yaxın zamanların kitab və məqalələrini oxuyurlar.

İnsanı və onun yaşadığı cəmiyyəti öyrənən, ruha sığal çəkən, gözəllik və mənəvi dəyərləri müzakirə edən incəsənət və humanitar elmlərin böyük hissəsində mənərə tam tərsinədir - sonra gələn heç bir böyük əsər əvvəlkinin ümumiləşməsi deyil, əvvəlkinə təkzib və ya təsdiq etmir; Kant göstərdi ki, metafizik tezisləri nə isbat etmək, nə təkzib etmək olar. Homerin "İliada"sı, Ruminin "Məsnəvi"sı, Şekspirin (Shakespeare) "Hamlet"i, V. Huginun "Səfillər"i, Leonardo da Vinçin və Motsartın (Mozart) əsərləri bu gün də həyəcan doğurur, sevilir. Bu günün məşhur yazıçı, rəssam və musiqiçiləri nə qədər gözəl əsərlər yaratsalar da, adlarını çəkdiyimiz (və çəkmədiyimiz) klassiklər unudulmur, əksinə, insanların mühüm bir hissəsi onları müasirlərimizdən daha çox sevirlər. Yəni təsviri sənət, ədəbiyyat və musiqidə, mənəviyyat və humanitar elmlərdə təbiət elmləri və texnologiyada olduğu kimi tərəqqi müşahidə olunmur, burada yalnız yenilik var.

Təbiətşünas müşahidə edir, fərziyyələr ortaya atır, mümkünə təcrübələr qurur, fərziyyələri sınaqdan keçirir, onları sübuta yetirməyə çalışır; təcrübə və sınaq mümkün olmayanda mücərrəd model qurur. Gerçəkliyə bu və ya başqa dərəcədə uyğun gələn əsaslandırılmış fərziyyələr həmin elmin qanunlarına çevrilir. Qanunlar baş verən hadisələri izah etmək və sonra nə baş verəcəyini görmək imkanı yaradır. Təbiət elmləri və

riyaziyyata obyektivlik, realizm və rasionalizm xasdırsa, humanitar elmlər və incəsənətdə hissələrin ifadəsi mühümdür, onlara xas olan idealizmdir. Humanitar elmlər və incəsənətdə “qanunsuzluq tüğyan edir” (müəyyən prinsiplər mövcud olsa da), bu elmlərin gözəlliyi də məhz bu “qanunsuzluq”da, azadlıqdadır. Tarixi proses də, yəqin ki, qanunların deyil, şəxsiyyət və cəmiyyətin iradə, istək və arzularının ifadəsidir.

Ədəbiyyat və dil, tarix və psixologiya, sosiologiya və antropologiya, fəlsəfə və din insan təbiətini anlamaq üçün çalışır, dəyərləri, xeyir və şər problemini müzakirə edir. Onlar ideologiyaların yaranmasında, milli və digər kimliklərin emələ gəlməsində, sevgi və humanizmlə yanaşı, dözümsüzlüyün, istisnaçılığın, nifrət, münaqişə və savaşların hazırlanmasında da iştirak edirlər. Bu halda, kapitalın fəvqəlgücə qazandığı, siyasətin də kapitaldan asılı vəziyyətə düşdüyü dünyada maddi maraqların mənəviyyəti tam üstələməsinə, əzməsinə nə mane ola bilər? Digər tərəfdən, insan nə üçün maddi nemətlər yaratmayan, bir sıra hallarda şəxsi rifahın yüksəlməsinə xidmət et-

məyən sənətlərə meyli edir, şəkil çəkir, musiqiyə qulaq asır, bədii kitab, tarix, fəlsəfə oxuyur, “vaxtını boş yerə sərf edir”, hətta ömrünü onlara həsr edir? Təbiət elmləri, mühəndislik, tibb kimi daha faydalı, birbaşa tərəqqiyə xidmət edən sahələrlə məşğul olmaq daha rasionel deyilmə? Sərvətə düşgün dünyada insan nə üçün altruist ola bilər, başqasının yaxşı olmasına güc sərf edir?

Kapital və maddi marağ çox güclü olsa da, can atdığımız xoşbəxtlik ruhun pərvazlanması və sevgi ilə bağlıdır: sevmək, sevilmək, sevinmək-bəşər övladını xoşbəxt edən budur! İnsan “qızıl kimi vaxtını” musiqi və ədəbiyyata, incəsənətə və sevdiyi humanitar sahələrə həsr edir (çox zaman əsas işi, peşəsi təbiət elmi, mühəndislik olan halda da) və bundan həzz alır. İnsan yaxınlarına və ehtiyacı olanlara kömək etməklə, qayğı göstərməklə də özünü xoşbəxt sanır. İki güc - maddiyyət və kapital bir tərəfdən, sevgi və xoşbəxtlik digər yandan insanı yaşadır, insan həyatını gözəlləşdirir. Mənəviyyatda tərəqqi olmasa da, o, bizimlədir!

6. Digər bir riyaziyyatçı və şair olan Ömər Xəyyam haqqında nə düşünürsünüz?

Ömər Xəyyamı xüsusi öyrənmişəm, onun yaradıcılığı və sonrakı şöhrəti haqqında yazmışam. Xəyyam böyük polimatdır - əsas maraqlarına görə riyaziyyatçı, astronom, filosof və şairdir. Zənnimcə, onu şöhrətləndirən iki xüsusi səbəb qeyd olunmalıdır: 1) Xəyyamın güclü riyaziyyatçı və eyni zamanda şair olması, iki fərqli və hörmətli sahənin bir şəxsdə birləşməsi və 2) Xəyyam rübailərinin/dördlüklərinin ingiliscəyə tərcüməsinin fəvqəladə şöhrəti. Yəqin ki, Xəyyam bir elm adamı olaraq Arkimed, əl-Biruni, İbn əl-Heytəm, N. Tusi, Kepler, I. Newton, A. Einstein kimi nəhənglər sırasında deyil. Filosof kimi Fərabı, İbn-Sina, Əl-Qəzali, İbn Rüşd, S. Sührəvərdi, İbn Arabi böyüklükdə deyil. Onun riyaziyyata aid əsərləri üçüncü dərəcəli cəbri tənliklərin həndəsi üsulla həlli və Evklidin 5-ci postulatı ətrafında maraqlı araşdırması ilə bağlıdır. Lakin Xəyyamın riyazi əsərləri, bir çox digər İslam dövrü riyaziyyatçıları və elm adamlarından fərqli olaraq, vaxtında Avropada tərcümə olunmamış, bu səbəbdən də Avropada elmin inkişafında iz burax-

mamışdır. Astronomiyaya aid fəaliyyətində əsas nailiyyət onun rəhbərliyi altında hazırlanan Cəlali təqvimidir (hansı ki, bu gün istifadə etdiyimiz təqvimdən daha dəqiqdir). Elmi əsərləri gözəldir, dərin müşahidələrə əsaslanır və hamısı qısa həcmli. Fəlsəfədə İbn-Sinanın təsiri altındadır, fəlsəfi məqalələri də qısa həcmli. Şair kimi Ömər Xəyyam şərqdə, elə vətəni İranda da Firdovsi, Nizami, Sədi, C. Rumi, Hafiz, Ə. Nəvai, M. Füzuli kimi böyük şair sayılmayıb; ümumiyyətlə, o, riyaziyyatçı və astronom kimi tanınıb.

Xəyyam şair kimi əvvəlcə böyük poetik ənənəsi olan vətəni İranda deyil, Qərbdə - Avropa və Amerikada nüfuz və etibar qazandı. Ömər Xəyyama aid “sərgərdan (wandering) rübailər” termini mövcuddur; onun adına yazılan rübailərin hansıları həqiqətən ona aiddir - bu məsələ tam həll olunmayıb. Ömər Xəyyama həqiqi dünya şöhrəti gətirən onun rübailərinin E. Fitzgerald tərəfindən ingiliscəyə tərcüməsi oldu. Və, çox güman ki, heç bir tərcüməçi təkə bir tərcüməsinə görə E. Fitzgerald kimi birdən-birə məşhurlaş-

mayıb; və, çox güman ki, E. Fitzgerald Xəyyamın rübailərini tərcümə etməsəydi, dünya Xəyyam adlı böyük şair tanımayacaqdı. Bu tərcümə böyük əks-səda doğurdu, Xəyyam rübailəri dün-yada ən çox oxunan bədii əsərə çevrildi, "Omar mania" yarandı.

Zənnimcə, Ömər Xəyyamın rübai yazması çox təbii; riyaziyyat və fəlsəfədə olduğu kimi

şeydə də o "uzunçu deyil", öz fikrini ifadə etmək üçün dörd misra ona kifayət edir. Ömər Xəyyamı digər böyüklərdən fərqləndirən bir cəhət var - Xəyyamın şair populyarlığı heç bir riyaziyyatçıya qis-mət olmayıb və heç bir populyar şair Xəyyam kimi görkəmli riyaziyyatçı və polimat olmayıb.

7. Polimatlar əvvəllər Şərqi/İslam dünyasında geniş yayılmışdı.

Sizcə bu bölgə niyə bir daha polimatlar yetişdirmir?

Şərqi/İslam dünyası 8-15-ci əsrlərdə dün-yada elm və sənətin ən inkişaf etmiş bölgəsi idi. Onunla yarışa bilən digər tək bölgə - Çin, yəqin ki, İslam dünyasından iki fərqi görə daha üstün ola bilmirdi. Hər şeydən əvvəl, İslam özündən əvvəlki yunan mədəniyyətindən çox əxz etdi, Çinin belə imkanı yoxdu. Digər tərəfdən, İslam dünyasının uğurları Avropaya tez çatırdı, Avropa elmi və mədəniyyəti, Avropa kimliyi İslam sivilizasiyasından bəhrələnmək və onunla üz-üzə durmaqla formalaşdı. Çin isə Avropaya birbaşa deyil, əsasən İslam aləmi vasitəsilə təsir edirdi.

Öz qızıl çağında İslam aləmi bəşəriyyətin bir sıra ən böyük polimatlarını yetişdirdi. Sonra İslam aləmində tənəzzül başladı (səbəbləri üzərində dummuruq - uzun məsələdir). Tənəzzül hər-tərəfli idi - iqtisadi, siyasi, hərbi, elmi... İslam mədəniyyətinin inkişafda olduğu, çiçəkləndiyi dövrlərdə olduğunun tərsinə bu zaman təhsil və elmdə açıq qızğın müzakirə və debatlar yox dərəcəsinə endi, təsri və fərdi yanaşmalar təşviq edilmədi, ezberləmə, rəqəbatçılıq üstün gəldi. Başqa dillərdə yazılan elmi və bədii əsərlərə maraq azaldı, arasıkəşilməz müharibələr maddi və mə-

navi qaynaqları eroziyaya uğratdı. Zəka macəraları və ehtirasları kəskin surətdə azaldı. Yuxarıdan təşəbbüslər və yardımlar çox zəiflədi, iş aşağıların və zəka sahiblərinin öhdəsində qaldı. Bütün bunlar elmi varisliyi və elmi inkişafı dayandırdı.

16-cı əsrdən başlayaraq dünyanın mərkəzi Avropaya keçdi. Renan`ın fikrindən istifadə edib deyə bilərəm - Şərqi öz məktəbini unutdu və yeni Newton məktəbinə də getmədi, daha doğrusu, xeyli gecikdi, gec getdi. Bir vaxtlar məşhur mədrəsə, rəsədxana, kitabxanaları ilə cazibə mərkəzinə çevrilən İslam dünyası yalnız 19-cu əsrdə yeni Avropa tipli ali məktəblər qurmağa başladı. Avropa sivilizasiyasının keçdiyi məsafə çox böyük idi. Şimali Amerika, Yaponiya və əhalisinin bir hissəsi müsəlman olan Sovetlər bu məsafəni qət etdilər, hətta irəli çıxmağa başladılar. Sovet sosialist sistemi dünya tarixi baxımından uzun çəkmədi, çökdü. Güclü elm və texnologiya olmayan yerdə polimat çətin yetişir. İndi əhalisi İslamla bağlı bəzi dövlətlərdə bir canlanma müşahidə olunur.

8. Tarixdə və bu gün kimi ən böyük polimat sayırsınız?

Tarixdə hər hansı mənada bir adamın "ən böyük" olduğunu demək çətindir. Böyük polimatlar ən çox İslamın Qızıl Çağı adlanan dövrdə yetişmişlər, onların sırasında əl-Xarəzmi, Səbit ibn Qurra, əl-Fərabî, Bîrûni, İbn Sina, Ö. Xəyyam, İbn əl-Heysəm, Nəsir əl-Din Tusi, İbn Rüşd və başqalarının adını çəkmək olar. N. Tusi üzərində dayanacaq.

Elm tarixi ilə məşğul olanlar arasında "11-ci əsrdən sonra İslamda ciddi tənəzzül başladı, qı-

zıl dövr fasiləsiz çöktüklə əvəz olundu" deyənlər az deyil. Tusi və onun yaratdığı böyük Marağa Məktəbi (və ya elmi mənada "Marağa İnqilabı") bu fikri təkrar edən faktlardan biridir (Marağa çağdaş İranın şimal-qərbində, Azərbaycanda, Təbriz yaxınlığında yerləşən şəhərdir). N. Tusi triqonometriya, həndəsə (o cümlədən, Evklidin 5-ci postulatı üzrə araşdırma), ədədlərin təbiəti və hesablanması kimi riyazi sahələrdə dərin elmi nəticələr müəllifidir. Məhz Tusi ilk dəfə müstəvi

və sferik trigonometriyanı astronomiyadan asılı olmayan elm sahəsi kimi araşdırıb kitab yazmışdır (Regiomontanus'dan 250 il əvvəl).

N. Tusi Ptolomeyin "Almagest"-də şərh etdiyi və praktika ilə uzlaşmayan planetlərin hərəkəti modeli əvəzinə öz modelini qurdu. Bu modelin qurulmasında mühüm rol oynayan və hal-hazırda "Tusi cütü" adlanan teoremi ilə Aristotelin kainatın iki fərqli fiziki sistemdən ibarət olması fikrini ("Aydın altı" və "Aydın üstü" - kainatın Yerə yaxın və Yerdən uzaq iki hissəsi müxtəlif qanunlara tabedir) də təkrar etdi, səma mexanikası ilə Yer üzərindəki mexanikanın eyni təbiətli olduğunu göstərdi. Onun bu teoremi Copernicus'un (Kopernik'in) məşhur "De Revolutionibus orbium coelestium" (Səma sferalarının dövr etməsi haqqında) əsərində (1543) tam, olduğu kimi istifadə edilmişdir (Tusiyə göndərmə etmədən!); Tusi və Copernicusun uyğun diaqramlarında kəsişmə nöqtələrini göstərən hərflər (ərəb və latın qarşılıqları) belə eynidir (!?).

Tusi öz tələbələri və həmkarları ilə birlikdə "Zic İlxani" adlı öz zamanında və sonralar çox istifadə olunmuş astronomik cədvəl hazırlamışdı. Tusi fəlsəfə, etika, dinşünaslıq və məntiq üzrə çox geniş yayılmış əsərlərin müəllifidir; "Əxlaqi Nasiri"-klassik şahzadələrə nəsihət (Mirrors for princes) kitabı olaraq çox məşhur olub, bu gün də geniş oxunur. Tusi mineralogiya üzrə əsər və bir sıra maraqlı elmi populyar yazılar müəllifidir. O, şeir də yazırdı.

Böyük alimlərin heç də hamısı məktəb yaratmır. C. Nehru Çingiz xanla Makedoniyalı İsgəndəri bir sərkərdə və dövlət başçısı kimi müqayisə edərkən üstünlüyü Çingiz xana vermişdi. O, əsas səbəb olaraq Çingiz xanın dövlət idarəetmə və sərkərdəlik məktəbi yaratdığını və bu səbəblə də, qurduğu imperiyanın böyüməsi və uzunömürlü olmasını göstərmişdi. M. İsgəndərin ölümündən sonra isə onun imperiyası sürətlə parçalanmış və çökmüşdü. N. Tusi böyük elm təşkilatçısı, siyasətçi və dövlət adamı idi. Marağa rəsədxanası əslində tarixdə ilk böyük, ciddi rəsədxana, elmi institut idi (çağdaş mənada). Tusi dövrünün qabiliyyətli alim və mühəndislərini işə cəlb etmiş, istedadlı gəncləri götürüb yetişdirmişdi. Nəhəng kitabxana yaratmış (400 min nüsxə dəyənlər var), mümkün bütün astronomik cihazları toplamış, özü, xüsusilə də Marağaya dəvət etdiyi Suriyalı məşhur astronom və mühəndis Muayyad al-Din al-Urdi (?1200 - 1266) yeni cihazlar yarat-

mışdılar. Yeri gəlmişkən, "N. Tusi cütü" ilə yanaşı M. Urdi lemması da Copernicus'un söykəndiyi əsas nəticələrdəndir. Tusi məktəbinin iki üzvü, M. Urdi və bir müddət Marağada çalışmış Qütb əl-Din əl-Şirazi (1236-1311) də Ptolomey'ə alternativ (Ptolomeyin ziddiyyətini aradan qaldıran) planetar hərəkət modeli qurmuşdular. 14-cü əsrdə yaşamış Suriyalı astronom və mühəndis İbn əl-Şatir (1304-1375) Ptolomey'in planetar hərəkət sistemini aradan qaldırdı, Tusi modelini bir qədər də inkişaf etdirərək Günəş, Ay və planetlərin riyazi, fiziki və təcrübi cəhətdən mükəmməl hərəkət modelini qurdu. Xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, Yerin və ya Günəşin mərkəz olması modelləri riyazi olaraq eynigüclüdürlər, bu baxımdan Copernicus'un Aydın hərəkəti modeli İbn əl-Şatirin modeli ilə tam eynilik təşkil edir. Marağa məktəbi N. Tusi məktəbi deməkdir. Marağa İnkilabı və Copernicus İnkilabı ifadələrini yanaşı işlədənlər, hətta qarşı-qarşıya qoyanlar var. Astronomiya və riyaziyyat üzrə Səmərqənddə əzəmətli rəsədxana yaratmış Uluq bəy (1394-1449) uşaqlığında Marağa rəsədxanasının qalıqlarını görmüşdü. Bu, bəlkə də, onun fikrini yönəldə bilərdi. Səmərqənddə yetişmiş astronom Ali Quşçu (1403-1474) da öz Tusi tipli planetar modelini inkişaf etdirmişdi; buna tam bənzər modelə Copernicus'un əsərində rast gəlinir.

Mən doğulanda John von Neumann (1903-1957) sağ idi. Fenomenal və hərtərəfli qabiliyyətə malik bu korifey 20-ci əsrin və ümumiyyətlə, bəşəriyyətin yetişdirdiyi nadir şəxslərdən biridir. Riyaziyyatın müxtəlif sahələrinə sanballı yeniliklər gətirib, kvant fizikası və nüvə fizikası, atom və hidrogen bombaları nəzəriyyə və praktikasında həlledici işlər görüb. Manhatten proyektində fəal çalışıb (Yapon şəhərlərinə atom bombası atılması və onun nəticələri haqqında hesablamlar aparıb). İqtisadi nəzəriyyə, xüsusilə oyun nəzəriyyəsi üzrə cığıracan iş görüb. Kompüter memarlığı və proqramlaşdırma sahəsinin pioneri sayılır.

Douglas Hofstadter (1945), bu çoxcəhətli və istedadlı insan ruhən mənə yaxındır. Riyaziyyatçıdır, fizikdir, psixoloqdur (koqnitiv elmlə məşğuldur, mental prosesləri öyrənir), kompüter elmləri üzrə mütəxəssisdur, elm tarixi ilə məşğul olur, görkəmli populyarizatorudur. Həm də sənət adamıdır, poliqlotdur, ciddi poetik tərcümələr edir, musiqi yazır, rəsm çəkir.

9. Təhsil sistemi polimatlığa necə həvəsləndirə bilər?

Çağdaş təhsil sistemi, birinci növbədə orta məktəb, sonra ali məktəb polimatlığa həvəsləndirir. İnformasiya cəmiyyəti, internet böyük imkanlar açır... Yaxşı valideyn və yaxşı müəllim, bir də təbiətən çox şeyi (hər şeyi olmasa da) başa düşmək həvəsi, bilmək ehtirası mühümdür. Elmdə və sənətdə tam məlum olmayan, sirlə sahələrə baş vurmaq, sirləri açmaq və macərə ehtirası yaşamaq əsasdır (macərə, adətən, yaxşı bilmədiyimiz yerdə baş verə bilər); yəqin ki, əsl elm adamı başqa cür yetişməz. Orta məktəblərin çox böyük qismi konveyer üsulu ilə işləyir, standart tədris proqramını yerinə yetirir, çox şey bilmək həvəsini himayə etmir, cansıxıcıdır (bu, müəllimlə də bağlıdır). Problem əsaslı, layihə əsaslı təhsil fənlərsi əlaqəni anlamaq və ondan istifadə etmək məsələsini asanlaşdırır bilər.

10. Artan dərin ixtisaslaşma dövründə çox fərqli sahələrdə necə uğur qazanmaq olar?

17-19-cu əsrlərdə başlanan və get-gedə güclənən dərin ixtisaslaşma 20-ci yüzillikdə nəhəng ölçülər aldı. Riyaziyyat və təbiət elmləri üzrə mütəxəssis olanların hərtərəfli olma üçün ən azı nəzəri imkanı var. İslamın qızıl dövründə riyaziyyatçı, astronom, həkim olan məşhurların əsərləri şairlərdən alıntılarla, fəlsəfi fikirlərlə doludur. Yəni Şərqdə poeziya, qismən də fəlsəfə və din sevgisi geniş yayılmışdı, bir çox alimlərdə bu sevgi mühüm məşğuliyyətə çevrilirdi.

Riyaziyyat və təbiət elmləri - bu sahədə mütəxəssis olmadan çağdaş polimatların əmələ gəlməsinə inanmıram. Əlbəttə ki, bu sahə ilə məşğul olanların cüzi bir hissəsi-humanitar və sosial elmlərə, incəsənətə dərin maraq duyanların nəzəri olaraq polimat olma ehtimalı mövcuddur. İş burasındadır ki, ədəbiyyat, tarix, fəlsəfə, musiqi və digər sahələrdə öz-özünü yetişdirməklə, o sahələrdə xüsusi məktəb keçmədən fəaliyyət, hətta dərin fəaliyyət göstərmək mümkündür. Əksinə hərəkət, demək olar ki, mümkün deyil; musiqiçi və ya tarixçi təzadən, peşəkar məktəb keçmədən ciddi riyaziyyat və ya fizika öyrənmə bilmir. Polimat hər şeydən bir az bilənə deyilmir. Polimat ön-

Zənnimcə, riyaziyyat və fizika, kimya və biologiya üzrə yaxşı oxuya bilən humanitar və sosial elmlərlə, incəsənətlə xüsusi yolla tanış etmək olar. Məsələn, təbiət elmlərini yaxşı başa düşən şagird və ya tələbə ilə musiqiyə qulaq asmağı öyrətmək, səs və harmoniya haqqında riyazi və fiziki nəzəriyyələri yada salmaq, poeziya və musiqi əlaqəsi üzərində çalışmaq, musiqi tarixinə baş vurmaq, bəlkə də bu təəssürat altında bir yazı yazmaq istiqamətində işləmək olar. Əslində, hər şagird və ya tələbə heç vaxt ancaq bir sahə ilə maraqlanmışdır, onun maraq dairəsində bir sıra sahələr olur, onun hobbiləri var. Ona bu sahələrdə qabiliyyətini göstərmək üçün imkan yaratmaq lazımdır. Bəlkə "Polimat klub" ları da yaratmaq olardı?!

cə güclü monomat olmalıdır, bir sahəni peşəkarcasına görmək, bir sahə üzrə ciddi mütəxəssis olub dərinə getməyi bacarmalıdır. Zaman-zaman məşğələni dəyişdirmək, fərqli sahəni üzə çıxarmaq mümkündür. Polimat ruh, ehtiras və daxili estetik zənginliklə bağlıdır, bunlar, çox güman ki, genlərdə də ola bilər, heyatda da qazanıla bilər. Polimatlıq normalıqdan çıxmaq, qorxmaq tələb edir. İstedadlı adam təkə bir sahədə istedadlı deyil. Qədimdə və orta əsrlərdə polimatlığa sanki sosial sifariş vardı, indi deyəsən yoxdur. Lakin, indi mütəxəssislərdən liderlik qabiliyyəti istəyirlər, zənnimcə, hərtərəfli şəxsiyyətin lider olma ehtimalı və lider kimi uğur qazanma ehtimalı daha böyükdür. Çağdaş informasiya dövrü, daha tez məlumat alma imkanı da sanki polimatlığa səsləyir. Öz-özünə təhsil, ömürboyu öyrənmək ehtirası, iradə, səbr mühümdür. Bir sahədə dərinə gedənin bir müddət başqa sahələrə vaxtı qalmaya bilər. Lakin sonra vaxt tapılacaq, sonra maraq dəyişəcək. Bu zaman əvvəlki maraq, əvvəlki bilik və bacarıq da bu yeni istiqamətdə, az da olsa, kömək edəcək.

11. Nə üçün dünya, o cümlədən mədəniyyət belə Avromərkəzlidir, hərçənd ki, biz sanki "qloballaşmış" dünyada yaşayırıq?

Hər qloballaşma dövrü bir coğrafiyanı irəli çəkmiş, nəticədə dünyanın mühüm bir hissəsi

həmin sivilizasiyanın və ya imperiyanın təsiri altına düşmüşdü: Makedoniyalı İsgəndərin yürüş-

ləri və Hellenizasiya, Pax Romana, Atlantik okeanı ilə Çin arasında uzanan İslam dövrü, Avropa ilə Sakit okean arasında uzanan və böyük ticarət yollarını açıq və təhlükəsiz edən Pax Mongolica... Növbə Avropaya gəldi. Üç dinc inqilab - elmi, sənayeləşmə və informasiya inqilabları Qərbdə baş verdi.

Mətbəə üsulu ilə kitab çapı, savadlılığın artması və universitetləşmə Qərbi Avropanın insan qaynaqlarını gücləndirdi. Bu kiçik Avropanın böyük dünyanı kəşf etməsi və müstəmləkə dünyası yaratması dünyanı Avropa təsiri altına saldı. Sonra incəsənət və musiqinin çiçəklənməsi, texnoloji kəşflər (teleskop, mikroskop...), böyük elmi kəşflər Avropanın cazibəsini yüksək dərəcədə artırdı, müstəmləkə siyasəti isə mühüm təbii qaynaqları və dünya ticarətini ələ almaqla onun iqtisadi gücünü yüksəltdi. Sənayeləşmə nəticəsində dünyada Avropa dominantlığı zirvəyə çatdı, dünyanı bir çatı altında birləşdirmək ehtirası böyük savaflara və böyük fəthlərə gətirib çıxardı. Müstəmləkəçiliyin dünyanı bürüməsi ispan, ingilis, fransız, portuqal kimi dillərin dünyaya yayılmasına, onların böyük dillərə çevrilməsinə səbəb oldu.

1492-də Kolumb yeni dünyanı - Amerikanı kəşf edəndə Avropalılar yer kürəsinin təqribən 9 faizini tuturdular, 1900-1920-ci illərdə dünyanın böyük hissəsi (təqribən 80%) ağ irqin nəzarətində idi. Daha yer qalmamışdı, avropalı güclər öz aralarında savaşmalı oldular, bunun azı üç nəticəsi oldu: bir neçə onillik deqlobalaşma, ABŞ-in hegemonluğu ilə dünyanın kapitalist və sosialist adlı iki cəbhəyə ayrılması və dekolonlaşmanın, müstəmləkə sisteminin dağılmasının başlanması.

Cəmiyyətin kamilliyə, azadlığa doğru irəliləməsi fəlsəfələri (Kant və Hegel), Darvinin təkamül nəzəriyyəsi, Marksın tarixi materializm və siyasi iqtisad nəzəriyyələri, A. Comte'nin pozitivizmi və s. - bunlar hamısı Avro-mərkəzçiliyə ruh və qida verdi; üstəlik, tərəqqi və maarifçilik

ideyaları müstəmləkəçiliyi, demək olar ki, qazandırır.

Dünyanı Avropanın gözü (və ya gözlüyü) ilə görməyə, Avropanın dəyərləri ilə qiymətləndirməyə başladılar - dünyanı fəth etmiş güclü Avropa başqa fikirdə olmayacaqdı ki! Digər xalqlar "normal" vəziyyətə gəlmək üçün Avropanı izləməli, onun keçdiyi yolu keçməli idi - onlara başqa seçim verilməmişdi. Dünya bunu əsasən qəbul etdi, ortada başqa cəzbedici model yoxdu, Avropasayağı təhsil də bu ideya üzərində quruldu və bu ideyanın bərkiməsinə xidmət etdi.

Digər tərəfdən, məgər "Qlobalaşma" (16-cı əsrdən başlayaraq) əsasən elə Avropalaşma demək deyilmi?! Amerikalaşma da Avropalaşmanın birbaşa davamıdır. Çağdaş dünya ən çox Avropadan təsirlənib. Avropa təhsili və elmi düşüncəsi dünyanın çox hissəsində dərin kök atıb və Qeyri-qərb mədəniyyətlərini tərəfsiz, obyektiv araşdırmaq istəyəndə belə Avromərkəzçi dəyər və ölçülərdən istifadə olunur. Avromərkəzçilik içimizdə oturub, biz çox vaxt bunun fərqiində deyilik.

Edward Said'in haqlı (mənfəətçilərli) "Orientalism"i ilə yanaşı, bir çox avropalı (və amerikalı) tədqiqatçıların Şərqi dərindən öyrənilməsi və tanınması uğrunda fədakar əməyini qeyd etməmək haqsızlıq olardı. Ümumiyyətlə, Avromərkəzçiliyə ciddi etiraz 20-ci əsrdə, əsasən də onun ikinci yarısında baş verdi. Yaradıcı Çin və İslam sivilizasiyalarının tarixinə maraqlı oldu, onların elmi, mədəni, iqtisadi uğurları vurğulandı. Qeyri-Qərbin indiki güclənməsi yeni iqtisadi, siyasi və mədəni mərkəzlərin yaranmasına, tarixə və bugünə diqqəti artırır (Çin və ümumiyyətlə Asiya güclənir, təəssüf ki, Sahraaltı Afrika haqqında bunu demək olmur). Avromərkəzçilik təhsili öz təsiri altına aldı, amma savadlanmaq və Avromərkəzçiliyə qarşı durmaq imkanı da verdi. Lakin, indi Avromərkəzçiliyin çox zəiflədiyini demək də sadələşmə olardı.

12. Nə üçün biz Qərb ölkəsi olmayan yerdə belə Qərb klassiklərini yerli ədəbiyyatdan qat-qat daha çox alqışlamaq hissində qapılmışıq?

Avromərkəzçiliyin kökündə nə dayanmışsa, çağdaş ədəbiyyatın Avropamərkəzçiliyi də müəyyən dərəcədə ora söykənir. Suala sualla cavab

və vermək mümkündür. Çağdaş həyat təzi niyə Qeyri-Qərbdə də Avropasayağıdır?

Ədəbiyyatda Avropamərkəzçiliyi tək ideo-

logiya və müstəmləkəçiliklə izah etmək birtərəfli və yanlış olardı. Baxın, Qərbdən kənarda Yunan (və Roma) klassik ədəbiyyatını kim oxuyur? Olsa-olsa Homeri oxuyurlar, onu da az-az adamlar. Amma farsdilli mühitdə Firdovsi, Xəyyam, Nizami, Sədi, Mövlana Cəlaləddin Rumi, Hafiz, Cami və ya Türkdilli mühitdə Füzuli, Ə. Nəvai (və yuxarıda adları çəkilən fars dilində yazanlar da - bu və ya digər dərəcədə) bu gün də oxunur. Onların hamısını uyğun ölkələrdə ən azı məktəbdə öyrənirlər. Yəni, bu xalqlar öz klassiklərinə biganə deyillər. Xəyyam və C. Ruminin indi Qərbdə də çox oxucuları var. Digər tərəfdən, fikir verin, adlarını çəkdiklərim hamısı şairlərdir, divan ədəbiyyatının nəhəngləridir. Nəsr və dram isə yeni dövrdə Qərbdə inkişaf etdi (qədim yunan dramını bura qatmıram).

Qərbin məhsulu kimi ortaya çıxan bu "yeni ədəbiyyat" daha oxunaqlı oldu, şeir bir qədər geri çəkildi, nəsrə və teatra maraq artdı (Şərqdə bu iş 19-cu əsrdə yavaş-yavaş başlandı). 17-ci əsrin əvvəllərində yazılmış Don Quixote (M. De Servantes) və Shakespeare'nin dramları dünya ədəbiyyatının şah əsərlərinə çevrildilər. 18-ci əsrdə J.J. Rousseau öz ideyaları ilə zərif qəlblərlə yanaşı dünyanı dəyişmək istəyən ehtirash qəlblərə hakim oldu. 19-cu əsr Qərbin nəhəng yazıçıları oxucuları öz tərəfinə çəkdilər: Victor Hugo, Balzac, C. Dickens, Mark Twain, L. Tolstoy, F. Dostoyevskiy, ..., həmçinin klassik macəra və klassik uşaq ədəbiyyatı. Sonuncu iki janr bir-birinə çox yaxındır, hələ 18-ci əsrdə yazılmış Robinson Crusoe (D. Defoe) və Gulliver's Travels (J. Swift) ümumiyyətlə dünya ədəbiyyatı inciləri sırasına daxil oldular. 19-cu əsrdə isə, təkcə ingiliscəyə baxsaq, R.L. Stevenson, L. Carroll, J.R. Kipling, M. Twain, J.F. Cooper kimi müəlliflər uşaq ədəbiyyatının bütün dövrlərdə parlayacaq nümunələrini yaratdılar. Goethe'nin Faust'u dünya ədəbiyyatında bənzəri az olan dərin fəlsəfi əsər oldu (müqayisə etmək istəyəndə Şumer-Akkad Gilgames dastanı yada düşür). Beləliklə, Avropa klassikləri, Avropamərkəzçiliyin təkanı ilə olsa da, yeni fikir və ifadə tərziləri ilə də Şərqi "haqqı olaraq" daxil oldular.

Mədəniyyətin ənənə üzərində dayanması fikri Avromərkəzçiliyə alternativ yaratmaq imkanı verir. Dərin və zəngin ənənə varsa, o, globallaşma, mədəni imperializm və Avromərkəzçi-

lik təzyiqləri qarşısında davam gətirə bilər. Üstəlik, mühafizəkarlıqla deyil, gözəl sintez nəticəsində milli və bəşəri olanı qovuşdurmaq, ənənəyə yenidən və yaradıcı nəzər salmaq mümkün olur. Azərbaycanlılar Azərbaycan və Şərqi musiqisinin melodizmini saxlamaqla onu Avropa polifonizmi ilə sintez etdilər, milli çalarlı simfonik musiqi, opera və balet sənətini inkişaf etdirib, bu işin pioneri olan Ü. Hacıbəyli, muğamı, milli poeziyanı sevməkdə davam edirlər.

Yerli ədəbiyyatın inkişafı və təbliği üçün nə etmək lazımdır? Milli ədəbiyyatın daxili potensial enerjisi güclüdür, ideoloji təsirlərdən tam azad olmasa da, o, böyük və işlək muxtariyyətə malikdir, onun bar verməsinə, məhsuldar olmasına çalışmaq lazımdır. Qədim ədəbiyyatın böyük hissəsi çağdaş zamana şifahi ədəbiyyat, folklor şəklində gəlib. Ənənə üzərində qurulan folklorun öyrənilməsi və medialaşması (film, televiziya) Avromərkəzçi baxışa layiqli cavab verə bilər.

Milli ədəbiyyatların sərhədləri aşması, geniş oxucu kütləsinə qovuşması tərcümədən keçir. "World Literature Today" kimi nüfuzlu jurnal yerli ədəbiyyatların tərcüməsi və nəşri işinə və bu mənada çağdaş dünya ədəbiyyatının inkişafına böyük töhfə verir. Hər böyük dildə bu cür jurnallar olsa yaxşıdır (nisbətən kiçik dillərdə belə jurnallar var, onlar dünya ədəbiyyatının seçilmiş nümunələrini tərcümə edib oxuculara çatdırırlar). Comparative Literature (iki və ya bir neçə ədəbiyyatın müqayisə ilə öyrənilməsi) kimi çalışmalar da yerli və böyük (dil və oxucu mənada) ədəbiyyatlar arasında körpü salır. Yerli ədəbiyyatların tərcüməsi, öyrənilməsi və yayılması işində antologiyalar və dərsliklər də rol oynayır. Adətən dərslik və antologiyalar bir seçim işidir, cüzi azlıq böyük çoxluq içində seçim edir, qərar verir. Alternativ dərsliklərə, konfranslara, antologiyalara, jurnallara çox ehtiyac var. Yerli ədəbiyyatları və tərcümələri dəstəkləyən mükafatlar sisteminin inkişafı da işə kömək edir. Ədəbiyyatın film və internet yolu ilə mənimsənilməsi də unudulmamalıdır.

Dünya ədəbiyyatını, o cümlədən Avropa ədəbiyyatını bilmək öz ədəbiyyatımızı yaxşı başa düşüb qiymətləndirmək və inkişaf etdirmək üçün həyati vacib məsələdir.

HİNDİSTAN RESPUBLİKASININ SƏFİRİ NDU-DA

Hindistan Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Sanjay Rana Naxçıvan Muxtar Respublikasına rəsmi səfəri çərçivəsində martın 7-də Naxçıvan Dövlət Universitetində də olub. Universitetin rektoru, AMEA-nın müxbir üzvü Saleh Məhərrəmov qonağı salamlayaraq 50 illik tarixə malik universitetin təhsilin inkişafına göstərilən hərtərəfli dövlət qayğısından bəhrələndiyini bildirib.

Universitetin İnformasiya-Kommunikasiya Texnologiyaları Mərkəzi ilə tanışlıq zamanı hindistanlı diplomata müasir elektron təhsil şəbəkəsinin idarə olunması, elektron sənəd dövriyyəsinin təşkili, universitetin bütün binalarının şəbəkə fiber optik kəmərlə birləşdirilməsi, kamera-nəzarət sistemi, 108 hektarlıq kampusu əhatə edən "Wi-Fi" internet şəbəkəsi barədə məlumat verilib.

Görüş zamanı qeyd olunub ki, dünyanın 80-dən çox tanınmış ali təhsil ocağı ilə beynəlxalq əməkdaşlığa malik olan universitet TEMPUS proqramı çərçivəsində 6 beynəlxalq layihənin iştirakçısıdır. Tələbə məbəlliyinin inkişafı nəticəsində universitetin bakalavr və doktorantları öz təhsillərini Polşa, Rumınyaya, İspaniya, İtaliya, Cexiya kimi Avropa ölkələrində davam etdirirlər.

Naxçıvan Dövlət Universitetində hazırda 250-yə yaxın xarici ölkə vətəndaşı təhsil alır. Universitet əməkdaşları "Erasmus +" proqramı çərçivəsində İngiltərə, Almaniya, Avstriyada təcrübə qazanıblar.

Səfir Sanjay Rana Hindistan universitetlərinin Azərbaycanın bir sıra ali təhsil müəssisələri ilə uğurlu əməkdaşlığından danışaraq, Naxçıvan Dövlət Universiteti ilə virtual əlaqələrin inkişafı, müştərək elmi tədqiqat işlərinin aparılması, tibb, memarlıq və mühəndislik ixtisaslarının tədrisi, informasiya kommunikasiya texnologiyalarından istifadə sahəsində əlaqələrin perspektivlərindən bəhs edib. Görüşdə səfirin xarici ölkə vətəndaşlarının universitetdə təhsil almaq imkanları, bakalavr, magistratura və doktorantura pillələri üzrə təhsilin səviyyəsi ilə bağlı sualları cavablandırılıb.

Səfir universitetin Elmi kitabxanası ilə tanışlıqla yekunlaşıb. Burada qonağa kitabxananın 160000-dən yuxarı fonda malik olması, 45000-ə yaxın çap məhsulunu əhatə edən elektron kataloq-kartoteka sistemi, elektron kataloq köşkü və internet mərkəzinin fəaliyyəti ilə bağlı məlumat verilib.

Mehriban Sultan,
NDU-nun Mətbuat Şöbəsinin müdiri

TIME

NORWAY IS HAPPIEST COUNTRY IN THE WORLD. WHAT'S THE SECRET?

March 20, 2017

Zamir Rahim

Another year, another report saying that the Nordic countries are the happiest in the world.

Every year the UN's Sustainable Development Solutions Network releases the World Happiness Report, backed by the Ernesto Illy Foundation, which lists the happiest countries in the world. This year the winner was Norway, which follows a trend of Scandinavian countries consistently winning the title of the most content places on earth — even though they have a long, cold and dark winter.

But what exactly does Northern Europe do differently that makes its citizens so happy?

It looks like the answer comes down to neighborly support between citizens and state support programs for those in need. People want to feel secure and they also benefit from having a community that they can count on — an environment the Scandinavian countries do better than most in creating.

"The Scandinavian countries are very big on social support," Dr Jan-Emmanuel De Neve, one of the study's associate editors, said. "The top countries, you can see, have societies which are not at each others throats. But also they have high GDP per capita."

Both De Neve and the study's editor Professor John Helliwell said that individuals are more likely to pick up and return a stranger's wallet in the Nordic countries than in those that appeared lower down the rankings, which was an indicator of what the editors call "social support."

Community spirit is a difficult thing to create in a society, but Helliwell added that governments looking to make their citizens happier should "make room" for local initiatives.

"Creating positive social spaces where people can have good face to face interactions with

each other is a start," he said. "If you bring people together, if you have them helping other people, they feel better about themselves and about society."

De Neve also believes that job security and conditions in a workplace can have a dramatic impact on levels of happiness.

"People become unhappy in the workplace where there is a culture of easily hiring and easily firing," he said, adding that the U.S. might need to have more comprehensive unemployment programs — like Scandinavia's — if it wants to climb the ranks of the happiness report. Helliwell agrees.

"Most of the Scandinavian countries have a variety of services for the unemployed," Helliwell said.

"They have unemployment insurance and child support." The countries also integrate these programs and have packages that are tailored for different individuals. Helliwell explained that immigrants are often given help with language skills and those out of work are offered places on work experience programs, to avoid "the scarring of long term unemployment."

And it turns out that the colder weather and longer nights associated with Scandinavia might actually help bring communities together.

"There is a view which suggests that historically communities that lived in harsher weather were brought together by greater mutual support," Helliwell said. "You see this with farming communities as well, who will get together to pull a barn roof up. They don't ask about who's paying what. So the colder climate of the Northern [European] countries might actually make social support easier."

<http://time.com/4706590/scandinavia-world-happiness-report-nordics/?xid=newsletter-brief>

NRYTN NÜMAYƏNDƏLƏRİ XƏZƏR UNİVERSİTETİNDƏ TƏLƏBƏLƏRLƏ GÖRÜŞDÜLƏR

Martın 29-da Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi (NRYTN) nəzdində fəaliyyət göstərən Elektron Hökumət Təlim-Tədris Mərkəzinin bir qrup nümayəndəsi Xəzər Universitetinin qonağı oldu. Mərkəzin rəhbəri Rauf Cəbbarov Mühəndislik və tətbiqi elmlər fakültəsinin bir qrup tələbəsinin iştirakı ilə keçirilən seminar-da "IT karyeranın inkişafı" mövzusunda məruzə ilə çıxış etdi. Məruzədə mərkəzin fəaliyyət istiqamətləri, gələcək perspektivlər və tələbələrin təhsildən sonrakı iş imkanları haqqında danışıldı.

Görüşdə gələcək əməkdaşlıq üzrə söhbət aparıldı.

REPRESENTATIVES OF MINISTRY OF TRANSPORT, COMMUNICATIONS AND HIGH TECHNOLOGIES VISIT KHAZAR UNIVERSITY

On March 29, a delegation from the e-government training and education center of the Ministry of Transport, Communications and High Technologies of the Azerbaijan Republic visited Khazar University and met with a group of students of the School of Engineering and Applied Sciences. Rauf Jabbarov, head of the center, gave a talk on "IT career development." He also spoke about the center's present activities and future directions, and employment opportunities after graduation.

XƏZƏR UNİVERSİTETİNİN NÜMAYƏNDƏLƏRİ FHN-İN AKADEMİYASINDA ELMİ - PRAKTİK KONFRANSDA

Martın 29-da ehtiyatda olan polkovnik-leytenant Mayis Talışxanov və Xəzər Universiteti Biologiya elmləri departamentinin müdiri Dr. İradə Xəlilovanın rəhbərliyi altında Təhsil fakültəsinin tələbəsi Günel Haşımli və Mühəndislik və tətbiqi elmlər fakültəsinin tələbəsi Rza Hacıyev Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) Akademiyasında "Fövqəladə hallarla mübarizənin aktual məsələləri" mövzusunda digər ali məktəblərin kursant, müdavin və tələbələrini iştirakı ilə keçirdiyi elmi-praktik konfransında iştirak edərək, Xəzər Universitetini təmsil etdilər.

Konfransda Günel Haşımli "Fövqəladə hallarla mübarizədə mülki müdafiənin rolu" mövzusunda və Rza Hacıyev isə "Əhalinin radiasiya təhlükəsizliyi" mövzusunda məruzələrlə çıxış etdilər. Bu məruzələr akademiyanın xüsusi məqalələr toplusunda çap olunacaqdır.

Sonda tələbələr Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Akademiyasının fəxri fərmanları ilə təltif edildilər.

KHAZAR UNIVERSITY REPRESENTATIVES AT MINISTRY OF EMERGENCY SITUATIONS CONFERENCE

On March 29, the Ministry of Emergency Situations of the Azerbaijan Republic held a conference on "Issues in the Struggle against Emergency Situations." Mayis Talishkhanov, former Lieutenant Colonel in the Army Reserve; Dr. Irada Khalilova, head of the Department of Biological Sciences; Gunel Hashimli, student of the school of Education; and Rza Hajiyev, student of the school

of Engineering and Applied Sciences represented Khazar university at the event. Gunel Hashimli and Rza Hajiyev gave talks at the conference on "The Importance of Civil Defense in Emergency Situations" and "Radiation Safety of the Population" respectively.

At the end of the conference, students were awarded honorary diplomas of the ministry.

Elza İsmaylova,
Xəzər Universitetinin müəllimi

HƏLƏ QABAQDADIR ÖMRÜN İLLƏRİ...

Metin Turan - sadə insan, ziyalı, alim, yazıçı, şair-filoloq, nüfuzlu şəxsiyyət. Belə tanırlar Metin Turanı Türk Dünyasında.

Çağdaş Türk poeziyasının tanınmış nümayəndələrindən olan Metin Turan 1966-cı ildə Kars – Kağız-
mandada doğulub. İlk təhsilini Muşlu kəndində alıb. Bahçelievler Texnik Liseyi, Trakya Universiteti Şahiyyə ali məktəbi (1988) və Ankara Universiteti İqtisadiyyat fakültəsinin (1995) məzunu olub. Müxtəlif ictimai işlərdə və dövlət qurumlarında, mətbuatda çalışıb. Folklor Araşdırmaları Qurumunun baş katibi olub, KIBATEK-in (Kıpr, Balkanlar, Avrasiya Türk Ədəbiyyatları Kurumu) sədridir.

Metin Turan pedaqoq kimi də fəaliyyət göstərib. Kıbrıs Doğu Akdeniz Universitetində, Yıldız Texnik Universitetində ədəbiyyat fənlərindən mühazirələr oxuyub. Hazırda tədqiqatlarını xalq ədəbiyyatı və müasir Türk ədəbiyyatı sahəsində davam etdirir.

Türkiyə, Almaniya, Rumıniya, Makedoniya, Bolqarıstan, Moldova, Ukrayna, Azərbaycan, Şimali Kıpr Türk Cümhuriyyəti və s. ölkələrdə keçirilmiş çox sayda beynəlxalq elmi toplantılara məruzə ilə qatılıb.

Birbaşa yayım dünyasının içində yer alan Metin Turan çoxlu mədəniyyət və sənət jurnallarının yayımlanmasına rəhbərlik edir. 1994-cü ildən bəri Ankarada nəşr olunan folklor, antropologiya, sosiologiya, tarix, musiqi və ədəbiyyat məzmunlu "Folklor/Edebiyat" jurnalının qurucusudur. "İmce" və "Yeni Şiir" jurnallarının nəşr koordinatoru, "Sanat Hareketi", "Promete", "Sendika", "Anadolu Ekini", "Ürün", "Mecaz" və "Praksis" dərgilərinin isə sahibidir.

Araşdırma və bədii əsərləri "Oluşum", "Yarın", "Günümüzde Kitaplar", "Yeni Sanat", "Sanat Rehberi", "Yeni Şiir", "Varlık", "Cumhuriyet Kitap", "Özgür Gelecek", "Edebiyat ve Eleştiri", "Folklor", "Türk Folkloru", "Turnalar" və s. jurnallarda yayımlanıb.

Çoxlu sayda kitablar müəllifidir Metin Turan. "Kağızmanlı Cemal Hoca", "Aşık Veysel", "Kul Himmət", "Ozanlık Gelenekleri ve Türk Saz Şiiri", "Türk Halk Edebiyatı" (ortak yayım), "Suları İslatan Mecnun", "Kültür -Kimlik Ekseninde Türk Edebiyatı" (bu kitabda

"Yeni Azərbaycan şiiri ve Hamlet İsahanlı" məqaləsi dərc olunmuşdur (səh. 181-190). Eyni məqalə daha əvvəllər "525-ci qəzet" də verilmişdir, "Sokaklar Kentler Ülkeler", "Tarihten Mekana Türk Halk Şiiri", "Ağustos Alçı Sırlarım", "Hal ve Gidiş", "Yürüyorum Dikenlerin Üstüne" (hazırlayanı Metin Turan), "Pertev Naili Boratav'a Armağan" (hazırlayanı Metin Turan), "Halk Deryasından Damlalar", "Üç Kanatlı Masal Kuşu: Oğuz Tansel (hazırlayanı Metin Turan), "İzahlı Halk Şiiri Antolojisi" (hazırlayanı Metin Turan), "Türk Halk Şiirinde Anlam Çerçevesi", "Dostlar Seni Unutur mu" və s. kitabları işıq üzə görüb.

Metin Turanın adı təkcə Türkiyədə deyil, onun sərhədlərindən çox-çox uzaqlarda da tanınır. Şairin ürəyətən poeziyası müxtəlif xalqlar arasında populyarlıq qazanıb. Təsadüfi deyil ki, onun əsərləri dünyanın bir çox dillərinə, o cümlədən Azərbaycan, ingilis, polyak, alman, ərəb, bolqar, makedon, rumın, koreya, özbək, Ukrayna və rus dillərinə çevrilib, çox böyük maraq və sevgi ilə qarşılanıb.

Müxtəlif mükafatlara layiq görülüb şair Metin Turan. O, 1995-ci ildə "İhsan Hıncər Türk Folkloruna Hizmet" mükafatı ilə təltif olunub. 2003-cü ildə "O şəhr-i Edirne" şeiri ilə Makedoniya Respublikasında Çalılık Bahar Şənlikləri Türk Dünyası Şeir Birincilik Mükafatını, 2004-cü ildə "Suları İslatan Mecnun" kitabına görə Ruşen Hakkı Şeir Birincilik Mükafatını qazanıb.

Metin Turan çox erkən yaşlarından bədii yaradıcılıq dünyasına daxil olub. Ədəbiyyat həyatı hekayə ilə başlayıb onun ilk hekayəsi olan "Kayıp kuzu" on beş yaşında, yeni 1981-ci ildə çap olunub.

Metin Turan gənclik illərindən şeirə də maraq göstərib, içindən gələn duyğuları ağ kağızlara köçürür. Şairin yaradıcılığında saf məhəbbət duyğularının təərəmli-münə həsər edilmiş şeirlər əsas yer tutur. Sevgi lirikasının ümumiləşmiş dadi, rəngi və səsi poetikləşdirilib şairin "Gözlerindən yakaladım seni" adlı duyğu dolu şeirində:

*hüznümü sevince döndüren
leylak bir güneşi yüzün
gerdanından yakaladım seni
taş merdivenleri döndükçe endamından*

*saçının rüzgarından yakaladım seni
...bayram açar ya yeryüzü
yüzün yüzümə dəğər gibi
elindən yakaladım seni
... gözlerindən yakaladım seni.*

Şeir tamam başqa ovqatla qələmə alınıb. Bu ilhamverici şeirdə şair yarım üzünün qeyri-adi gözəlliyini günəşə, saçlarını buğda sarısı bir dalğaya bənzədir, yəmənin qoxulu əllərindən söz açır. İçini isidir oxucunun müəllif bu dadverən misralarla...

Deyirlər, qəlbədən qəlbə gedən yolun ilk dayanağı gözəldir. Şeir adından da göründüyü kimi, bu poetik parçada da aşiq sevgilisini gözələrindən yaxalayır. Misralarda zeytun gözəl gözələ olan sevgisini belə bildirir:

*Zeytin gözəlüm sənə meylim nedendir;
gözələrinin karasında uçmuşum sonsuzluğa
günleri çalınmış azap ortağımı
suları ıslatan mecnun.*

Bu misralar şairin səmimi hiss və emosiyalarının təbii poetik təzahürüdür. Ruhunu silkələyir, qəlbine toxunur, ürəyini oynadır yerindən oxucunun bu poetik parça...

"Nicedir" şeirində şairin lirik qəhrəmanın sevgisi bütün konkretliyi, aydınlığı ilə duyulur. Sevgi yağmuruna üzərinə tökülür aşiqin, dizləri üstə çökür onu sanki...

*varsam gözələrinin aydınlığına
gizlicə
kayamam incinirsən
kırpiklərim dəğince...
alfabeyi çəkməmiş sözcük fukarastıyam
bir bilsən
gülüşün ömür uzatır
sərhəddən beri gəlsən*

Bu şeir parçası böyük bir məhəbbətin səsidir. Aşiq sevgilisinin gözələrinin nuruna həsrətdir. Gizlicə gözələrdəki o nura çatmaq, ona qovuşmaq üçün kırpiklərinin sevgilisinin gözələrinə toxunmasından belə qorxur, sevgilisinin incinməsinə, qəlbənin qırılmasına istəmir. Qıymır ona, öpəndə də qorxa-qorxa öpür onu... Bir dadlı sevgili gülüşünü bir ömür bərabər sayır aşiq... Bədii-poetik cəhətdən mükəmməl olan bir şeir... Şair şeirində eşq odu ilə yanan bir aşiqin kövrək hissələrini, qəlb çırpıntılarını, məhəbbətinin böyüklüyünü səmimi bir dillə oxuculara çatdırır.

Ham da öz sevgisi yolunda min bir ızdıraba sinə gərən, əzab-əziyyətə qatlaşan aşiqdən də söz açılır onun şeirlərində:

*Sənə bir çiçək versəm
Kaldırıp gözəlliklərim
Bağışlar mısın o mavi ülkeyi
ömrümü versəm sənə.*

Şairin lirikasında təmiz məhəbbət duyğuları, saf eşqin tərənnümü parlaq boyalarla əks etdirilib. Sevgilisinin mavi gözələri ömrünə ömür qatır aşiqin. Aşiq bu mavi ölkə yolunda həyatından belə keçməyə hazır olduğunu bildirir.

Şairin lirikasının başlıca qayəsi və əsas mövzusu Vətəndir. Bir eşqdır, sevgidir Vətən Mətin Turanın. Anadolunun şəhərləri, kəndləri, dağları, çayları... şeirlərinin mövzusu olmuşdur Mətin Turanın. Şair çoxçalarlı, rəngarəng lirikasında vətəninə olan sevgisini misralarına tökmüş, məmləkətinin gözəlliklərini ön plana çıxarmışdır.

Coğrafiya sevgisi var şairin poeziyasında. Yurd sevgisini səmimi bir dillə təqdim edir Mətin Turan, dadlı, rəngli şeirləri ilə ovsunlayır oxucusunu. Şair öz əsərlərində Türkiyənin poetik xəritəsini çəkir, məmləkətinin əksər guşələrini vəsf edir. Erzurumdan Edirneyə, Karsdan Erzincana, Adanadan Bursaya, Ankaradan İstanbula, Diyarbakırdan Mardina, Amasradan İspartaya, Ahlatdan Karaağaç, Çorludan Kapıkuleyə, Haymanadan Kağızmana, Ardahanadan Erciyesə... Türkiyənin bu fərqli-fərqli yerləri özünəxas xüsusiyyətləri ilə diqqəti cəlb edir şairin şeirlərində:

*deniz ki rengini almış dağdan
dağ ki kokusunu dənizdən
ve bil ki çeşm-i cihandasın
gecedir, lacivert bir gül hükmündədir aşk
sırrını vermədən korkma
amasra bütün çılğınlığıyla bizdən.*

Şair gördüyü bu füsunkar mənzərə qarşısında heyran qalır və Amasranı *çeşm-i cihan* adlandırmaqla misralardakı bədii pafosu daha da artırır.

Şairin şeirlərində mədəniyyətin aynası, populyar türkütlü Emirdağ, gül şəhəri, ayrı bir gözəl olan İsparta da diqqəti çəkir:

*şimdi isparta`da gül kokusudur səhərlər;
ispartanın gülü, emirdağın türkiəsi.*

Osmanlı dövrünün tarixi və möhtəşəm abidələri üzərində də dayanır şair. Mətin Turan "O şəhər-i Edirne" şeirində Edirnenin cazibədarlığı və valehediciliyindən söz açır, Memar Sinanı eşqin ən böyük abidəsi və daşı diləndirən bir musiqiçi adlandıraraq, onun inşa etdiyi, memarlığının ən möhtəşəm əsərlərindən sayılan Selimiyyə məscidinin möhtəşəmliyi və əzəmətliyindən də bəhs edir:

*bir baştan bir başa yürüdüp sokaklarını
o kenti ben yıldızlarla sevişən neşesindən tanıırım
sinan ki aşkın ən böyük anıtı
taşı konuşturan müzisyen
ufkumu kuşatır selimiyyə.*

Mətin Turan Şərqlə Qərbi özündə yaşadan, Avropanın mədəniyyət paytaxtı İstanbul haqqında yazdığı "İstanbul şarkısı" şeirində iki nazlı gəlindən - Türkün qtl-

rur qaynaqları Ayasofya və Sultan Əhməd tarixi məbədlərindən danışır:

*sultanahmet ve ayasofya
iki ayrı yayı yülrek kemanımın
birinde eksik gerilse telim
besbelli, burkudur diğərindəki elim.*

Onun lirikasında çay, göl, dəniz, bulaq və s. obrazlar özünəməxsus cizgilərlə, mənə çalarları ilə seçilir.

*çılğın bir topaçım
kendini hazar rüzgarında savuran kumum;
ve çelik halatlarıyla ömrü insanlığın
akar karadeniz'den marmara'ya
ege'den akdeniz'e
bir avuçtan bir avuçta akar gibi.*

Şeirlerinde coğrafi adların işlənməsinin zənginliyindən də görünür ki, şair Anadolu torpağını diyar-diyar gəzib, bağrına basıb hər qarış yerini Türkiyənin və bu gözəlliklərin canlı şahidi olub. Mətin Turan şeirlərində cənnəti xatırladan Türkiyə şəhərlərini sevgiliyə bənzədir, həm də oxucularını doğma Vətəni sonsuz məhəbbətlə sevməyə çağırır. Aşağıdakı poetik parçada şair bu detalları gözəl bir şəkildə vurğulayır:

*sevgililər gibidir kentler de
gitmezsen
kaybolur adreslerin.*

Səmimi hisslərlə, gözəl duyğularla yazılmış bu şeir parçası şairin Türk coğrafiyasına verdiyi yüksək də-

yerin ifadəsidir.

Şair lirikasında yurdunu, məmləkətini olduqca həyəcanlı və dərin sevgi hissləri ilə vəsf edir. Coğrafi adlar yüksək estetik xüsusiyyətləri ilə seçilir şairin poeziyasında.

Ümumtürkiyə kontekstindən çıxış edən şairin yaradıcılığında digər bölgələrlə yanaşı, doğulub böyüyüb yaşadığı Karsın - söykəndiyi ərazinin rəngi də əks olunur:

*inip de paslı düzünden, kağızman çiçəkləğine
kokusu yayılır başka bir güzellığın
keleplərini çözlüp yalnızlığın
beş vakit yeşile açar ağaclar*

*dağ bulut ve gök üçüz kardeşir
ve bir de kavaklar elbet
billur bir esintiyle morpet deresinden
salındıkça kötek boyunca içde kokusudur
bütün yapraklar*

Bütün varlığı, əqidəsi, düşüncəsi ilə elinə-obasına, bütövlükdə xalqına bağlı olan bu sənətkar Anadolu qoxuyan şeirlərində sərgiləyir vətən sevdasını... Şairə görə, müqəddəs bir sevgidir Vətən sevgisi.

Mətin Turan şeirlərində Moskva, Mağusa (Qazimağusa), Lefkoşa, Bakı, Kiyev, Kişinyov, Cənova (Genoa), İsgəndəriyyə, Berlin, Paris, İtaliya, Amerika, Afrika, Əfqanıstan ... kimi dünya coğrafiyasına da yer ayırmışdır. O, "Bakı'de axşam" şeirində rəngli bir şəhər olan Bakıdan və bu şəhərdə yerləşən möhtəşəm Şirvanşahlar sarayı, Bakının simvolu Qız qalası və od məbədi Atəşgahdan da söz edir. Eyni zamanda, Nəsimi, Füzuli kimi ölməz dühaları da yaddan çıxartmır:

*ardına kızlar kalasını alıp
atəşgah sedası söylədiğimdendir
adını bilmeden oynadığım oyunların teri
ağarmış saçlarımdan tenime dökülən
söylədiğim şarkaların notasıdır bir şairin adı gibi
bestelenen*

*... şirvanşahlar göndərində nesimi'yim
hangi mahnıda duraklarsa tar, zıpkın yemiş
füzuli'yim suyum
bütün nehirlerden taşıp bir tası doldurmayan
bakı'deyim
yadına yelimi almış o belangazam.*

Bu poetik nümunədə üslub sadəliyi, dil və ifadə gözəlliyi özünü bütövlüklə büruzə verir.

Şeirlərində dünyanı, yaşamı bambaşqa rəngdə görür Mətin Turan. O, müasir dünyanın gedişatından narahatdır, dünyada gedən müharibələrə son qoyulmasını, yer üzündə barış olmasını və dünyanın əmin-amanlıq içində yaşamasını istəyir.

Qəhrolası savaqlar içərisində itib gedən insanlıq dəyərlərini, paramparça olmuş insanlığı dila gətirir "Ortadoğu" şeirində Mətin Turan. Savaş mövzusu bu şeirdə

çox bədii və poetik bir şəkildə öz ifadəsini tapıb:

*gözkapaklarını sakla gözlerini bana ver
ateşə qarışıp baruta sığındığım zamandır
sabah müşümən akşam yahudi gece dinsiz
musa'sız turmandığım tur dağıni parçalayan
şivandır
emzikli bebeklerin gözlerinde bin yıllık hasret
ve anaların
cevahir yürekli oğlanların
kızıl kana bulanmış civan kızların duvağında
figandır.
merhametini acısına kusmuş her ortadoğu
kendinden yükselen
bir körpe çığlık bin ahuzardır.*

Bu poetik parça Orta Şərqdə gedən hadisələri canlı, dipdiri şəkildə sərgiləyən bir tablodur. Bu misraları oxuduqca oxucu özünü həmin hadisələrin içində hiss edir, körpələrin göz yaşları, ah-naləsi bir xəncər kimi saplanır onun ürəyinə. Qanlı-qadali müharibələrdən, nahaq tökülən qanlardan doğan dərin kədər hissi yüksək sənətkarlıqla və təsirli poetik lövhələrlə verilib bu şeir parçasında. Şair dünyanı yemilənməyə, insanları qardaşlığa, dostluğa, barış və sevgi içində yaşamağa çağırır.

Müəllif "Mülteci Emrah" və "Dağlarımız Köröğlü" adlı şeirlərində özü, ustaları və ilham qaynaqlarından söz edir, tarixdə iz buraxıb gedən Yunus Emre, Karacaoğlan, Emrah, Köröğlü kimi ustalarını bu misralarla anır:

*nasıl da inkar gelir tarih yazıcılar
yanlış bir karacaoğlanım kendi ülkemde
mülteci bir emrah
dağlarımızın koyaklarında yabancı köröğlü
benim ülkemde aşk büyükkenet mağlubu bilbord;
ovalarımız yumuş, dağlarımız köröğlü.*

Lövhələr tez-tez dəyişir şairin poeziyasında. Təbiətin gözəlliyi, təkrarsızlığı əsas mövzulardandır bu poeziyada. Şeirlərində ürəkəçən təbiət gözəlliklərinin əlvan poetik mənzərəsini verən şair təbiətin canlanması ilə insanın şövqə gəlməsini vəhdətdə götürür:

*yurdum şimdi bahar açmış çiçek seli
şimdi ülkem bütün pencerelerinde yağmur çizesi.*

Ekolojiya və ətraf mühitin mühafizəsi mövzusu da həssas qəlbli şairin yayınıdır diqqətindən. Müəllif "Anadolu" şeirində çəkdiyi table ilə şəhərləşməni, insanların təbiətə verdiyi zərərləri, betonlaşan təbiəti göz önündə sərgiləyir:

*bütün verimli topraklara şimdi apartman ekiliyor
adana`da pamuk apartmanı, bursa`da söğüt,
pasinlerde`de buğday
temelli`de kavun, çubuk`ta alıç
balconlara taşınacak bütün sebzeler*

*şeytanını kendine taşıdı dostuna fırlatan sevgilim
yurt inşaat mühendisi diplomanı
karıncalar da terkediyor yurdumu*

Bir təbiilik, sadəlik və doğmaıq var təbiətlə bağlı şeirlərində. Təbiətin çirkliliyi və yox edilişi, ekoloji tərzliğin pozulması daim onu narahət edir. Təbiətdə baş verən ekoloji pozuntular şairi son dərəcə hiddətləndirir, qəlbini için-için sızladır onun:

*çizgiye dönüşse gözyaşın
dünya sele boğuluyor
herkes belediye başkanı buluyor suçu
aynı coğrafyayı betonlaştırıyor
attığımız her izmaritten
yontuğumuz selvi dalından
ağaçtan, börtlü böcekten habersiz
ödenmez bir ahın günahını taşıyoruz ...*

Və yaxud:

*kırsalı döven dalğalar yok artık
poşetler, kola kutuları, zerzevat
gözlerini soğuk bir ülkeye çevirmiş mariya da.*

Təbiətin ecazkar gözəlliyini önsə çəkən, vətənpərvərlik duyğuları aşılamağı bacaran şairlərimizdir Metin Turan. Oxucularına insanın təbiətin ayrılmaz hissəsi olduğunu anladır və onları təbiətin gözəlliyindən zövq almağa, ondan bəhrələnməyə, təbiətin təbiiliyini

qorumağa, onu daha da canlandırmağa çağırır.

Şair ətrafında və cəmiyyətdə bağ verən heç bir hadisəyə biganə qala bilmir. Onun şeirlərində nikbin notlarla birlikdə, şikayət ruhu da hakimdir. Xalqın ictimai taleyi, problemlər də düşündürür şairi. Poeziyası başdan-başə Türkiyə dərdi ilə yoğrulub onun:

*hangı istasyona uğrasam yanlış makastayım
hangı kavşağa varsam sola dönüş yok
beni akşam gibi düşün sevdiğim
kükiirt dumanına teslim erzurum gibi
beni diyarbakır gibi düşün sevdiğim
cezalılı bir şairin surlara asılması gibi.*

Yaşama dair hər şey yer alır şairin şeirlərində. Şair yaşadığı dönmənin ictimai, iqtisadi və siyasi dəyərlərini şeirlərində əks etdirərək tənqidi bir dillə bu mövzulara toxunur:

*ah! yüzleri türkiye haritası çocuklar
deyin ki ben bir baba idim
sakladım göz yaşlarımı ölüm haberleriyle
ağladım her gün yeni bir
her gün yeni bin ölümlere
ülkem ölüm orucunda.*

Mətin Turanın yaradıcılığında yalanın həqiqət kimi təqdim edilməsi, hər işin fallara qalması, gözəlliklər, qadağalar, təhsil sistemi problemləri, kredit kartları, valyuta məzəmmələri, yosun bağlanmış evlər, gecəqonduların nemli balkonları... kimi mövzular çox dolğun əks olunub:

*kredi kartları, tahviller, döviz hesapları
içi boşaltılmış bankalarla çoğalan
cellatlar diyarı memleket;
tersinden okununca bir tarih
en çok virgüllere sığmıyor cevaplar, sorular
ondan korkak
hangı kamyoncunun bagajından düşmüşse
üniversite
doç, dr. prof bilim ve film filan
karpuz gibi çatlıyor yalanlar.*

Mətin Turan poeziyasına özünün başlıca fikir və ideyalarını - bir sözle, bütün varlığını hopdurmağa çalışıb. Şair xalqın dər-dərini köçürür şeirlərinə, dinnir qəlbindəki sızıltılar, içindəki fırtınalar... Ömrü boyu özlü ilə daşdığı ağrıları dilə gətirir o. Ancaq ümitsizliyə, gələcəyə inamsızlığa sürükləmir insanı etirazçı şeirlərində Mətin Turan... Bu şeirlərin içərisində oxucunun görə biləcəyi, onun taleyinin bütün nöqtələrini işıqlandıracaq bir aydınlıq özünü göstərir.

Mətin Turan şeirlərinin mövzusu rəngarəngdir. Qəm, kədər, üzüntü, ayrılıq, hicran və yalnızlıq kimi motivlər də boy göstərir onun şeirlərində. *Üzümülərdən qaçış, acı və kədərdən də qurtuluş yox* ideyası da öz əksini tapıb bu poeziyada.

Qeriblik, yalnızlıq yüklü şeirlərində daha çox kövrəlir şair. Yalnızlıq və bədbinlik havasının hakim olduğu "Yalnızlığımı da yitirdim" şeiri darmadağın edir oxucu qəlbini:

*güttin, öksüz deltasına gömüldü ömrüm
yalnızlığımı da yitirdim
suyumu çəkdi armağım
içimin denizi küstü, yıkıldı bütün limanları...
ve derler ki anakız yakınlığıdır gurbet
bir elinden tutar seni,
bir elinden öteki senden;
çürük bir sandık kokusu ydu ayrılık.*

Bu misraları həyəcənsiz oxumaq olmur: qürbətə qapqara kədər və yalnızlığın acısı qaralıq bir orman kimi, qaralıq bir gecə kimi çöktür insanın içinə.

Özünəməxsus deyim tərz, poetik manerası var şairin. Bir ürəklik və bir cəsarət var Mətin Turan lirikasında. İnsan yaşamı və insani dəyərlərin ucılığı da yüksək qiymətləndirilir bu poeziyada. O, şeirlərində yurdunun gözəlliklərinə vurğunluğunu da, yurdunun problemlərini də xüsusi bir biçimdə qələmə alır. Şair lirikasında yaşadığı dövrün cizgilərini çəkir, bu günün ən aktual problemlərinə işıq sahr və bu problemlərin həlli yollarını göstərməyə çalışır.

Şair Mətin Turan çox geniş yaradıcılıq palitrası ilə müasir Türk ədəbiyyatına özünəməxsus ab-hava gətirib. O, lirikasında bəzən keçmişin ardınca getsə də, üzli gələcəyə - işığa, aydınlığa doğru yönələn bir şairdir. İnandırıcı ki, könül qapısı bütün gözəlliklərə açıq olan Mətin Turan söz dünyasını yeni-yeni əsərlərlə rəngləyəcək və bir-birindən dəyərlili sənət nümunələri yaradacaq. Hələ qabaqdadır ömrün illəri...

XƏZƏR UNİVERSİTETİNİN PROFESSORU “İQTİSADI FORUM” VERİLİŞİNİN QONAĞI OLDU

Martın 26-da “İqtisadi forum” verilişinin qonaqlarından biri Xəzər Universitetinin professoru Fuat Rəsulov olmuşdur. İqtisadi və Siyasi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Sabit Bağirovun müəllifi olduğu proqramın budəfəki buraxılışı “Azərbaycan sahibkarlığının problemləri” mövzusunda həsr olunmuşdu.

Verilişi bu link vasitəsilə izləmək olar:
<https://www.youtube.com/watch?v=2Fa8B5Ro1us&feature=youtu.be>

KHAZAR UNIVERSITY PROFESSOR AS GUEST ON “ECONOMIC FORUM” PROGRAM

On March 26, Khazar University Professor Fuat Rasulov was a guest on the “Economic Forum” program hosted by Sabit Bagirov, head of the Center for Economic and Political Studies. The program discussed the “Challenges faced by Azerbaijani Entrepreneurs.”

Watch the program here:
<https://www.youtube.com/watch?v=2Fa8B5Ro1us&feature=youtu.be>

“XƏZƏR”İN ƏMƏKDAŞININ MƏQALƏSİ ÇAP EDİLİB

Xəzər Universiteti Humanitar və sosial elmlər fakültəsinin dekan köməkçisi Validə Kərimovanın (doktorant) “Ədəbi tənqiddə estetik nəzəriyyə (Ədəbi tənqiddə estetik meyarların təhlili)” (ingilis dilində) (*“Aesthetic Theory in Literary Criticism (Analysis of Aesthetic Criterion in Literary Critique)”*) adlı elmi məqaləsi Sumqayıt Dövlət Universitetinin “Elmi xəbərlər” jurnalının “Sosial və humanitar elmlər bölməsi”nin 1-ci buraxılışında çap edilmişdir.

Məqalədə ədəbi tənqiddə estetik nəzəriyyə, ədəbi tənqiddə estetik meyarın təhlili araşdırılmış, bu mövzuda aparılmış tədqiqatlar və məşhur alimlərin fikir və görüşləri də məqalədə yer almışdır.

KHAZAR UNIVERSITY EMPLOYEE'S ARTICLE PUBLISHED

On March 30, an article authored by Valide Karimova, Khazar university doctoral student and assistant to the dean of the School of Humanities and Social Sciences, entitled “Aesthetic Theory in Literary Criticism” was published in the *Scientific News Journal* of Sumqayıt State University.

The article is an analysis of the use of the aesthetic concept in literary criticism; it also contains discussions and findings of previous studies.

Read the full article here:

QEYRƏT

QALASININ

ÖVLADI

Vaqif müəllimlə ilk tanışlığım və sonrakı görüşlərimiz zamanı həmişə özüme də tam aydın olmayan bir duyğu səslənirdi içimdə: Vaqif müəllim kimi bir insan, bir şəxsiyyət yalnız Naxçıvan torpağında doğulub, boya-başa çata bilərdi. Sanki tuncdan tökülmiş heykəl görkəmi ilə əzəli və qədim Naxçıvanımızın qürur və əzəmətini daşıyırdı özündə. Sonralar poeziyası ilə dərinlən tanış olduqca, bu duyğumda yanılmadığımı şahidi oldum. Vəfatından təxminən iki ay əvvəl mənə öz avtoqrafı ilə ("Ən vəfalı dost kimi, böyük ürək sahibi olan ziyalı kimi şəxsiyyətinə hörmət bəslədiyim Əlirza müəllimə müəllifdən xatirə olaraq. 8. XII. 2015. 19.30") hədiyyə etdiyi "Kərkinin taleyi" kitabını oxuyandan sonra isə bu duyğumun həqiqiliyinə tam əmin oldum. Onun ruhu, varlığı doğma torpağa məhəbbətdən, sədəqətdən yoğrulmuşdu; bu onun sarsılmaz əqidəsini və dönməzliyini şərtləndirirdi.

*Əlinca mərdlərin haray səsidir,
Köksündə izi var əlin-ələtin.
Ötən əsrlərin nişanəsidir,
Daşlaşan qeyrətdir Məminə Xatun.*

*... Dar gündə əlinə silahın alıb,
Danışıb Sədərək, dimib Sədərək.
Döyüşdə düşməne qələbə çalıb,
Qeyrət qalasına dönüb Sədərək.*

Bu bəndlər Vaqif müəllimin "Dənizə qar yağır" kitabının ilk şeiri - "Sözlü, nəğməli diyar" şeirindəndir. Həcmcə çox da iri olmayan bu kitabına şair "Naxçıvan süitəsi", "Naxçıvan nəğməsi" adlı şeirlərini də daxil etmişdi. Bu şeirlər fikrin aydınlığı, hissələrin təbiiyyəti və poetik təhkiyənin abəngdarlığı ilə seçilir. Bu

şeirlərdə Vaqif müəllim doğma diyarının keçmişini və bu gününü, qəhrəmanlıq tarixini, mədəniyyət abidələrini, təbii gözəlliklərini və sərvətlərini böyük sevgi və ilhamla tərənnüm edir.

Maraqlıdır, indi çox az-az işlənən "qeyrət" sözüne Vaqif müəllimin şeirlərində və publisistik yazılarında kifayət qədər rast gəlmək mümkündür. Balke həyatının sonunadək çalışdığı Naxçıvan Dövlət Universitetinin nəşriyyatına "Qeyrət" adını da Vaqif müəllim özü vermişdi?

"Kərkinin taleyi" kitabının hər səhifəsində Vaqif müəllimin ermənilər tərəfindən xaincəsinə zəbt edilmiş doğma kəndə (bela də demək olar; Kərki kəndi Vaqif müəllimin anadan olduğu və yaşadığı, məktəb direktoru işlədiyi Sədərək kəndinin yaxınlığında idi və Sədərək sovetliyinə daxil idi) görə iztirabları, hiss və həyəcanları, düşməne qəzəbi duyulur. Kitabın Azərbaycanın böyük vətənpərvər oğlu tərəfindən yazıldığına heç bir şübhə qalmır.

Yuxarıda adı çəkdiyim və misal gətirdiyim "Dənizə qar yağır" kitabım mənə göndərəndən sonra aramızda məni düşündürən bir söhbət oldu. Dəqiq xatırlamıram, e-mail yazışmada, yaxud telefonla mənə xahiş etdi ki, kitab haqqında məqalə yazım. Məni düşündürən də məhz bu oldu ki, mən ədəbi tənqidçi deyiləm və heç bir belə yazım da çap olunmayıb. Bəs niyə mən?

Vaqif müəllimin yaradıcılığı haqqında akademik İsa Həbibbəyli başda olmaqla (İsa müəllimin Vaqif müəllim haqqında yazılarından ibarət ayrıca "Sənətə vəqiflik" adlı kitab çap edilib) Azərbaycanın adlı-sanlı ədəbiyyatşünas və tənqidçiləri, müxtəlif sahələrin alimləri məqalələr yazmışlar. Akademiklər Ziya Bünyadov, Bəkir Nəbiyev, şair və yazıçılardan Bəxtiyar Va-

habzədə, İsmayıl Şıxlı və digərləri onun poeziyası haqqında maraqlı fikirlər söyləmişlər. Onun "Dənizə qar yağır" kitabı haqqında da heç özünü demədən peşəkar tənqidçi və ədəbiyyatçılar məqalə yazdılar və çox gələn ki, yazıblar da. Bəs niyə mənəm yazmağımı istəyirdi? Təbii ki, yazacağımı vəd etdim və "Təfəkkürlə hissiyyatın ideal vəhdəti" adlı məqalə yazdım.

Məqaləni "Azərbaycan" qəzetinə təqdim etdim və bir neçə gündən sonra çap olundu. Vaqif müəllim zəng edib təşəkkürünü bildirdi. Mən söyləyəndə ki, məqaləni bir az ixtisar ediblər, təskinlik verdi ki, "Azərbaycan" qəzetində bundan iri həcmli ədəbi rəy çap olunmur. Lakin mən onun məqaləni bütünlüklə oxumasını istəyirdim. Ertə həmin gün məqaləni "525-ci qəzet"ə göndərdim. Sabahı Vaqif müəllim zəng etdi və böyük bir ruh yüksəkliyi ilə minnətdarlığını bildirdi. Mən məqalənin çıxdığını bilmirdim. Qəzeti aldım, məqalə tam həcmdə çap olunmuşdu. Mən də öz növbəmdə redaksiyaya zəng edib təşəkkürümü bildirdim. Maraqlıdır ki, Vaqif müəllim də qəzeti görməmişdi. Mənə söylədiyinə görə, səhv etmişəm, Qaxdan bir tanış zəng edib, kitabı haqqında məqalə çap olunduğuna görə onu təbrik etmiş, bundan sonra qəzeti alıb oxumuşdu. Sonralar həmin məqaləni Vaqif müəllim öz yaradıcılığına aid məqalələrdən ibarət tərtib etdiyi "Bir ömür yaşadım..." kitabına da daxil etmişdi.

Vaqif müəllimlə tanışlığımız qiyabi başlamışdı. Çalışdığım Xəzər Universitetinin "Xəzər Xəbər" jurnalının redaksiyasına Vaqif müəllimin qohumu olan əməkdaşımız gəldi və onun yenice çapdan çıxmış şeirlər kitabını mənə verdi. Şeirləri oxuyandan sonra öz dəst-xətti, öz poetik üslubu olan bir şairlə tanış oldum. Vaqif müəllimi müdriklik xəzinəsi olan folklorumuzun və çoxəsrlilik yazılı ədəbiyyatımızın möhtəşəm ənənələri kimi zəngin ədəbi zəmin üzərində pərvəriş tapmış, çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatında öz səsi, öz nəfəsi olan, orijinal duyum və deyim tərzilə seçilən qələm sahibi kimi tanıdım.

Kitabdakı şeirlərin gənclər üçün ibrətamiz olacaq bir neçəsini "Xəzər Xəbər" jurnalının növbəti nömrəsində Vaqif müəllimin fotoportreti ilə birlikdə çap etdik. Jurnal Vaqif müəllimə çatdırıldıqdan sonra mənə zəng etdi, tanış olduq və tədricən aramızda sadiqətli və vafalı bir dostluq körpüsü yarandı.

Sonra Vaqif müəllimlə məktublaşdı, Naxçıvan Dövlət Universitetinin (NDU) tələbə həyatının jurnalımızda işıqlandırılması ideyasını müzakirə etdik, təkliflərimizi universitetin rektoru, akademik İsa Həbibbəyliyə bildirdik. İsa müəllim təkliflərimizi qəbul etdi və Vaqif müəllimin rəhbərliyi ilə NDU-da "Xəzər Xəbər"nin bürosu yaradıldı. Jurnalımızın hər nömrəsinə yazılar gəlməyə başladı. Artıq neçə illərdir ki, jurnalımızın, demək olar ki, hər nömrəsində NDU həyatından yazılar dərc olunur. Beləliklə də, həm çoxsaylı oxucularımızın NDU haqqında məlumatlandırılmasında,

həm də "Xəzər Xəbər" jurnalının NDU-da, həmçinin Muxtar Respublikanın humanitar təsisatlarında yayılması və təbliği, jurnal vasitəsilə Muxtar Respublikada Xəzər Universitetinin geniş və ətəflü təqdim olunmasında Vaqif müəllim misilsiz xidmət göstərdi.

Vaqif müəllim şəxsi xahişlərimə də böyük diqqətlə yanaşan nadir dostlardan idi. Oğlum Xaqanın və qızım Altuntacın doktoranturada təhsil aldıkları illərdə məqalələrinin "Naxçıvan Dövlət universitetinin elmi əsərləri"ndə dərc etdirməsini və müdafiələri ərəfəsində isə avtoferatlarına Naxçıvanın adlı-sanlı ziyalıları tərəfindən rəy yazdırıb göndərməsini heç zaman unuda bilmərik. Bu məqamda onun görünməmiş bir nəciibliyi haqqında danışmaya bilmərəm. Qızım Altuntacın avtoferatı çapdan çıxandan sonra elektron poçtla ona göndərdim və iki rəy yazdırmasını xahiş etdim.

Üstündən 5-6 gün keçdi, Vaqif müəllimdən cavab gəlmədi. Narahət olub, ona zəng etdim. Dedi ki, son günlər poçtuna baxmamışam, narahət olma, iki rəy təşkil edər və bu günlərdə Bakıya gələndə gətirərəm. Bir neçə gün sonra rəyləri zərf içində iş yerməyə mənə çatdırdılar və xəbər tutdum ki, Vaqif müəllim xəstəxanadadır. Səbuhiyə zəng edərək öyrəndim ki, Vaqif müəllim ağır cərrahiyyə əməliyyatı keçirmək üçün xəstəxanaya yerləşdirilib. Demə, amansız xəstəliyi ilə mübarizədə olduğu günlərdə mənə heç nə demədən xahişimi yerinə yetirməklə də məşğul olubmuş...

Dərhal xəstəxanaya yanma gətdim. Qürur və əzəməti özündə idi, mərd simasında qəm-kədər əlaməti yox idi. Söhbət etdik, onu öpüb ayrıldım. Əməliyyat olunduğu və sonrakı günlərdə Səbuhiyə zəng edib, halından xəbər tuturdum. Xəstəxanadan çıxandan sonra evində onunla görüşdüm. Öztünlü yaxşı hiss edirdi. Yemək yedik, söhbət etdik. Onun tam sağalacağına əminliklə ayrıldıq. Sarsıdıcı xəbəri bir neçə müddət sonra Səbuhi zəng edib dedi: atam dünyasını dəyişib...

Ağır itki idi. Dostları üçün də, onu tanıyanlar üçün də... Böyük qəlb ağrısı ilə Vaqif müəllim haqqında nekroloq yazıb, fotosəklilə birlikdə "Xəzər Xəbər" jurnalının 2016-cı ilin fevral nömrəsində dərc etdik.

Vaqif müəllimlə ən son "görüş" onun qurx mərasimində oldu. Səbuhi yenice çapdan çıxmış "Ömrün payız nəğməsi" adlı şeirlər kitabını mənə verdi. Səbuhi ilə yazıçı dostumuz, nəşir Qəşəm İsabəylinin ciddi söyünə baxmayaraq, Vaqif müəllim sonuncu kitabını görə bilmədi... Hər dəfə bir cərgədə durmuş kitablara nəzər salanda, avtoqrafız olan bu kitab ən niskilli anlar yaşadır mənə, kövrək xatirələrə qaytarır məni...

Sədaqətli, nəciib, xeyrixah, təvazökar və layəqətli bir insan kimi Vaqif müəllimin əziz xatirəsi dostlarımızın qəlbində daim yaşayacaq.

Əlirza Balayev,
əməkdar jurnalist

TIME

EATING MORE OF THIS WILL MAKE YOU LIVE LONGER

Alexandra Sifferlin

Feb 23, 2017

By now we know that eating more fruits and vegetables is good for our health, but a new study suggests that eating even more produce can prevent millions of deaths each year.

In the report, published in the *International Journal of Epidemiology*, researchers from Imperial College London conducted a meta-analysis of 95 studies looking at fruit and vegetable intake. They estimated that 7.8 million premature global deaths could be avoided yearly if people ate 10 portions of fruits and vegetables a day.

The researchers characterize 10 portions as 800 grams of fruits and vegetables a day. For context, one medium apple is around 182 grams.

Already eating plenty of fruits and vegetables cut people's risk of early death from heart disease and cancer. But the researchers estimated that if people ate up to 10 portions a day, there would be a 24% lower risk of heart disease, 33% lower risk of stroke, 28% lower risk of cardiovascular disease, 13% lower risk of cancer, and a 31% lower risk of dying early when compared to not eating any fruit or vegetables.

The fruits and vegetables that were

linked to lower risk of heart problems included the usual suspects like apples, citrus, and leafy veggies like spinach. Other cruciferous vegetables like broccoli and Brussels sprouts as well as peppers and green beans were linked to potentially lower cancer risk.

The researchers didn't show why higher portions of fruits and vegetables can lead to fewer deaths, but some of the basic nutrients in the produce can improve health. "Fruit and vegetables have been shown to reduce cholesterol levels, blood pressure, and to boost the health of our blood vessels and immune system," said study author Dagfinn Aune of the Imperial College London School of Public Health in a statement. "This may be due to the complex network of nutrients they hold. For instance they contain many antioxidants, which may reduce DNA damage, and lead to a reduction in cancer risk."

But how realistic is it to ask people to eat up to 10 portions of produce? Considering fewer than 18% of Americans eat the recommended amount of fruit and less than 14% eat the recommended amount of vegetables, that will be a challenge.

<http://time.com/4680193/eat-fruits-vegetables-live-longer/?xid=newsletter-brief>

ƏZİZ NESİN

SİZİN ÖLKƏDƏ EŞŞƏK YOXDUR?

(Hekayə)

Dişi ağrıyır kimi, bir əli üzündə başını sağa-sola yellədə-yellədə içəri girdi. Bir yandan əlini yanağına vurur, bir yandan da:

– Tüff, rüsvayi-cahan olduq – deyə deyindir.

O, əslində çox nəcib bir adamdır. Qapıdan girər-girməz, salami vermədən belə deyilməsinə çox təəccüb etdim.

– Xoş gəldiniz, – dedim – buyurun, rica edirəm, oturun.

– Rəzil olduq, rəzil...

– Necəsiniz?

– Necə ola bilərəm? Biabır olduq... biabır...

Yəqin başına bir fəlakət gəlmişdi. Bəlkə də ailəsinə bir bədbəxtlik üz vermişdi...

– Yerin dibinə girdik, məhv olduq...

– Axı nə üçün? Nə olmuşdur?

– Daha nə olacaq? Bir qotur eşşəyi kişiyyə iki min beş yüz lirəyə satdılar...

Üzünə diqqətlə baxdım: Yoxsa dəli olmuşdu? Qorxumu gizlətmək istəmədim. Arvadı çağırmaq üçün bəhanə edərək:

– Qəhvə içərsinizmi? – dedim.

– Qəhvə-zad yeri deyil. Rüsvay olduq... Bir nalsız qart eşşək iki min beş yüz lirəyə verilər?

– Heç eşşək satmadığım üçün bu qiymətin artıq-əskik olduğunu deyə bilmərəm.

– Canım, mən də eşşək çovdarı deyiləm. Amma bir eşşəyin iki min beş yüzə getmədiyini bilirəm.

– Deyəsən, səbəbləriniz pozulmuşdur?

– Pozular da... Mənim səbəbim pozulmasın, kiminki pozulsun? Siz eşşəyin bu qədər baha satıldığını görmüsünüzmü?

– İyirmi ildən çox olar ki, heç eşşək görməmişəm.

– Mən sizə eşşəyi görüb-görmədiyinizi yox, onun belə məbləğə satıldığını deyirəm.

– Vallahi nə deyim... Ləyaqətli eşşək bəlkə o qiymətə gedə...

– Canım eşşək – eşşəkdir. Nə ləyaqətbazlıqdır. O durub nitq söyləməyəcək ki?

Üstəlik, həm qotur, həm də qart... Elə baha qiymətə satdılar. Həm də işin ən pis cəhəti odur ki, bunda mənim də iştirakım var.

– Nə deyirsən?!

– Bəli. Elə mən sənə bunu demək üçün gəlmişəm. Sən yaqın bilirsən ki, Amerikanın dəvəti üzrə mən İstanbul universitetindən bir illiyə oraya ezam edilmiş və xanumumu da özümmlə aparmışdım.

– Onu bilirəm.

– Amerikada bir professorla dost oldum. Mənə çox kömək etdi. Çox yaxşılığı keçdi. Qayıdıb gələndən sonra onunla məktublaşdıq. O, Türkiyəni sevan, türklərə dost olan bir adamdır. Məktublarının birində antik xalı mütəxəssisi olan bir dostunun öz əsəri üçün tədqiqat aparmaq məqsədilə Türkiyə gələcəyini yazıb, ona kömək edib-edə bilməyəcəyimi soruşurdu.

Mən də tətillə vaxtında buraya gələrsə, məmnuniyyətlə ona yoldaşlıq edəcəyimi yazdım.

Hindistan və İranda tədqiqat aparandan sonra o, iyul ayında gəlib çıxdı.

O düşdüüyü otdədən mənə telefon etdi, mən də onun yanına getdim. O, əslən almaniyalı olan amerikan idi. Deyəsən, yəhudi idi.

Bura gəlməmişdən əvvəl gəzdiyi yerlərdən dörd böyük çamadan dolusu xalı, heybə və kilim gətirmişdi.

O, çamadanlarını açıb buradakı şeyləri mənə göstərdi.

O, bu şeyləri tapmasından çox məmnun halda bunların ölçülməz dərəcədə qiymətli olduğunu söylədi.

Bu şeylərin arasında üç qarış eni, beş-on qarış uzunlu olan köhnə xalı parçasını göstərərək, onun azı otuz min dollar qiyməti olduğunu, bir iranlı kəndlidən cəmi bir dollara satın aldığını və bu zaman həmin kəndlinin pulu alarkən xeyli təəccüb etdiyini dedi.

Mən bu xalı parçasının nədən bu qədər baha olduğunu soruşdum.

Çünki – dedi, – bunun hər kvadrat santimetrində səksən ilmək var. Bu bir şah əsərdir.

O, böyük ehtirasla bu məsələ haqqında danışıxır və dünyada bir kvadrat santimetrde yüz ilmək olan xalının mövcud olması, dünyanın hansı muzeyində isə asılması haqda da deyirdi...

Sonra mənə bir keçə göstərdi. Bunu – dedi – əlli sentə aldım. Bunun isə azı beş min dollar qiyməti var.

Mən ondan belə bahalı şeyləri nə yolla bu qədər ucuz ala bildiyini soruşdum.

– Qırx ildir ki, bu sahədə çalışıram, – dedi. – Bizim də özümüza görə üsulumuz var.

O sonra mənə bu üsullar haqqında məlumat verdi. Ağzım açıla qaldı. Xalılıq sənəti, dünyanın ən yüksək sənətiymiş.

O xalı haqqında iki albom, üç kitab nəşr etdirib. Dünyada olan bir neçə qiymətli xalı kolleksiyasının birinə də onun özü sahibmiş.

Biz sonra onunla Anadolunu gəzməyə çıxdıq. Vilayətləri, qəzaları gəzirdik. O, məscidlərdə qiymətli hesab etdiyi xahların rəngli fotolarını çəkir, qeydlər edirdi.

Bir neçə adamdan köhnə heybə, xalı, keçə və kilim də satın aldı. Dediyinə görə, burada aldıkları başqa Şərqlə ölkələrində aldığı şeylərin hamısından qiymətli imiş.

Arxeoloji qazıntılar aparılan bir yerə də gəldik.

Amerika və alman arxeoloqları bir-birindən beş-on kilometr aralı düşərgələr qurmuş, qazıntı işləri aparırdılar. Onlar yerin altını üstünə çevirmiş, dağları, təpələri həllac pambığı halına salmışdılar.

Bir qəsəbə genişliyi olan bu qazıntı ərazisində eramızdan on əsr əvvəldən başlamış bu günə qədər bir neçə mədəniyyət yaranmış və torpağın altında üst-üstə qalıblarmış.

Onlar yerin altında bir neçə şəhər kəşf etmiş, orada saraylar, çəbirlər tapmışdılar.

Tarix və arxeologiya ilə maraqlanan çoxlu xarici turist maşını da burada qaynaşırdı. Hər iki-üç kilometrə beş-on turistə rast gəlmək olurdu.

Ətrafdakı kəndlərin sakinləri buraya toplaşır, yer altından tapdıqları saxsı parçalarını bu turistlərə satır, turistlər bu şeyləri qapışdırırdılar.

Kəndli uşaqları da yol boyunca düzülərək, qazıntı yerindən tapdıqları halqaları, yazılı daşları, qab-qacaq qırıqlarını «Van dalır», «Tuu dalır»- deyə bağıra-bağıra turistlərin dalınca qaçırdılar.

Buralara qədər gəlib çıxdığım üçün mən də yadigar bir şey alım — dedim. On yaşı ancaq olan bir qızın əlində bir vazə qulpu, yanındakı oğlanın əlində isə adam başına oxşayan mavi rəngli kiçik bir daş vardı. Bu yəqin üzük daşı idi.

— Bunlar neçəyədir, bala? — deyə soruşdum.

Qız vazonun qulpu üçün qırx lirə, oğlan isə daş üçün on beş lirə istədi. Bu şeylərin həmin məbləğə dəyib-dəymədiyini bilmədiyimə baxmayaraq:

— Bahadır, — dedim.

Onlar böyük adamlar kimi bu şeylərin heç də baha olmadığını, atalarının bu şeyləri beş metr dərinlikdə tapdığını dedilər.

Bu şeyləri almaq istəyirdim ki, amerikalı mütəxəssis onların heç bir tarix və arxeoloji dəyəri olmadığını, Şərq ölkələrində kəndlilərin Avropa və Amerikadan gələn turistləri aldadıb belə şeyləri satdıqlarını söylədi. Onun dediyinə görə, bu hiyləgər kəndlilər məşhur arxeoloqları belə aldatmağı bacarırlar. Hətta, bir dəfə ölü bir it leşinin tüklərini qırxaraq, onu bir hökmdarın mumiyası adı ilə amerikalı turistə sata bilməşlər.

Biz kirələdiyimiz cıp maşınında gedirdik. Hava çox bürkü idi. Yol kənarında üç qovaq ağacı altındakı quyunu görəndə dayandıq. Kölgədə oturub nahar etmək istəyirdik. Orada bir kəndli uzanmışdı. Onun yaxınlığında isə bir eşşək otlayırdı.

Biz qoca ilə salamlaşdıq və onunla danışımağa başladığımız. Mən onun dediklərini amerikalı üçün ingiliscəyə çevirdim.

— Buradakı kəndlərdə ən çox nə yetişir?

Kəndli:

— Heç bir şey — deyə cavab verdi. — Əvvəllər burada əkin-biçinlə məşğul olurdular, taxıl yetişirdi. Amma bu qazıntılar başlayalı 20 ildir ki, hamı tənbelləşib, daha heç bir şey əkmirlər.

Amerikalı:

— Eynən başqa yerlərdə də belədir, — dedi.

— Bəs bu yerlərin adamları nə ilə keçinirlər? — deyə soruşdum.

— Yerin altından qab-qacaq qırığı, daş-maş çıxarıb, bura doluşan əcnəbilərə satırlar.

Amerikalı:

— Eynən başqa yerlərdə olduğu kimi, — deyə təkrar etdi.

— Bizim bu yerlərin adamları yaman xarab olublar. Ölkənin bütün xəzinələrini su qiymətinə əcnəbilərə satdılar. Yerdən çıxan şeylər əsl dəyərinə satılsa idi, on belə Türkiyəni abad etmək olardı. Oğrular bura doluşub. Torpaq altından çıxan qiymətli antik şeyləri oğurlayıb xarici ölkələrə aparırlar. Bu şeylərin bəzisini özləri qazıb çıxarıb, bəzilərini də

kəndlilərdən alırlar.

Amerikalı yenə onun sözünü təsdiq etdi.

Kəndli sözünə davam edərək:

— Daha, — dedi, — torpağın altında çıxarmağa bir zəhrimar da qalmayıb. Əcnəbilər indi nə oğurlayırsa, onu hökumətdən oğurlayırlar.

Mən:

— Bəs kəndlilər indi nə ilə dolanırlar? — deyə soruşdum.

— Heç onu soruşma... Buralarda altı kənd var. Evlərinə getsən, çır-çılpaq. Heç bir şey görə bilməzsən. Nə su qabı, nə səhəng, nə çanaq qalmışdır.

— Nə üçün belə?

— Ona görə ki, hər şeyi bu turistlərə satırlar. Evlərdə qiymətli bir şey qalmamışdır.

Hər nə varsa adını antik şey qoyub satırlar. Adamlar yaman korlanıb. Dünən əl boyda bir uşaq mənim eşşəyimin boynundakı muncuqları oğurlayıb. O bunları aparıb əvvəl torpağa basdıracaq, sonra da oradan çıxarıb antik şeydir — deyə satacaq. Evlərdəki gəlinlik qızlar da birləşiblər. Əllərinə keçən hər daşı məharətlə ovur, onlara cürbəcür şəkillər verib satırlar. Onlar eşşək nalından medallar, köhnə pullar qayıрмаğı da bacarırlar.

Amerikalı yenə başqa ölkələrdə də belə etdiklərini təsdiq elədi.

Mən qoca kəndlidən:

— Bəs sən nə ilə dolanırsan? — deyə soruşdum.

— Mən eşşək çovdaniyam — dedi.

O bunu deyib quyudan su çəkdi və eşşəyə verdi. Eşşək su içərkən amerikalı birdən yerindən sıçrayıb, eşşəyin yanına getdi. Mən isə kəndli ilə söhbətimi davam etdirdim.

— Eşşək alıb-satmaqla keçinə bilirsənmi?

— Şükür allaha... beş ildir bu işlə dolanıram.

— Məsələn, nə qədər qazanırsan?

— Bu alıb-satdığım eşşəkdən asılıdır.

— Bir eşşəyi nə qədər vaxta sata bilərsən?

— Bunu da bilmək olmaz. Bəzən üç ay, beş ay bir eşşək satılır, bəzən də görürsən bir gündə beş eşşək satırısan...

Amerikalı yanıma qayıtdı. Çox həyəcanlı idi.

— Eşşəyin üstündə bir xalı parçası var, görmüsənmi?

O, ingiliscə danışdığı üçün kəndli onu başa düşmürdü. Mən baxdım. Eşşəyin dalında çox köhnə, palçıqlı bir çul vardı.

— Sən bu çirkli cındır deyirsən?

— Sən nə danışırısan? Bu bir xariqə, bir şah əsərdir. Siz kəndli ilə söhbət edəndə mən xalını diqqətlə gözdən keçirdim. Onun rəngi də işi kimi çox qiymətlidir. Hər santimetrində düz yüz ilmək var. Dünyada buna bənzər bir şey görünməyib.

— Onu almaq istəyirsən?

— Əlbəttə! Amma kəndli onu alacağını bilməməlidir, mən bunları yaxşı tanıyıram. Bir şeyini almaq istəsən, antik şey hesab edib, üstünə dünyanın qiymətini qoyacaqlar. Nə qədər pul versən, gözləri doymaz. Ona görə elə edək ki, o əsl məqsədimizi başa düşməsin. Kəndli bizə baxıb:

— Bu kafir nə qırıldadır? — deyə soruşdu.

— Heç — dedim, — bu yerlərdən xoşu gəldiyini deyir.

— Burada xoşa gələn nə var ki? Çılpaq kirəcli təpələrdir.

Amerikalı mənə:

— Sizə antik şeyləri ucuz ala bildiyimi demişdim. İndi bax, yenə bu fəndimi işə salacağam.

— Necə edəcəksiniz?

— Xalının adını belə çəkməyəcək, eşşəyi alacağam. Kəndli, çox ehtimal ki, xalının qiymətini bilmədiyi üçün köhnə çulu da eşşəyin üstündə bizə verəcək. Siz indi ona mənim bu eşşəyi almaq istədiyimi söyləyin!

Mən kəndlidən:

— Sən bu eşşəyi satırsanmı? — deyə soruşdum.

— Hə... satmaq istəyirəm...

— Onu neçəyə satmaq fikrindəsən?

— O baxır alıcısına!

— Biz almaq istəsək...

O güldü:

— Mənimlə zarafat edirsiniz? Sizin kimi bir bəyin eşşək nəyinə lazımdır?

— Sən onun fikrini çəkmə... Biz onu almaq istəyirik. Neçəyə verirsən?

— Dedim ki, o baxır alıcısına... Sən alacaqsan, yoxsa bu kafir?

— O alacaq...

— O nə millətdəndir?

— Amerikalı...

— Hə... özgə deyilmiş... Özümüzki sayılır. Carım, bu çox qart şeydir, de ki, bunu almaq ona əl verməz.

Məsələni amerikalıya dedim.

— Lap yaxşı — dedi, — deməli, o, eşşəyi ucuz verəcək.

Mən kəndliyə:

— Eşşək qart da olsa, razıdır — dedim.

— Əşi, bizimçin ayıb olar. Sonra ölkəsinə gedib «türklər mənə aldatdı» — deyər.

Bunu da amerikalıya dedim.

— Türk kəndliləri çox saf, ən düzgün adamlardır — dedi. Başqa yerlərdə olsaydı, dərhal satmağa tələsərdilər. İndi ki o, bu qədər təmiz qəlbli adamdır, mən də eşşəyi baha qiymətə alacağam.

Kəndliyə:

— Amerikalı razıdır, — dedim.

— Yaxşı. Amma bu eşşək Amerikaya çatmamış yolda ölə bilər. Hər yerini qotur basıb.

— Sənə nə, carım! O belə də olsa, almaq istəyir.

— Ay carım, bu qotur eşşək onun nəyinə lazımdır.

— Sənin nəyinə gərək?

— Maraqlanıram, — dedi. — Bircə bu amerikalı cənabdan soruş, məgər onun ölkəsində heç eşşək yoxdur?

Bunu amerikalıdan soruşdum.

— Ona deyinki, var. Amma beləsi yoxdur.

— Deməli belə... Amerikan eşşəyi onun xoşuna gəlmir, türk eşşəklərini daha çox xoşlayır.

— Eh, daha nə etmək olar. Babalı öz boynuna. Mən eşşəkdə olan bütün nöqsanları sadaladım. İndi bir qotur eşşək üçün daha bir əcnəbi qonağımızın xətrini yerə salmayaq. Sataq deyirəm.

— Neçəyə?

— Sizin üçün on min lirəyə verə bilərəm.

— Nə? Canım, dəli-zad olmamısan? Ən təmizqanlı ərəb atını iki-üç min lirəyə verirlər.

— Elə isə eşşək onun nəyinə lazımdır, elə bir ərəb atı alsın da...

Onun nə qədər istədiyini amerikalıya dedim.

— Mən onların xasiyyətini bilirəm — dedi. — Budur, gördün? Eşşək üçün on min lirə istəyən, yaqın ki, xalı üçün yüz min lirə istər. İndi mən bu eşşəyə on min lirə verərəm. Amma bunu eşdən kimi iyirmi min istəyəcək. Onu verməli olsan, əlli min istəyəcək. Ona görə də, yaxşı sövdələşmək lazımdır...

Kəndliyə:

— Sən düzünü söylə, — dedim — bu eşşəyi neçəyə almısan?

— Dilimə yalan gəlməz. Özüm də dəstəməzliyəm, yalan deyə bilmərəm. Mən bu eşşəyi dərisindən çarılıq çıxartmaq üçün beş lirəyə aldım. Bu gün də olmasa, sabah öləcək. O, başqa işə də yaramaz.

— A kişi, insafın olsun. Beş lirəyə aldığın bu heyvanı bəs nə üçün on min lirəyə satmaq istəyirsən?

— Canım, biz onu satmaq fikrində deyilik. Siz özünü almaq istəyirsiniz... Qart dedim, qotur dedim. Sabaha çıxmaz dedim... Alıram deyir... Hə, az qala yadımdan çıxmışdı. Bu, üstəlik, bir də topaldır. Dal ayağuru çəkir...

— Zərəri yoxdur.

— Götürsənmi? Deməli, belə çıxır ki, bunun nə isə bir qiyməti, bir kəraməti var. Elə deyilsə, bu amerikalı kafirə nə düşüb ki, belə qotur, qart, topal erkək bir eşşəyi alsın. Elə deyilmi? On min! Heç cür aşağı olmaz.

Mən amerikalıya:

Aşağı düşmür — dedim. — On min verək?

— Nə edək? On min lirəni versək, o zaman iyirmi min lirə istəyəcək...

Qiymət üstündə düz iki saat sövdələşdik. Arada bir fikrimizdən əl çəkmiş kimi görünüb yola düşdük. Qoca bunu heç vecinə almadı. Qayıdıb yanına gəldik.

— Qayıdıb gələcəyinizi bilirdim.

— Nədən bilirdin?

— Bunu bilməyə nə var ki? Əlinizə belə ucuz bir eşşək düşüb. Onu əldən qaçırmayacaqdınız ki?

Şoferə maşını sürüb, irəlində, yol üstündə bizi gözləməsini tapşurdum. Biz eşşəyi alandan sonra oraya gedəcək və eşşəyi orada qoyub yola düşəcəkdik.

Nə isə, əfəndim, xeyli boğaz döymədən sonra biz iki min beş yüz lirəyə razılaşdıq. Pulunu ovcuna saydıq. Kəndli bundan sonra eşşəyin çulunu götürdü və noxtasını verdi əlimizə:

— Allah xeyir versin! — dedi. Sonra da əlavə etdi: — Bizim bu qotur qart eşşək havayı satıldı... Nə isə... Xeyir aparasınız...

Amerikalının gözləri bərəlməmişdi. O, kəndlinin əlindəki çula baxırdı. İndi nə olacaqdı? Amerikalı mənə:

— Qoy duyuq düşməsin, — dedi. — Eşşəyi çəkə-çəkə bir az gedək və məsələyə əhəmiyyət

yət vermirmiş kimi qayıdıb, «eşşəyin beli üşüyər, çulu ver üstünə ataq» deyək. Elə edərək ki, o, xalı parçasını istədiyimizi başa düşməsin...

Eşşəyin noxtasından tutub yola düşdük. Eşşək çox çətinliklə yeriyirdi. Amerikalı arxadan itələyir, mən noxtasını çəkirdim. Eşşək getdikcə ayağını yerə daha çox dirəyir, biz taqətdən düşürdük. Xalını kəndlinin əlindən qopara bilsək, eşşəyi dərhal buraxıb sovuşacaqdıq.

Güc-bəla ilə iyirmi-otuz addım getmişdik ki, kəndli arxadan:

— Dayanın, — deyə bizi səslədi — Eşşəyin zadı qalmışdır...

Biz çox sevindik. Güman etdik ki, bu saat çulu gətirəcək. O, yüyürə-yüyürə gəldi.

— Eşşəyin payasını yaddan çıxarmısınız. Amerikada onun başını nəyə bağlayacaqsınız?

Heç payasız da eşşək saxlarlarmı? Naşı olmağınız elə bundan bilindi.

Amerikalı:

— Firsətdir, — dedi. — Xalı parçasını istə. De, bu köhnə çulu da versin.

Mən kəndliyə:

— Eşşək zəif və xəstədir, — dedim — üşüyəcək. Sən onun üstünə bir çul salmışdın. Onu da ver üstünə ataq.

— Yooox! Onu vermərəm. Siz məndən eşşəyi almısınız, çulu yox.

— Düzdür, eşşəyi almışıq. Amma o köhnə, bir qəpiyə dəyməyən cındır parçasını da ver üstünə salaq.

— Köhnə olmağına köhnədir, pula da getməz. Amma vermərəm.

— Nə üçün?

— O, mənim atamdan yadigar qalmış bir çuldur. Dədə-babadan xatirədir, verə bilmərəm, cənab!

Bunu amerikalıya dedim:

— Soruş görək bu çirkli cındır onun nəyinə yarayar?

Bunu da kəndliyə dedim.

— Nəyinə yarayar nə deməkdir? Başqa bir eşşək alıb onun belini örtəcəyəm. Qismət olarsa, bir sizin kimisini tapıb, allahın izniylə ona satacağam. Bu xalı parçası uğurludur. Gördünüz payanı sizə havayı verdim. Heç pul istədim?

— A canım, bir neçə quruş da çul üçün verək? Eşşək yazıqdır, üstünə örtərik.

— Ay dedin ha! Sonra bu eşşəkləri necə satacağam? Beş ildir qart və qotur eşşəkləri alıb, bu çulum sayəsində satıram. Haydı, xoş gəldiniz... Malın xeyrini görün!

Amerikalının çamı daha da qaralar deyə, bu sözləri ona deməyib, qoluna girdim. Kəndli bir neçə addım uzaqlaşdıqdan sonra:

— Eşşəyi buraxıb gedəcəyinizi bilirəm — dedi. — Ona görə uzağa aparmayın. Yoxsa yorularam.

Eşşəyi elə oradaca buraxıb maşına tərəf getdik.

Amerikalı xalı mütəxəssisi:

— Başqa yerlərdə, bax, beləsi yox idi — dedi. — Heç yerdə başıma bu iş gəlməmişdi. Başqa işlər olmuşdu. Amma beləsi olmamışdı.

Maşına mindik. Paya halə də əlində idi. Mən:

— Bunu nə edəcəksən? — deyə soruşdum.

— Bunu bu yerlərin xatirəsi olaraq xalı kolleksiyama qoyacağam. Qiymətli şey kimi. Zarafat deyil, bu bizə iki min beş yüz lirəyə oturdur. Çox ucuz aldıq...

— Görürsənmi, bütün aləmdə biabır olduq, biabır... O, başını qapazlaya-qapazlaya bu sözləri bir neçə dəfə təkrar etdi...

Azərbaycan dilinə uyğunlaşdıran: Yusif Şirvan

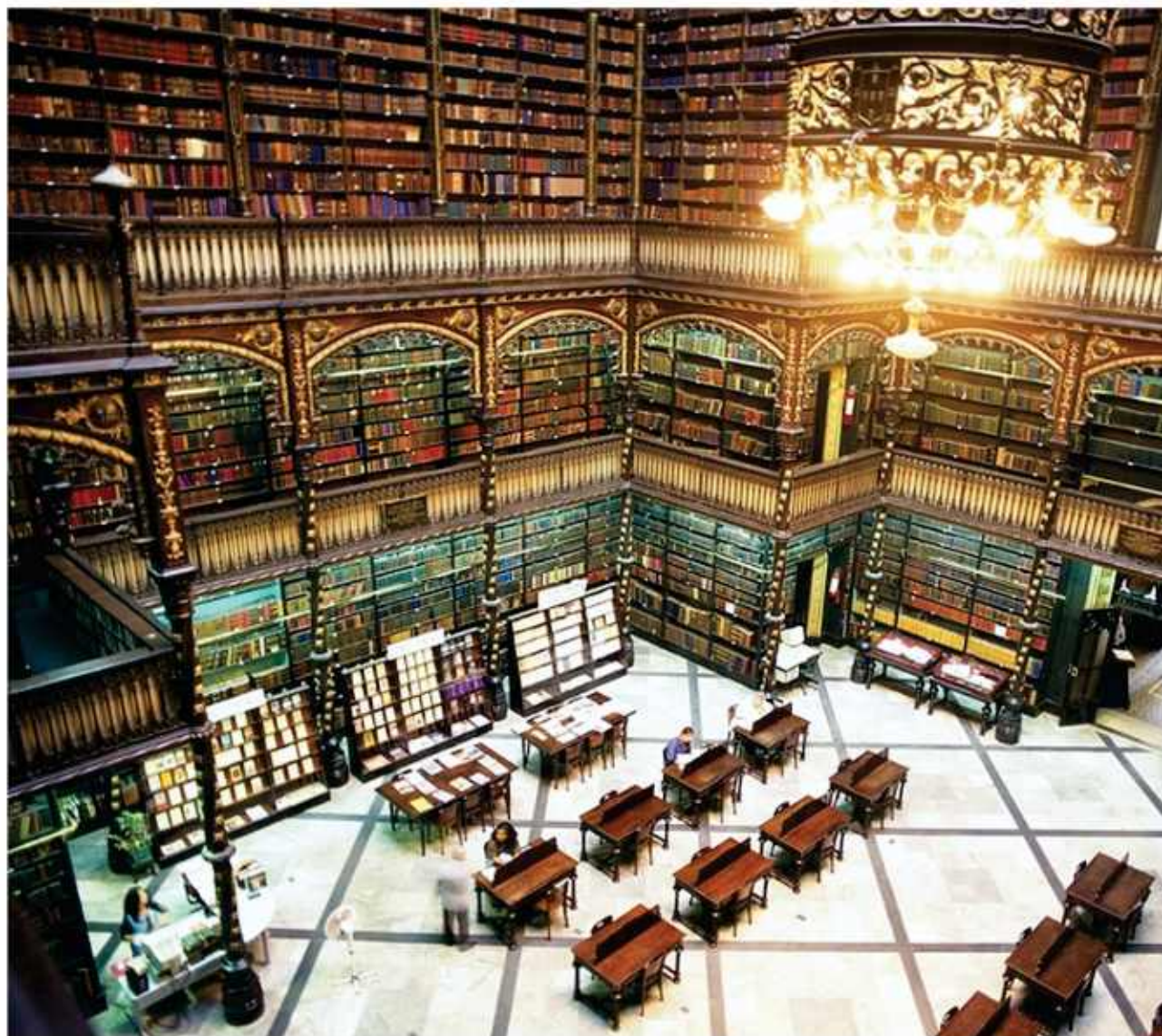
DÜNYANIN ƏN GÖZƏL KİTABXANALARI

TUT.BY xəbər portalı memarlıq nöqtəyi nəzərindən dünyanın 28 ən gözəl və qeyri-adi kitabxanasını təqdim etmişdir. Oxucularımızı onlarla tanış edirik.

ABŞ

YALE UNIVERSİTETİNDƏ BEYNEKE KİTABXANASI

Yale Universitetində Beyneke kitabxanası dünyada nadir kitabların və əlyazmaların saxlandığı azsaylı kitabxanalardan biridir. Kitabxana 1960-cı ildə Beyneke ailəsinin vəsaiti ilə memar Qordon Bunşaftın layihəsi əsasında inşa edilmişdir. Kitabxananın fondu 500 minə qədər nadir kitab və bir neçə milyon əlyazmadan ibarətdir. Qutenberqin İncili, Odübenin "Amerika quşları" kitabı nadir nüsxələrə misal ola bilər. Nobel mükafatı laureatı şair İosif Brodskinin Amerika arxivində də bu kitabxanada saxlanılır.

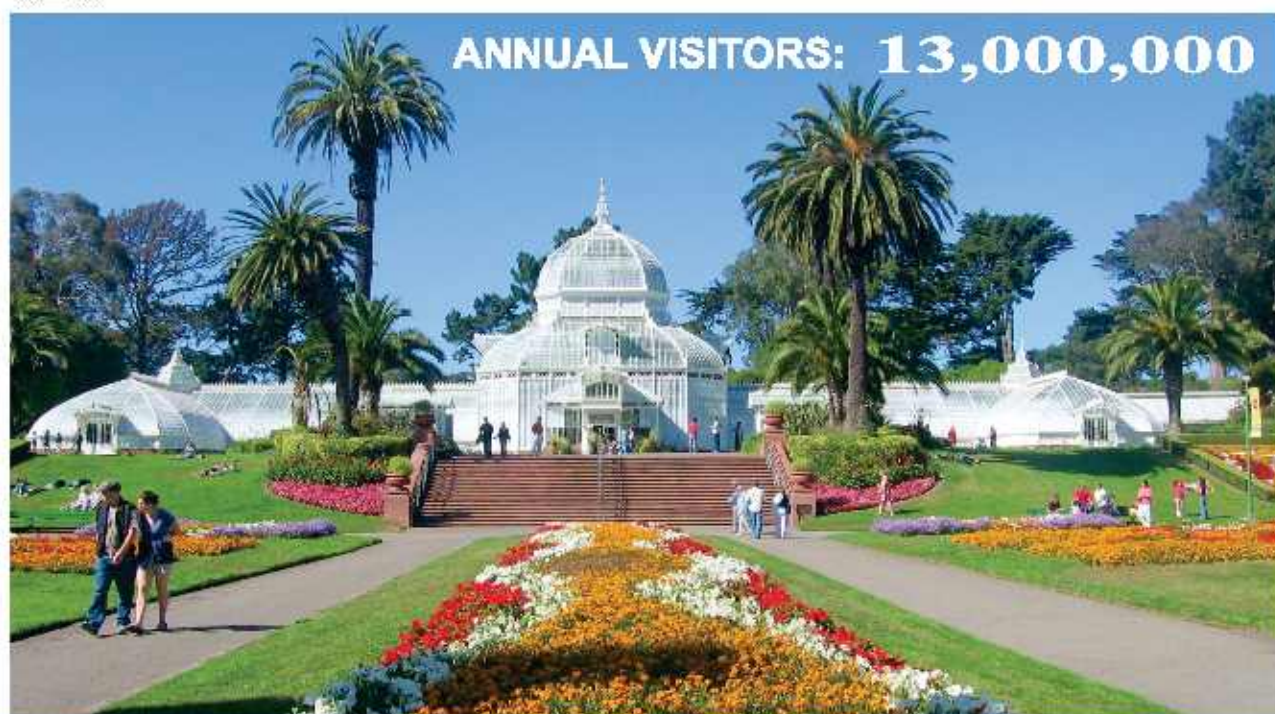

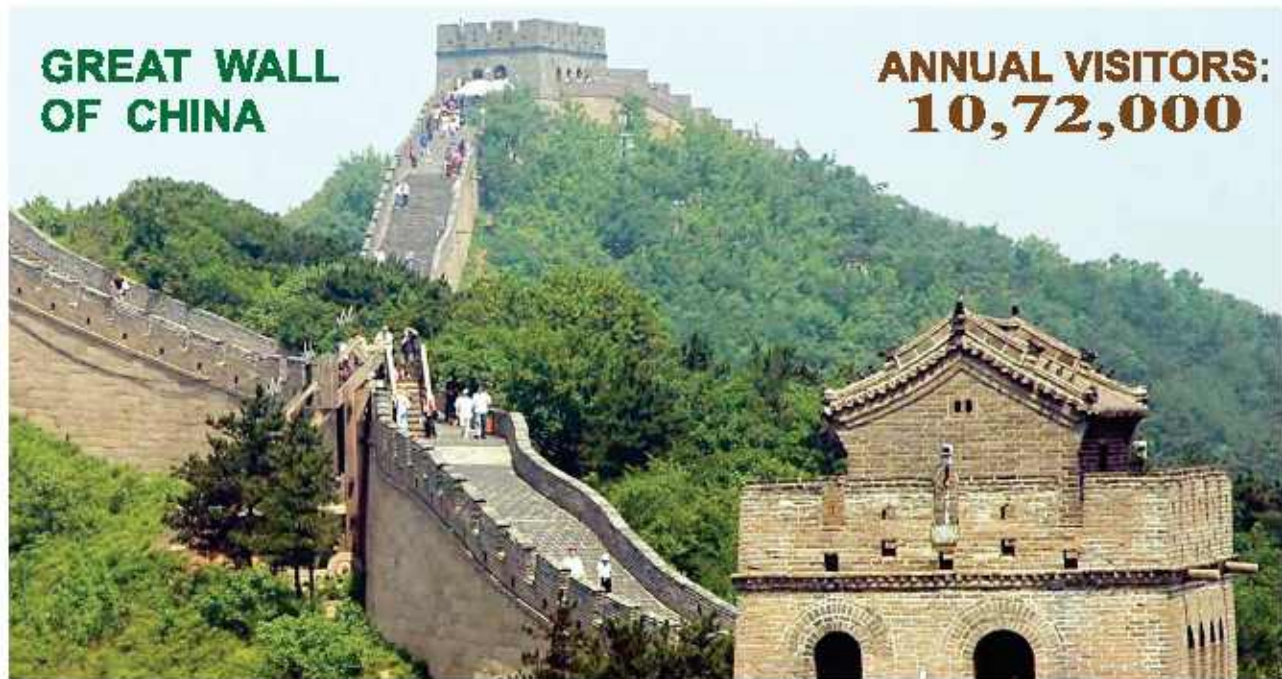
WORLD'S MOST VISITED TOURIST ATTRACTIONS

SAN FRANCISCO

GOLDEN GATE PARK

Cascading three miles from the Panhandle down to the Pacific, Golden Gate Park serves as playground and haven for this diverse city. The park's offerings include museums (the de Young Museum and the Academy of Sciences), botanical wonders (the Conservatory of Flowers, the Japanese Tea Garden, a rhododendron forest, and more than 75,000 trees, among others), sporting fields and courts, playgrounds, and even a small herd of buffalo.

GREAT WALL OF CHINA

**ANNUAL VISITORS:
10,72,000**

Once used as a wartime defense, the Great Wall winds “like a dragon tail” from eastern China to western, spanning some 5,500 miles. While much of what is visible today was built during the Ming dynasty (1368–1644), construction began on various sections as far back as 770 B.C. Credit goes to the million slaves and prisoners of war who carried blocks of granite, bricks, stones, and dirt on their backs up to the top of the ridgelines. The Badaling section, closest to Beijing, draws the biggest crowds. Word has gotten out, inspiring some travelers to make the longer drive to the more serene Mutianyu section

PARIS SACRÉ COEUR BASILICA

**ANNUAL VISITORS:
10,500,000**

Sacré Coeur lures visitors to the summit of Montmartre for a litany of reasons—while some come to pray and meditate, most come for the remarkable 360-degree views of the City of Light from its highest vantage point. The construction of the basilica, which started in 1871, was intended to restore peace to a site stained by violence during the Paris Commune.

ANNUAL VISITORS: 17,214,000

Disney's Tokyo outpost has become the second most-visited theme park in the world (beating out Anaheim, CA's Disneyland, which held that title in 2010). It shares the sweetness of the original parks' Fantasyland with Peter Pan's Flight and Dumbo the Flying Elephant as well as Tomorrowland's Space Mountain and Star Tours—The Adventures Continue. A musical soundtrack and other renovations have improved the Adventureland classic: Jungle Cruise Wildlife Expedition, while a new after-dark night cruise promises more surprises.

SAN ANTONIO RIVER WALK

Cypress-lined cobble-and-flagstone paths meander for four miles along both sides of the narrow San Antonio River. Locals and visitors come to the River Walk's horseshoe-shaped loop downtown to browse shops and hang out at restaurants like Boudro's for a prickly-pear margarita and guacamole prepared tableside. The Museum Reach river walk section stretches an additional 1.7 miles north, past art installations under every bridge and the San Antonio Museum of Art.

ANNUAL VISITORS: 11,500,000

NEW YORK CITY SOUTH STREET SEAPORT

ANNUAL VISITORS: 12,000,000

This 12-block historic East River site in lower Manhattan dates back to the 1600s, and its cobblestoned streets are packed with shops and restaurants. Pier 17 will reopen in 2016 after undergoing extensive renovation. Commercialism aside, the history runs deep here and is perhaps best experienced on one of the two 1800s tall-masted schooners the South Street Seaport Museum maintains. Go for a sunset sail with Gotham as a backdrop.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Xəzər Universitetinin kollektivi universitetin tədris işləri üzrə prorektoru Məhəmməd Nuriyəvə bacısı

Məmləkət Nuriyevanın

vəfatından kədərləndiyini bildirir, dərin hüznə başsağlığı verir.
Allah rəhmət eləsin!

**XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN
DÜNYA MƏKTƏBİ**

BAKIDA VƏ SUMQAYITDA ŞAĞIRD QƏBULU ELAN EDİR

Azərbaycan bölməsi üzrə I-IX
Rus bölməsi üzrə I-IX
İngilis bölməsi üzrə I-IV siniflərə
Məktəbə qəbul müsabiqə yolu ilə həyata keçirilir.
Azərbaycan və rus bölmələrində ingilis ikinci dil kimi tədris olunur.İngilis dili beynəlxalq dil tədrisi standartlarına uyğun tədris olunur.
VII sinifdən başlayaraq şagirdlərin seçimi ilə fransız, alman və ya çin dili də öyrədilir.
Məktəbdə təcrübəli pedaqoqlar, o cümlədən xaricdən dəvət edilmiş mütəxəssislər çalışırlar.Burada bilikle yanaşı, şagirdlərin hərtərəfli inkişafına da böyük əhəmiyyət verilir. Dünya məktəbi

Beynəlxalq Bakalavr Təşkilatının (International Baccalaureate Organization-IBO), yəni Beynəlxalq Məktəb Şəbəkəsinin üzvüdür.Məktəbdə IB Diplom Proqramı fəaliyyət göstərir.
X sinif şagirdləri tam orta təhsillə yanaşı, öz istəkləri ilə Beynəlxalq Bakalavr Təşkilatının Proqramında təhsil ala bilərlər.Digər məktəblərin şagirdləri də imtahan verməklə Diplom Proqramına qəbul edilirlər. Diplom proqramında təlim ingilis dilindədir, təhsil müddəti iki ildir.Beynəlxalq Bakalavr Diplomu əldə edən şagirdlər dünyanın tanınmış universitetlərində təhsillərini davam etdirmək imkanı qazanırlar.IB Diplom proqramında təhsil almaq istəyən IX sinif şagirdləri üçün PRE IB, yeni IBDP-ye hazırlıq sinfi təşkil edilir.

Ünvan:

**Bakı, Əcəmi Naxçıvani 9
Tel.: (+994 12) 563 59 40 /47 /48
Mob.: (+994 70) 844 08 88**

**Sumqayıt, 44-cü məhəllə, Bakı küçəsi
Tel.: (+994 18) 642 30 97
Mob.: (+994 55) 669 96 33**

**E-mail: info@dunyaschool.az
<http://dunyaschool.az>**

XƏZƏR UNIVERSİTETİ

HƏR GÜN, HƏR SAAT MÜKƏMMƏLLİYƏ DOĞRU

NIYƏ XƏZƏR UNIVERSİTETİ?

- Diplomların bütün xarici ölkələrdə tanınması
- Dövlət sifarişi əsasında təhsil almaq imkanı
- Eyni vaxtda 2 ixtisas üzrə təhsil almaq imkanı
- Təhsil haqqının Azərbaycan Respublikasının Dövlət İmtahan Mərkəzinin (keçmiş TQDK) İmtahanlarında yığılan ballara uyğun olaraq ödənilməsi
- Təhsil haqqının hissə-hissə ödənilməsi
- Zəngin kitabxana, innovativ laboratoriyalar, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyaları infrastrukturunun varlığı
- Dövlət sifarişi və ya ödənişli təhsil almalarından asılı olmayaraq, təhsildə göstərdikləri nailiyyətlərə görə təqaüd almaq imkanı
- Əlavə ödəniş etmədən təhsilinin bir hissəsini Amerika, Avropa və Asiyanın tanınmış ali məktəblərində davam etdirmə imkanı
- Keyfiyyətli və əhatəli tələbə xidmət sistemi (həkim, psixoloji mərkəz, karyera-işə düzəlmə mərkəzi və s.)
- Yüksək standartlara cavab verən müasir yataqxana

TƏHSİL HAQQININ ÖDƏNİLMƏSİNDƏ GÜZƏŞTLƏR

- 650-700 bal - təhsil haqqından tam azad edilir
- 600-649 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 50% güzəşt edilir
- 550-599 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 40% güzəşt edilir
- 500-549 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 25% güzəşt edilir
- 450-499 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 20% güzəşt edilir
- 400-449 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 15% güzəşt edilir
- 350-399 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 10% güzəşt edilir

Uğurlu karyera qurmaq,
təhsildən zövq almaq və
yadda qalan tələbə
həyatı yaşamaq istəyirsən?
**Xəzər Universitetini
seç!**

BAKALAVR SƏVİYYƏSİNDƏ İXTİSASLARIMIZ

- * Kompüter elmləri
- * Kompüter mühəndisliyi
- * Neft-qaz mühəndisliyi
- * İnşaat mühəndisliyi
- * Elektronika, telekommunikasiya və radiotexnika mühəndisliyi
- * Kimya mühəndisliyi
- * Mexanika mühəndisliyi
- * Riyaziyyat və informatika müəllimliyi
- * Fizika müəllimliyi

**1
QRUP**

**2
QRUP**

- * Mühəsibat uçotu və audit
- * Maliyyə
- * İqtisadiyyat
- * Menecment
- * Marketing
- * Biznesin idarə edilməsi
- * Turizm və otelçilik
- * Regionşünaslıq (Avropa)
- * Beynəlxalq münasibətlər
- * Coğrafiya müəllimliyi

- * İngilis dili və ədəbiyyatı
- * Azərbaycan dili və ədəbiyyatı
- * Tərcümə (İngilis dili)
- * Politologiya
- * İngilis dili müəllimliyi
- * Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi
- * İbtidai sənət müəllimliyi
- * Tarix müəllimliyi

**3
QRUP**

**4
QRUP**

- * Kimya müəllimliyi
- * Biologiya müəllimliyi
- * Kimya və biologiya müəllimliyi
- * Psixologiya

**5
QRUP**

- * Dilşünaslıq